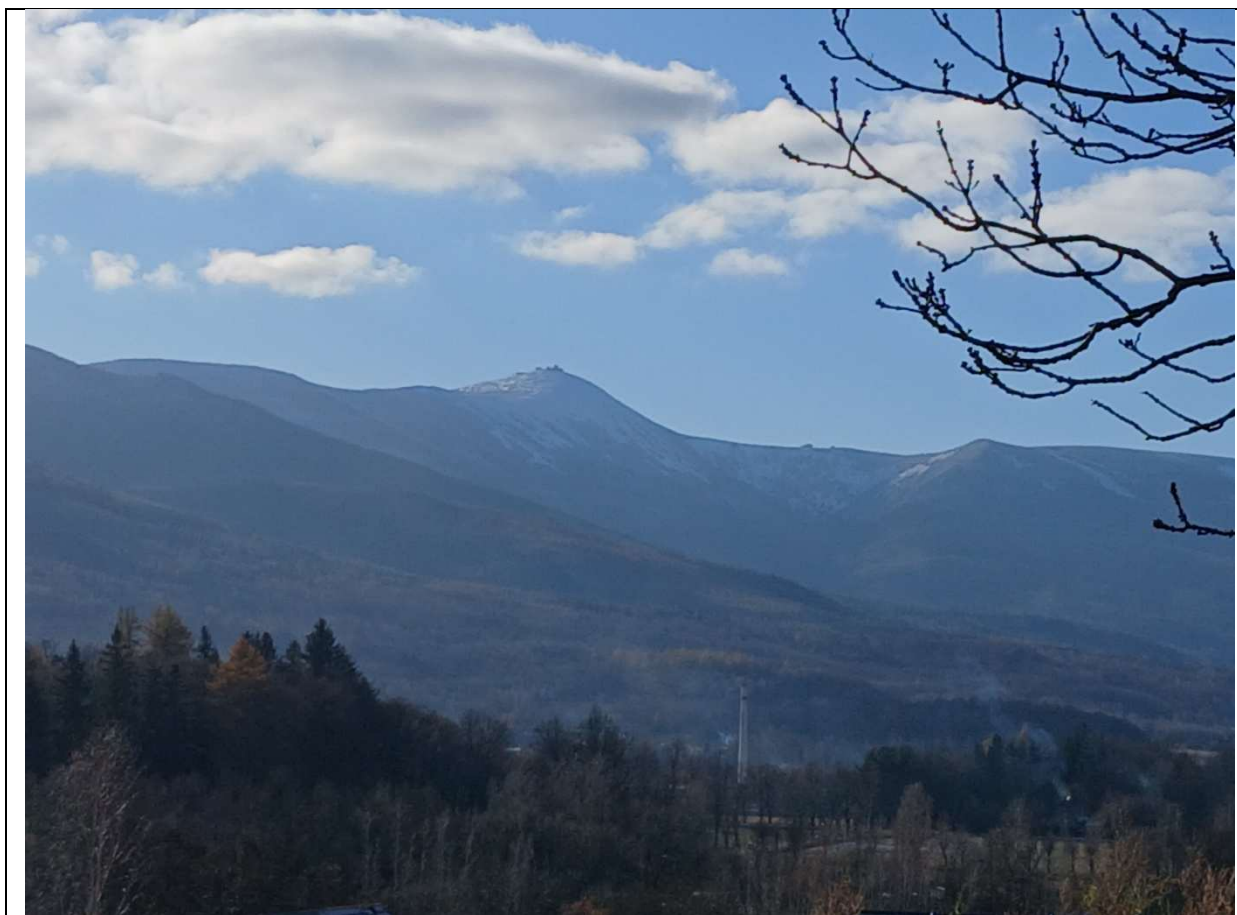

**BURMISTRZ
MIASTA KOWARY**

**PLAN OGÓLNY
GMINY MIEJSKIEJ KOWARY
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO**

**AUTOR:
mgr inż. Edyta POHIBIEŁKO**

Edyta Pohobiełko

Jelenia Góra, maj 2026 r.

SPIS TREŚCI:

1.	PODSTAWA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	3
2.	INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	8
2.1.	INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU.....	8
2.2.	POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	13
3	METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	17
4.	PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU OGÓLNEGO.....	17
5.	TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	18
6.	STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PLANU.....	18
6.1.	CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ŚRODOWISKA.....	18
6.2.	DOTYCHCZASOWE ZMIANY ŚRODOWISKA I POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PLANU.....	31
6.3.	POWIĄZANIA PRZYRODNICZE OBSZARU Z JEGO OTOCZENIEM.....	34
6.4.	OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH.....	36
6.5.	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ZAGROŻENIA WRAZ Z IDENTYFIKACJĄ ICH ŹRÓDEŁ.....	42
6.6.	ISTNIEJĄCY STAN ZAGOSPODAROWANIA.....	44
7.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO I WSKAZANIA PLANISTYCZNE	48
8.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PLANU.....	52
9.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM.....	54
10.	PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	54
10.1.	PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCE Z PROJEKTOWANEGO PRZEZNACZENIA TERENU I OCENA ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	54
10.2.	PRZEWIDYWANE SKUTKI REALIZACJI POZOSTAŁYCH USTALEŃ PROJEKTU PLANU DLA POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTÓW ŚRODOWISKA.....	57
10.3.	OCENA ZGODNOŚCI ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH I USTALEŃ PLANU.....	62
10.4.	OCENA WŁAŚCIWYCH PROPORCJI POMIĘDZY TERENAMI O RÓŻNYCH FORMACH UŻYTKOWANIA, A POZOSTAŁYMI TERENAMI.....	65
10.5.	OCENA WARUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA TERENU, WYNIKAJĄCYCH Z POTRZEB OCHRONY ŚRODOWISKA.....	66
11.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	67
12.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU.....	67

1. PODSTAWA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

1. Podstawą opracowania jest umowa zawarta pomiędzy Gminą Miejską Kowary, a Biurem Urbanistyka i Architektura Sp. z o.o. na opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary, zwanego dalej planem ogólnym. Teren opracowania położony jest w południowo-zachodniej części powiatu karkonoskiego. Niniejsze opracowanie jest elementem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, przeprowadzanej dla przedmiotowego opracowania, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 112 z późn. zm.).

2. Prognoza oddziaływania na środowisko, zwana dalej prognozą, jest obligatoryjnie sporządzana w trakcie prac nad projektem planu ogólnego oraz wykładana na etapie konsultacji społecznych. Prognoza nie podlega uchwale Rady Miasta. Podstawą prawną wykonania niniejszej prognozy są art. 46 i 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 112 z późn. zm.). Prognoza określa, analizuje i ocenia przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko, które może być wywołane przez realizację dopuszczonych przez projekt planu ogólnego sposobów użytkowania i zagospodarowania terenu.

3. Zakres prognozy określony jest w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* art. 51. stanowi, że prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

4. Ponadto prognoza określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu, a przede wszystkim stan jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb, gospodarkę odpadami i wodno – ściekową, różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, zasoby naturalne, ukształtowanie powierzchni ziemi, krajobraz;
- istniejący stan zagospodarowania obszaru objętego postanowieniami projektowanego dokumentu wraz z ich przedstawieniem na załączniku kartograficznym – zał. nr 1;
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- zagadnienia dotyczące łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do jego zmian biorąc pod uwagę m.in. takie elementy, jak: bezpośrednie i pośrednie emisje gazów cieplarnianych oraz działania skutkujące ich pochłanianiem i zmniejszaniem ich emisji oraz kłęski żywiołowe;
- informacja na temat występowania na terenie objętym zapisami planu ogólnego obszarów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, o których mowa w art. 101d ustawy *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U.2025 poz. 647 z późn. zm.);
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 13 z późn. zm.);

- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

5. Prognoza przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

6. Podstawy prawne:

- Uchwała nr XV/76/25 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27 lutego 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary;
- Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 27.05.2025 r. - uzgodnienie zakresu prognozy (znak: WSI.411.156.2025.KM);
- Pismo Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jeleniej Górze z dnia 29.04.2025 r. – uzgodnienie zakresu prognozy (znak: ZNS.9022.410.2025.MI);
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kowary, przyjęte Uchwałą Nr XLVII/294/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25 listopada 2021 r.;
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r., poz. 2758);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r., poz. 335);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 538);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 13 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839) i rozporządzenia zmieniające;

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25 z 2011 r., poz. 133) i rozporządzenia zmieniające;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1713);
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 2187);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 2380);
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa) – Załącznik I, II, IV;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia) – Załącznik I;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 112);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r. poz. 2448);
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 2630);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 960 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 567 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 69);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 82);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r., poz. 1587);
- Ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 2336);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 733);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 757);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1311);
- Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 416);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 68);

- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 43 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 711);
- Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2024 r., poz. 317);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz. U. z 2008 r. nr 48, poz. 284);
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 278);
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 219) i rozporządzenie zmieniające;
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r., poz. 524).

7. Wykorzystane materiały wyjściowe:

- Audyt Krajobrazowy województwa dolnośląskiego
- Centralny rejestr form ochrony przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, (www.gdos.gov.pl);
- Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, (natura2000.gdos.gov.pl);
- Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2013, J. Kondracki;
- Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miejskiej Kowary, przyjęta Zarządzeniem NR 50/2015 Burmistrza Miasta Kowary z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie założenia i prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miejskiej Kowary;
- Jednolite części wód podziemnych w Polsce. Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna. Państwowa Służba Hydrogeologiczna. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa. 2008;
- Klimat akustyczny jako kryterium kształtowania układu dróg i ich otoczenia, P. Buczek 2019;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kowary na lata 2016 – 2023
- Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do zmian klimatu w ocenie oddziaływania na środowisko; GDOS; <https://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5437/>;
- Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, Hydroportal KZGW;
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary;
- Objaśnienia do mapy geośrodowiskowej Polski, Arkusz Kowary (032), Państwowy Instytut Geologiczny; Warszawa 2004;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego, Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu;
- Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary, Regioplan, Wrocław;
- Plan adaptacji do zmian klimatu Gminy Miejskiej Kowary do roku 2030, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Kowarach w 2020 r.;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej gminy miejskiej Kowary na lata 2021 – 2030, przyjęty uchwałą nr XL/259/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 17 czerwca 2021 r.;
- Planowanie przestrzenne jako sposób adaptacji do zmian klimatu, J. Radziejowski, TUP;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego – uchwalony uchwałą Nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego (SWD) z dnia 16 czerwca 2020 r.

https://irt.wroc.pl/strona-339-plan_zagospodarowania_przestrzennego.html;

- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023 – 2028, z perspektywą do 2032 r., przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XVIII/4115/25 z dnia 12 czerwca 2025 r.
- Powszechna Inwentaryzacja Przyrodnicza Lasów Państwowych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL>;
- Program ochrony powietrza przyjęty uchwałą nr XXI/505/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 lipca 2020 r.;
- Program Ochrony Środowiska Gminy Miejskiej Kowary, Regioplan, 2004, przyjęty Uchwałą nr Nr XXI/121/2004 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 28 czerwca 2004 r.;
- Program rozwoju gminy miejskiej Kowary na lata 2021 – 2030, Urząd Miejski w Kowarach;
- Raport o stanie miasta, 2025 r., UM Kowary;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, www.dolnyslask.pl;
- System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski MIDAS;
- System informacji przestrzennej Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy;
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych gminy kowary na lata 2025 - 2028, KWSiK, 2025; przyjęty uchwałą NR XX/98/25 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie zatwierdzenia Wieloletniego Planu Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych Gminy Kowary na lata 2025 – 2028;
- Wpływ elektrowni słonecznych na środowisko przyrodnicze, P. Tryjanowski, A. Łuczak, „Czysta Energia” – nr 1/2013.
- Wykaz zakładów o Dużym Ryzyku i o Zwiększonym Ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- Wytyczne do określania znaczącego wpływu przedsięwzięcia na przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000.

8. Strony internetowe:

- <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
- https://mapa.inspire-hub.pl/#/gmina_kowary
- <https://karkonoski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy>
- <https://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>
- <https://wosoz.ibip.wroc.pl/public/>
- <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>
- <https://mapy.amzp.pl/maps.shtml>
- <https://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>
- <https://natura2000.gdos.gov.pl>

8. Systemy informacji:

- Geoportal;
- Geoportal Dolny Śląsk (UM WD)
<https://geoportal.dolnyslask.pl/imap/?gpmmap=gp3#gpmmap=gp3>
- Geoserwis GDOŚ
<https://www.gov.pl/web/gdos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych>
- GDOŚ GEOSERWIS (tereny chronione)
<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>
- PIB – PIB Midas
- Państwowy Instytut Geologiczny – złoża i tereny górnicze
<https://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

- PGW Wody Polskie. Informatyczny system osłony Kraju - Hydroportal
https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmZP
- Platforma: Hydroportal - ISOK
https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmZP

2. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU

1. Podstawą sporządzenia Planu Ogólnego Gminy Miejskiej Kowary (POGMK) jest uchwała nr XV/76/25 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27 lutego 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary. Granicę obszaru objętego planem ogólnym wyznacza granica administracyjna Gminy Miejskiej Kowary. Obszar gminy wynosi 3738 ha. Wymóg sporządzenia planu ogólnego gminy wynika z art. 13a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 538). Zgodnie z jego wymogami dla obszaru gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu, rada gminy uchwała plan ogólny gminy. Plan ten jest aktem prawa miejscowego i jego postanowienia będą uwzględniane podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów Gminy Miejskiej Kowary.

2. Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W przeciwieństwie do studium będzie on aktem prawa miejscowego, co oznacza, że będzie miał moc prawną. Jego ustalenia dadzą podstawę do uchwalania planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Przyjęte ustalenia w zakresie rodzaju i rozmieszczenia stref planistycznych i kształtu gminnego katalogu stref planistycznych wynikają zarówno, z ukształtowanej w historycznym procesie rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta i jej docelowego układu określonego w dotychczasowej polityce przestrzennej (zawartej w aktach planowania przestrzennego), jak też z uwarunkowań rozwoju przestrzennego, wniosków i określonych potrzeb inwestycyjnych gminy.

3. Uwzględniając uwarunkowania, dotychczasowe akty planowania przestrzennego i wymogi formalne, Plan Ogólny Gminy Kowary określa strefy planistyczne z ich profilem funkcjonalnym, jak też gminne standardy urbanistyczne. W gminnych standardach urbanistycznych określony został jedynie gminny katalog stref planistycznych (GKSP) zawierający profil funkcjonalny stref oraz wartość maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy, a także wartość minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej. Nie zostały natomiast określone – dopuszczone w ramach gminnych standardów urbanistycznych – gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej.

Równocześnie:

- nie określono obszarów uzupełnienia zabudowy, biorąc pod uwagę bilans terenów pod nową zabudowę mieszkaniową, jak i pełny zakres obowiązywania na obszarze miasta planów miejscowych,
- określono obszar zabudowy śródmiejskiej zgodnie z art. 13a ust. 4 pkt 2b ustawy.

4. Podstawą przyjętych rozwiązań planu ogólnego gminy są uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, których zakres określa art. 13b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Uwarunkowania te, wyszczególnione w ustawie, w zakresie odpowiadającym specyfice gminy, obejmują:

- politykę przestrzenną określoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary,
- ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego,
- uwarunkowania środowiskowe występujące na obszarze gminy:

- formy ochrony przyrody,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz wały przeciwpowodziowe,
- obszary gruntów zmeliorowanych,
- obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi,
- strefy ochronne ujęć wody,
- udokumentowane złoża kopalin,
- zabytki objęte ochroną,
- tereny zamknięte i ich strefy ochronne,
- obszary ograniczonego użytkowania,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
- obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji,
- grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I-III oraz grunty leśne,
- rozmieszczenie istniejących i planowanych obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej,
- rekomendacje i wnioski zawarte w Audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe,
- opracowanie ekofizjograficzne,
- określone zapotrzebowanie na nową zabudowę i jego obliczeń.

5. Część tekstowa uzasadnienia zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych, ustalenia gminnych standardów urbanistycznych, sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzną uzasadnienia planu ogólnego stanowi zaś prezentacja graficzna danych przestrzennych tworzonych dla planu ogólnego, granic działek ewidencyjnych, obiektów przestrzennych stanowiących uwarunkowania.

Część tekstowa uzasadnienia zbudowana jest z rozdziałów, w których poza wstępem, określono:

- Ustalenia Planu Ogólnego Gminy Miejskiej Kowary,
- Przyczyny wyznaczenia stref planistycznych,
- Przyczyny wyznaczenia obszaru zabudowy śródmiejskiej w granicach określonych w planie ogólnym.
- Przyczyny ustalenia gminnych standardów urbanistycznych w zakresie określonym w planie ogólnym,
- Sposób uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego Gminy Miejskiej Kowary, o których mowa w art. 13b ustawy.

6. Część graficzna uzasadnienia planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary sporządzona w postaci elektronicznej, w skali 1:5 000:

- Załącznik nr 1:
„Prezentacja graficzna uwarunkowań planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary”.
- Załącznik nr 2:
„Prezentacja graficzna danych przestrzennych planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary”

7. W ustaleniach planu ogólnego, określono:

- strefy planistyczne, zgodnie z art. 13a ust 4 pkt 1a u.p.z.p.,
- obszary zabudowy śródmiejskiej, zgodnie z art. 13a ust. 4 pkt 2b u.p.z.p.,
- gminne standardy urbanistyczne, obejmujące wyłącznie Gminny Katalog Stref Planistycznych w zakresie określonym w art. 13e ust. 2 u.p.z.p.,

Ustalenia planu ogólnego nie obejmują:

- obszarów uzupełnienia zabudowy (art. 13a ust. 4 pkt 2a u.p.z.p.);
- gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej (art. 13f u.p.z.p.).

Graficzne ustalenia planu ogólnego zawiera Prezentacja graficzna planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary.

8. W planie Ogólnym nie określono obszaru uzupełnienia zabudowy, ponieważ obszar miasta w całości pokryty jest planami miejscowymi, równocześnie z bilansu zapotrzebowania pod nową zabudowę mieszkaniową wynika, że w planie ogólnym brak jest możliwości wyznaczenia nowych terenów w zakresie stref SW, SJ i SZ, poza terenami ustalonymi w planach miejscowych.

Dodatkowo należy wskazać:

- obszar miasta nie wymaga uzyskania zgód na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolne;
- brak rozproszonych układów istniejącej zabudowy mieszkaniowej, dla których wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy zapewniłoby możliwość lokalizację zabudowy mieszkaniowej (brak rozproszonych układów zabudowy nie objętych planem miejscowym);
- dominują zwarte miejskie układy zabudowy, w tym zabudowy osiedlowej.

Nie będą też wydawane decyzja o warunkach zabudowy (obszar miasta w całości objęty jest planami miejscowymi).

9. W planie nie określono gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej. Standardy dostępności określone w art. 13f ust. 2 i 13f ust.3, nie determinują negatywnej oceny stanu zagospodarowania przestrzennego miasta (z punktu widzenia spełnienia standardów, o których mowa w art. 13f ust. 1), a także problemów w funkcjonowaniu miasta lub ewentualnych ograniczeń / przeciwwskazań / zagrożeń dla docelowego przyszłego kształtu jego struktury funkcjonalno-przestrzennej, określonej w planie ogólnym miasta Kowary.

Powyższe wynika zarówno z uwarunkowań rozwojowych miasta, jego wielkości, jak też ze sposobu jego dotychczasowego ukształtowania, rozwoju i cywilizacyjnego wyposażenia w zakresie infrastruktury społecznej. Miasto bowiem ukształtowane zostało w sposób planowy i w historycznym procesie wielowiekowej rozbudowy, którego docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną zdefiniowano w dotychczasowych aktach planowania przestrzennego.

Dodatkowo wskazuje się, że docelowy układ miasta – wobec uwarunkowań demograficznych i wymagań ustawowych – nie będzie podlegał radykalnym zmianom, w szczególności w świetle analizy dotyczącej zapotrzebowania terenów pod nową zabudowę mieszkaniową i wykazanego braku możliwości wyznaczenia nowych terenów mieszkaniowych (stref z funkcją zamieszkiwania) w obszarze miasta. Tym samym nie powstaną nowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej na obszarze miasta, dla których gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej, jak w ustawie, mogłyby wpływać na ocenę (negatywną) warunków w nich zamieszkiwania, jak też stanowić dla nich wytyczne i ograniczenia rozwojowe z punktu widzenia potrzeb społecznych (zachowania określonych w ustawie standardów).

Dla określonej w planie ogólnym dla miasta struktury funkcjonalno-przestrzennej, ukształtowanej z uwzględnieniem uwarunkowań wyżej określonych, aktualnie realizowana jest przez samorząd gminny polityka społeczna i polityka przestrzenna zapewniająca mieszkańcom racjonalne warunki obsługi i dostępności do szkół, w tym warunki organizacyjne, zapewniające dostęp do trzech funkcjonujących szkół podstawowych. Równocześnie zagospodarowanie miasta zapewnia pełen dostęp do zieleni publicznej.

Zwraca się jednocześnie uwagę, że w świetle art. 13e ust. 1, określanie standardów dostępności infrastruktury społecznej nie jest zagadnieniem ustawowo wymaganym.

10. Zgodnie z art. 13c ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 538) oraz zgodnie rozporządzeniem z dnia 8 grudnia 2023 r. *w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów* (Dz. U. z 2023 r., poz. 2758), obszar objęty planem ogólnym Gminy Miejskiej Kowary podzielony został na strefy planistyczne zawarte w poniższym zestawieniu tabelarycznym:

Lp.	Nazwa strefy planistycznej i jej podstawowy profil funkcjonalny – zgodnie z przepisami ustawy	Dodatkowy profil funkcjonalny stref planistycznych – określony indywidualnie i różnicowany
1	Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW): <i>teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren zieleni naturalnej, teren wód, - określony dla wszystkich stref planistycznych SJ
2.	Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną (SJ): <i>teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni, urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód - określony dla wszystkich stref planistycznych SJ
3.	Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ): <i>teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód - określony dla wszystkich stref planistycznych SZ
4.	Strefa usługowa (SU): <i>teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren składów i magazynów, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód - określony dla wszystkich stref planistycznych SU
5	Strefa gospodarcza (SP): <i>teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód - określony dla wszystkich stref planistycznych SP
6	Strefa infrastrukturalna (SI): <i>teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych</i>	teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód - określony dla wszystkich stref planistycznych SI
7	Strefa zieleni i rekreacji (SN): <i>teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	wyznaczono strefy planistyczne SN różnicowane wg następujących niżej określonych ich indywidualnych zakresów profilu dodatkowego: - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren zieleni naturalnej, - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług gastronomi, teren usług edukacji teren zieleni naturalnej, - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren usług handlu detalicznego teren usług gastronomi, teren usług zdrowia i opieki społecznej, teren zieleni naturalnej, - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego teren usług gastronomi, teren usług edukacji, teren zieleni naturalnej,

		- strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren zieleni naturalnej, - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej, teren lasu, - strefy SN o profilu dodatkowym zawierającym: teren sportu i rekreacji, teren zieleni naturalnej, teren lasu. Numery / oznaczenie stref zawierające zróżnicowany zakres profilu dodatkowego określa Gminny Katalog Stref Planistycznych.
8	Strefa cmentarzy (SC): <i>teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	teren usług kultury religijnej, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej - określony dla wszystkich stref planistycznych SC
10	Strefa otwarta (SO): <i>teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	wyznaczono strefy planistyczne SO zróżnicowane z udziałem następujących niżej określonych ich indywidualnych zakresów profilu dodatkowego: - strefy SO o profilu dodatkowym zawierającym: teren elektrowni słonecznej, teren zieleni urządzonej, - strefy SO o profilu dodatkowym zawierającym: teren zieleni urządzonej. Numery / oznaczenie stref zawierające zróżnicowany zakres profilu dodatkowego określa Gminny Katalog Stref Planistycznych.
10	Strefa komunikacyjna (SK) <i>teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej</i>	wyznaczono strefy planistyczne SK zróżnicowane wg następujących niżej określonych ich indywidualnych zakresów profilu dodatkowego: - strefy SK o profilu dodatkowym zawierającym: teren drogi zbiorczej, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, - strefy SK o profilu dodatkowym zawierającym: teren usług handlu, teren zieleni urządzonej, - strefa SK o profilu dodatkowym zawierającym: teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren wód. Numery / oznaczenie stref zawierające zróżnicowany zakres profilu dodatkowego określa Gminny Katalog Stref Planistycznych.

9. Gminne standardy urbanistyczne zawiera Gminny Katalog Stref Planistycznych. W oparciu o wyznaczone strefy planistyczne określony został Gminny Katalog Stref Planistycznych zawierający ich profil funkcjonalny oraz wartości, o których mowa w art. 13e ust. 2 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Celem określenia wartości (wysokości i wskaźników), o których mowa w art. 13e ust. 2 cytowanej ustawy, w planie przyjęto następujące skróty:

- MNIZ: maksymalna nadziemna intensywność zabudowy,
- MWZ: maksymalna wysokość zabudowy,
- MUPZ: maksymalny udział powierzchni zabudowy,
- MUPBC: minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

2.2. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

1. Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ze względu na fakt ciągłości procesu planowania przestrzennego stanowi on jego kontynuację. Większość określonych stref planistycznych w planie ogólnym Gminy Miejskiej Kowary wynika z ustaleń dotychczas obowiązujących planów miejscowych oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Powyższe akty planowania przestrzennego w szczególności określiły strefy planistyczne SW, SJ i SZ, poprzez uwzględnienie zawartych w nich ustaleń dotyczących terenów o przeznaczeniu umożliwiających realizację funkcji mieszkaniowej. Strefy te, wobec ustaleń art. 13d ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* nie mogą być związane ze zmianami struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. W związku z powyższym nie mogą zostać powiększone. Analiza bowiem dotycząca zapotrzebowania na nową zabudowę wykazała, że wyznaczone w planach miejscowych tereny w znacznym zakresie przekraczają obliczone – wg przepisów ustawy – zapotrzebowania na nową zabudowę. Inne strefy planistyczne mogą więc kształtować nową strukturę funkcjonalno-przestrzenną, zarówno poprzez adaptację postanowień dotychczasowych aktów planowania przestrzennego, jak i poprzez wprowadzanie nowych rozwiązań przestrzennych, modyfikujących dotychczasową politykę przestrzenną. Ustalenia planu ogólnego winny jednak uwzględniać zagospodarowanie przestrzenne ustalone dotychczasowymi planami zagospodarowania przestrzennego ze względu na możliwość naruszenia interesów osób trzecich.

2. Aktualnie teren miasta Kowary w całości pokryty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na terenie miasta obowiązuje 27 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, częściowo obowiązuje 14 planów, 4 plany przestały obowiązywać. Na terenie miasta obowiązuje następujące plany:

1. Plan dla działek nr 142, 156, 157, 158 obręb 5, przyjęty uchwałą nr XLI/274/02 z dnia 19.08.2002 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 15.05.2002 r. poz. 1773)
2. Plan dla jednostki urbanistycznej Centrum D, przyjęty uchwałą nr L/279/06 z dnia 26.10.2006 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 5 z 09.01.2007 r. poz. 35)
3. Plan dla wschodniej części jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze, przyjęty uchwałą nr XXX/144/08 z dnia 09.10.2008 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 293 z 12.11.2008 r. poz. 3234)
4. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary - Podgórze – filce, szkoła, przyjęty uchwałą nr XXXIII/162/08 z dnia 12.11.2008 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 4 z 12.11.2009 r. poz. 92)
5. Plan dla jednostki urbanistycznej A2 (Centrum A2), przyjęty uchwałą nr XXXVIII/191/09z dnia 13.03.2009 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 71 z 23.04.2009 r. poz. 1556)
6. Zmiana planu dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Dolne oraz Kowary Średnie”, przyjęty uchwałą nr IV/34/10 z dnia 30.12.2010 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 38 z 17.02.2011 r. poz. 486)
7. Zmiana planu jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Górne”, przyjęty uchwałą nr IV/35/10 z dnia 30.12.2010 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 38 z 17.02.2011 r. poz. 487)
8. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary – Krzaczyzna B.1, przyjęty uchwałą nr X/56/11 z dnia 10.03.2010 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 91 z 02.05.2011 r.)
9. Plan dla jednostki urbanistycznej KRZACZYNA A1, przyjęty uchwałą nr XVIII/108/11 z dnia 27.10.2011 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 248 z 05.12.2011 r. poz. 4432)
10. Zmiana planu stacji narciarskiej w Kowarach (w związku ze zmianą ustaw i zmianą wskaźników zabudowy, przyjęta uchwałą nr XXI/123/11 z dnia 09.12.2011 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 10.01.2012 r. poz. 21)
11. Zmiana planu dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum część C, przyjęta uchwałą nr LXII/279/2013 z dnia 05.12.2013 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 24.12.2013 r. poz. 6591)

12. Zmiana planu dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum B, przyjęta uchwałą nr LXII/278/2013 z dnia 05.12.2013 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 24.12.2013 r. poz. 6590)
13. Plan dla terenów kolejowych w Kowarach, przyjęty uchwałą nr LXV/288/14 z dnia 27.02.2014 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 13.03.2014 r. poz. 1329)
14. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary – Centrum D.1, przyjęty uchwałą nr XXXIV/178/17 z dnia 28.02.2017 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 13.03.2017 r. poz. 1257)
15. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary – Centrum B.1, przyjęty uchwałą nr XLVII/255/18 z dnia 15.06.2018 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 25.06.2018 r. poz. 3203)
16. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary Podgórze – część południowa, przyjęty uchwałą nr XLIX/271/18 z dnia 14.09.2018 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 26.09.2018 r. poz. 4633)
17. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum – edycja 2020 r., przyjęty uchwałą nr XXXV/222/21 z dnia 25.02.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 13.03.2021 r., poz. 1327)
18. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum – edycja 2020r., przyjęty uchwałą nr XXXV/222/21 z dnia 25.02.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 13.03.2021 r., poz. 1327), Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NK-N.4131.56.1.2021.JW1 (Dz. U. Woj. Doln. z 22.04.2021 r. poz. 2023)
19. Plan dla działki nr 103/34 położonej w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna, przyjęty uchwałą nr XXXV/223/21 z dnia 26.02.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 17.03.2021 r. poz. 1328)
20. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Wojków – edycja 2020 r., przyjęty uchwałą nr XXX/225/21 z dnia 25.02.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 17.03.2021 r., poz. 1329), Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NK-N.4131.56.4.2021.JW1 (Dz. U. Woj. Doln. z 22.04.2021 r., poz. 2024)
21. Zmiana planu dla dla jednostki urbanistycznej Kowary Krzaczyzna , przyjęta uchwałą nr XXXV/224/21 z dnia 25.02.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 10.03.2021 r., poz. 1193)
22. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna – edycja 2020 r., przyjęty uchwałą nr XLIII/269/21 z dnia 26.08.2021 r. (Dz. U. Woj. Doln. Z 02.09.2021 r., poz. 4026)
23. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum D.2, przyjęty uchwałą nr LXXI/427/23 z dnia 01.06.2023 r. (Dz. U. Woj. Doln. Z 12.06.2023 r. poz. 3727)
24. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Wojków 2, przyjęty uchwałą nr LXXIV/447/23 z dnia 28.09.2023 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 10.10.2023 r. poz. 5551)
25. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum B.1, przyjęty uchwałą nr LXXX/486/24 z dnia 25.01.2024 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 30.01.2024 r. poz. 764)
26. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum C.1, przyjęty uchwałą nr LXXI/497/24 z dnia 29.02.2024 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 08.03.2024 r. poz. 1684)
27. Plan obejmujący obszar w obrębie 0001 Gminy Miejskiej Kowary (jedno przedsięwzięcie inwestycyjne związane z realizacją farmy fotowoltaicznej - elektrowni słonecznej), przyjęty uchwałą nr XIV/60/25 z dnia 30.01.2025 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 11.02.2025 r.,poz. 678)

3. Częściowo obowiązują następujące plany:

1. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum A obejmującej teren działek o nr ewidencyjnych: 6,7,8,9,10,11,12,13 obręb 3 i 186 obręb 1, przyjęty uchwałą nr IX/58/03 z dnia 24.07.2003 r.
2. Plan dla jednostki urbanistycznej Kowary - Wojków, przyjęty uchwałą nr XXXI/162/05 z dnia 14.03.2005 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 99 z 0306.2005 r. poz. 2144)
3. Plan dla jednostki urbanistycznej Krzaczyzna A, przyjęty uchwałą nr XXXVIII/206/05 z dnia 21.11.2005 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 14 z 25.01.2006 r. poz. 234)

4. Plan dla jednostki urbanistycznej Krzaczyzna B, przyjęty uchwałą nr XLVIII/270/06 z dnia 01.08.2006 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 193 z 15.09.2006 r., poz. 2887)
5. Plan dla jednostki urbanistycznej Podgórze, przyjęty uchwałą nr L/278/06 z dnia 26.10.2006 r. (Dz. U. Woj. Doln nr 7 z 10.01.2007 r. poz. 53)
6. Plan dla jednostki urbanistycznej Centrum C, przyjęty uchwałą nr XVI/76/07 z dnia 23.10.2007 r. (Dz. U. Woj. Doln nr 6 z 11.01.2008 r. poz. 73)
7. Podgórze – Stacja narciarska, przyjęty uchwałą nr IX/39/07 z dnia 09.05.2007 r. (Dz. U. Woj. Doln nr 149 z 22.06.2007 r. poz. 1922)
8. Zmiana planu Stacji narciarskiej w Podgórzu – Obszar B, przyjęta uchwałą nr XXXIII/161/08 z dnia 12.11. 2008 r. (Dz. U. Woj. Doln nr 4 z 12.01.2009 r. poz. 91)
9. Plan kowary Centrum B, przyjęty uchwałą nr XXXIII/163/08 z dnia 12.11.2008 r. (Dz. U. Woj. Doln. Nr 4 z 12.01.2009 r. poz. 93)
10. Plan jednostka urbanistyczna Kowary Wojków 1, przyjęty uchwałą nr XXIV/150/12 z dnia 05.03.2012 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 15.05.2012 r. poz. 1773)
11. Plan dla terenów aktywności gospodarczej w jednostce urbanistycznej Krzaczyzny A, przyjęty uchwałą nr LVII/266/13 z dnia 22.10.2013 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 30.10.2013 r. poz. 5513)
12. Plan dla obszaru położonego w jednostce urbanistycznej Kowary Podgórze Wschodnie 1, przyjęty uchwałą nr LXXIV/448/23 z dnia 28.09.2023 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 10.10.2023 r. poz. 5552)
13. Plan dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna C, przyjęty uchwałą nr LXXXI/496/24z dnia 29.02.2024 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 08.03.2024 r. poz. 1683).
14. Plan dla obszaru położonego w jednostce urbanistycznej Kowary Wojków 2, w rejonie ul. Górnej i ul. Cichej, przyjęty uchwałą IV/17/24 z dnia 27.06.2024 r. (Dz. U. Woj. Doln. z 05.07.2024 r. poz. 3719).

4. Podstawowym opracowaniem przyrodniczym, stanowiącym materiał wyjściowy do sporządzenia niniejszej Prognozy jest Opracowanie ekofizjograficzne miasta Kowary. Opracowanie to waloryzuje nasenne pod względem przyrodniczym fragmenty miasta, definiuje tereny i obiekty objęte formami ochrony przyrody oraz określa uwarunkowania ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego. Ważniejsze ograniczenia rozwoju przestrzennego miasta wynikają z:

- tereny objęte formami ochrony przyrody,
- tereny cenne przyrodniczo,
- tereny zagrożenia powodziowego,
- ukształtowanie terenu.

5. Dokumentem lokalnym, który określa wizję rozwoju gminy jest Program Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021-2030, w którym w ramach celów operacyjnych określono m.in. następujące zadania istotne dla rozwoju przestrzennego:

1.1. Cel operacyjny: Stworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju gospodarki i turystyki oraz współpracy lokalnej i transgranicznej:

- Promocja lokalnych produktów i wspieranie lokalnej wytwórczości i usług;
- Realizacja regionalnych i transgranicznych projektów dla rozwoju sportu, uprawiania turystyki;
- Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej (basen kryty, parki i skwery, kąpielisko, campingi, place zabaw, siłownie pod chmurką, osiedlowe boiska);
- Rozwój infrastruktury turystycznej: szlaki turystyczne i ścieżki nordic walking, punkty widokowe, ścieżki rowerowo-pieszne, trasy rowerowe: „single track”, pump trak.

1.2 Cel operacyjny: Wsparcie przedsiębiorców i stwarzanie warunków do powstawania nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Zagospodarowanie i promocja Specjalnej Podstrefy Ekonomicznej w Kowarach oraz stworzenie oferty inwestycyjnej gminy - oferty gruntów i nieruchomości - dla pozyskiwania inwestorów w tym również o profilu turystycznym i uzdrowiskowo-rekreacyjnym

2.2. Cel operacyjny: Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania na terenie Gminy:

- Rozbudowa istniejącej bazy placówek oświaty i wychowania przedszkolnego
- 3.1. Cel operacyjny: Bezpieczeństwo, ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu:
- Wdrażanie „Planu adaptacji do zmian klimatu Gminy Miejskiej Kowary do roku 2030”- zintegrowanego systemu zagospodarowania zieleni i wód retencyjnych w mieście
 - Wdrażanie Programu Gospodarki Niskoemisyjnej GMK - wymiana uciążliwych systemów grzewczych na ekologiczne źródła ciepła i rozwój fotowoltaiki, termomodernizacja budynków;
 - Modernizacja oczyszczalni ścieków i zagospodarowania osadów, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i budowa nowych ujęć wody pitnej w mieście oraz studni głębinowych;
 - Likwidacja dzikich wysypisk śmieci i dbanie o czystość miasta.
- 3.2. Cel operacyjny: Sprawny i przyjazny dla środowiska system komunikacyjny:
- Ekologiczna komunikacja w mieście - budowa ścieżek pieszo-rowerowych i rowerowych, parkingów intermodalnych, centrum przystankowo przesiadkowego, ograniczenie ruchu kołowego;
 - Współpraca z samorządem województwa na rzecz odbudowy połączeń kolejowych.
6. Obecnie trwają prace nową Strategią Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2026–2035. Dokument ten wyznaczy kluczowe kierunki polityki społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej miasta. Poprzednia perspektywa strategiczna była realizowana w ramach Programu Rozwoju Gminy Miejskiej Kowary na lata 2021–2030. Główne obszary, na których skupia się rozwój miasta, obejmują:
- Turystykę i rekreację: Wykorzystanie unikalnego położenia u podnóża Karkonoszy, promocję Parku Miniatur Zabytków Dolnego Śląska oraz rozwój szlaków i infrastruktury okoturystycznej;
 - Infrastrukturę i środowisko: Pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym z Unii Europejskiej) na modernizację sieci, budowę obiektów użyteczności publicznej oraz poprawę efektywności energetycznej;
 - Współpracę transgraniczną: Harmonizowanie działań w ramach rozwoju pogranicza polsko-czeskiego;
 - Jakość życia mieszkańców: Działania w obszarze mieszkalnictwa, edukacji, kultury oraz pomocy społecznej.
7. Ustalenia planu ogólnego winny być zgodne z celami innych dokumentów strategiczno-planistycznych regionalnych i krajowych. Ważniejsze dokumenty regionalne to: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Przyjęte ustalenia planu realizują ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Plan ogólny musi być zgodny z obowiązującym prawem i uwarunkowaniami prawnymi obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej, w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska. Dyrektywy europejskie dotyczące ochrony środowiska, w tym: zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, odnawialnych źródeł energii, znajdują obecnie pełne odzwierciedlenie w polskich aktach prawnych, z których ważniejsze dla niniejszego opracowania wymieniono w rozdz. 1. Plan ogólny został sporządzona zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnym.

3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

1. Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń planu przebiegała w kilku etapach:
 - określenie kluczowych celów z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju dla obszaru planu, wynikających z dokumentów międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych;
 - rozpoznanie istniejących zasobów, stanu i zagrożeń środowiska na terenie opracowania, ze wskazaniem terenów chronionych;
 - identyfikacja zapisów planu, które potencjalnie mogą wpływać na środowisko i poszczególne jego elementy środowiska oraz zdrowie ludzi;
 - analiza wpływu na poszczególne elementy środowiska zapisów planu.

2. Podstawą prognozowania przyszłych potencjalnych zmian było rozpoznanie istniejących zasobów, stanu i zagrożeń środowiska na terenie opracowania. Dla ich zobrazowania zastosowano metodę opisu stanu środowiska oraz analizę jakościową. Wykorzystano opracowania wymienione w wykazie materiałów wyjściowych i powszechnie dostępne publikacje, określające stan środowiska oraz informacje uzyskane podczas wizji w terenie. Podstawowym opracowaniem wykorzystanym przy analizie elementów ekofizjograficznych jest Opracowanie ekofizjograficzne.

3. Ze względu na ogólność zapisów planu, ustalających strefy planistyczne i standardy gminne, prognoza ma charakter jakościowy. Metodę oceny prognozowanego oddziaływania na środowisko oparto na założeniu, że realizacja ustaleń planu wywoływać będzie skutki w środowisku, przy czym opisując możliwe skutki założono wszelkie możliwe negatywne oddziaływanie z tym związane. Dla przewidywania projektowanego oddziaływania zastosowano też metodę analogii, porównując projektowane zainwestowanie do istniejących terenów o podobnych funkcjach i parametrach.

4. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU OGÓLNEGO

1. Wpływ ustaleń planu ogólnego na środowisko przyrodnicze, wynikający z ich realizacji powinien być monitorowany, aby między innymi określić na wczesnym etapie nieprzewidziany niepożądany wpływ oraz aby mieć możliwość podjęcia odpowiedniego działania naprawczego. Stosownie do potrzeb, można wykorzystywać istniejące systemy monitoringu, dla uniknięcia jego powielania. Zgodnie z art. 25 ustawy *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.), źródłem informacji o środowisku jest w szczególności państwowy monitoring środowiska. Zgodnie z art. 28 ww. ustawy, do pomiaru poziomu substancji lub energii w środowisku oraz wielkości emisji, do gromadzenia i przetwarzania danych z zachowaniem zasad określonych w ustawie i nieodpłatnego udostępniania informacji na potrzeby państwowego monitoringu środowiska zobligowane są podmioty korzystające ze środowiska, obowiązane do tego z mocy prawa oraz na mocy decyzji. Dane te winny być wykorzystane także w ocenie aktualności planu.

2. Wyniki prowadzonego monitoringu prezentowane są corocznie w Raportach o stanie środowiska, wydawanych w formie ogólnodostępnej publikacji. Źródłami danych w tym zakresie mogą też być: Wojewódzka Baza Danych (prowadzona przez Marszałka Województwa), źródła administracyjne wynikające z obowiązków sprawozdawczych lub zapisów ustawowych (decyzje, zezwolenia, pozwolenia) czy badania statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego. System monitorowania zmian zachodzących w omawianej przestrzeni powinien się opierać na okresowej ocenie przeglądu i rejestracji zmian w zagospodarowaniu przestrzennym tych obszarów.

5. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

1. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko, o którym mowa w art.51 ust.2, pkt 1d ustawy z dnia 3 października 2008 *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) oceniane jest w aspekcie granic międzynarodowych.. Odległość drogowa z centrum Kowar do przejścia granicznego z Republiką Czeską na Przełęczy Okraj wynosi ok. 12 km. Do granicy z Republiką Federalną Niemiec w Zgorzelcu z Kowar jest ok. 82 km. Faktycznie miasto graniczy bezpośrednio poprzez grzbiet Karkonoszy z Republiką Czeską na odcinku 2,5 km. Granica ta biegnie granią Karkonoszy, w granicach Karkonoskiego Parku Narodowego, wyłączonego z inwestycji. Na przełęczy Okraj miasto Kowary graniczą z miejscowością w Czechach Horni Malá Úpa. Zainwestowanie po stronie polskiej w tym miejscu stanowią istniejące obiekty turystyczne: Schronisko PTTK, Przełęcz Okraj 1. Nie stwierdza się możliwych interakcji między komponentami środowiska, mogących wpływać na państwa sąsiednie.

2. Miasto nie obejmuje obszarów o znaczeniu ponadregionalnych, których zainwestowanie mogłoby generować skutki środowiskowe w skali międzynarodowej, takich jak duże inwestycje infrastrukturalne, czy przemysłowe. Obowiązujące dla miasta miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których odwzorowanie stanowią strefy produkcyjne ustalone w planie ogólnym zawierają szereg zapisów, ograniczających prawdopodobieństwo realizacji przedsięwzięć mogących powodować emisje zanieczyszczeń do powietrza, wód czy gleby w skali ponadlokalnej. Planowany kompleks narciarski na stokach Góry Czoło i Sulica nie uzyskał decyzji środowiskowych w pierwotnym zakresie, uległ „okrojeniu” z powodu wymogów środowiskowych i nie doczekał się aktualnie realizacji. Stwierdza się więc, że planowane zainwestowanie przewidziane w planie ogólnym nie będzie oddziaływać na stan środowiska w krajach sąsiadujących.

6. STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

6.1. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ŚRODOWISKA

RZEŻBA TERENU

1. Gmina Miejska Kowary usytuowana jest w Dolinie Jedlicy oraz na masywach górskich Karkonoszy i Rudaw Janowickich na poziomie 420-1266 m n.p.m. Najniżej położony punkt Gminy znajduje się w Kowarach Dolnych w okolicy Pałacu „Ciszyca”. Najwyższym punktem należącym do Kowar jest szczyt karkonoskiej Góry Czoło. Ważnymi geograficznymi punktami są również dwie przełęcze: Przełęcz Kowarska (727 m n.p.m.), która rozdziela Rudawy Janowickie od wschodniej części Karkonoszy i Bramy Lubawskiej oraz leżąca na południowym wschodzie Gminy Przełęcz Okraj (1046 m n.p.m.), która dzieli Karkonosze i Grzbiet Lasocki.

2. Według regionalizacji fizyczno – geograficznej W. Walczaka obszar ten zaliczany jest do Sudetów Zachodnich, a reprezentują je na tym terenie mezoregiony: Rudawy Janowickie, Karkonosze i Kotlina Jeleniogórska (mikroregion – Obniżenie Mysłakowickie). Główne grzbiety Karkonoszy o przebiegu wschód - zachód i Rudaw Janowickich o przebiegu południowy zachód – północny wschód charakteryzują się znaczną długością. Są to formy wypukłe, lekko zaokrąglone, względnie spłaszczone, reprezentujące I horyzont rzeźby o założeniach dolnopaleogeńskich. W Karkonoszach spłaszczenia wierzchowinowe I horyzontu rzeźby występują na wysokości 1250-1260 m n.p.m. na Kowarskim Grzbiecie i 1150 m n.p.m. na Grzbiecie Lasockim. W Rudawach Janowickich poziom ten występuje na wysokości 1250-1260 m n.p.m. Ponad tą zrównaną powierzchnią wystają w niektórych miejscach twardzielowe pagóry, jak Skalny Stół (1281 m n.p.m.), Czoło (1266 m n.p.m.) w Karkonoszach, czy Rudnik (853 m n.p.m.), Bobrzak (839 m n.p.m.) w Rudawach Janowickich.

3. Grzbiety drugorzędne, stanowiące odgałęzienia grzbietów głównych, o różnokierunkowym przebiegu i zróżnicowanej długości reprezentują II oraz w niższych partiach stoków III horyzont rzeźby o założeniach mioceńskich i dolno plioceńskich. Na ich powierzchni występują charakterystyczne formy skalne, tzw. skałki granitowe w postaci blokowisk. Stoki opadające od grzbietów ku dolinom mają generalnie ekspozycję północną i północno – zachodnią, rzadziej wschodnią i południową. Wznoszą się od wysokości ok. 500 m n.p.m. do ponad 1100 m n.p.m. i wykazują w przewadze znaczne spadki (>20 ‰), co kwalifikuje je jako stoki strome i bardzo strome. Jedynie w obrębie wspomnianych powyżej spłaszczeń i w dolnych partiach stoków są niższe, rzędu 5-20 ‰. Stoki te porozcinane są przez dolinę Jedliny w jej górnym biegu oraz szereg jej dopływów. Są to formy wklęsłe, o kształcie nieckowatym bądź wciosanym wcięte w powierzchnię stoku od 1-5 m, o spadkach zbliżonych do spadków stoku.

4. W obrębie Kotliny Jeleniogórskiej reprezentowanej tu przez mikroregion zwany Obniżeniem Mysłakowickim wysokości bezwzględne zmieniają się od 4 m n.p.m. do ok. 500 m n.p.m. Jest to teren płaski o spadkach rzędu 5 ‰. Główne formy terenowe w obrębie tej jednostki to terasa wyższa plejstocenska i terasa zalewowa holocenska oraz doliny boczne większych dopływów Jedliny, jak Kalnica, Malina, Bystra. Terasa plejstocenska wyższa składa się z dwóch poziomów wyższego (rejon Krzaczyzny) i niższego – u podnóża Rudaw Janowickich. Są to powierzchnie płaskie, lekko nachylone ku odwadniającym teren Jedlicy wraz z głównymi jej dopływami Kalnicą i maliną, wzniesione średnio 9-12 m w przypadku wyższego i 4-6 m niższego poziomu ponad przeciętny poziom wody w rzece. Terasa zalewowa – holocenska wzniesiona 2-4 m ponad średni poziom wody w Jedlicy stanowi powierzchnię płaską w obszarach zurbanizowanych bardzo silnie przekształconą wskutek działalności człowieka. Na pozostałym obszarze terasy lokalnie występują podmokłości okresowe, a płytki poziom wód gruntowych jaki tu występuje alimentowany jest przez wody spływające grawitacyjnie z terenów wyżej położonych. W obrębie obu poziomów terasowych zaznaczają się doliny boczne większych dopływów Jedlicy. Są to formy wklęsłe o szerokości kilkudziesięciu metrów wyścielone utworami holocensкими. W dolnie Kalnicy u podnóża Rudaw Janowickich, skąd potok ten bierze początek, zaznacza się stożek napływowy – forma lekko wypukła, nieznacznie zaznaczająca się terenie.

5. W terenie opracowania występują znaczne obszary przeobrażone antropogenicznie. Są to tereny zurbanizowane oraz przeobrażone na skutek działalności górniczej i towarzyszącej w rejonie Kowar – Podgórze (hałdy, wyrobiska, sztolnie itp.). Do form tych należą również rozmieszczone na całym terenie wyrobiska poeksploatacyjne, ciągi komunikacyjne, w tym nasyp PKP o znacznej długości i wysokości, czy w innych miejscach wykopy ograniczone sztucznymi skarpami różnej wysokości oraz sztuczne zbiorniki wodne.

6. W centrum miasta przeważają tereny płaskie o niewielkich spadkach terenu do 5 ‰, fragmentarycznie występują spadki powyżej 15 ‰. Kowary Krzaczyzna i Kowary Wojków posiadają bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu typową dla obszarów podgórskich i górskich. Kowary Podgórze to jednostka o typowo górskiej rzeźbie terenu, wraz z Kowarskim Grzbietem biegnącym od Góry Czoło (1266 m n.p.m.) do Przełęcz Okraj. Południową granicę tej jednostki wyznacza dolina Złotnej od Przełęcz Okraj do Rozdroża Izerskiego.

BUDOWA GEOLOGICZNA

1. Budowa geologiczna terenu jest zróżnicowana. Obszar opracowania jest miejscem kontaktu granitowego masywu Karkonoszy ze starszymi metamorficznie skałami wschodniej jego osłony. Najstarsze ogniwo stratygraficzne stanowią gnejsy i łupki łyszczykowe budujące grzbiety na północ od Przełęcz Kowarskiej. Rejon Wołowej Góry (tzw. Masyw Wołowca) budują gnejsy, które ze względu na charakterystyczne wykształcenie, nazywane gnejsami kowarskimi. Gnejsy te w odróżnieniu od granitów wykazują uporządkowane (warstwowane) ułożenie budujących je minerałów. Wykazują one również dużą zmienność strukturalną, a ze względu na wystąpienia wyraźnych ziaren skalenia noszą również nazwę gnejsów oczko-

wych. Nad gnejsami występuje seria łupków łyszczykowych, w obrębie których zaznaczają się soczewki amfibolitów, marmuru, flitów serycytowo-chlorytowych i zieleńców. Skały metamorficzne poza wymienionym rejonem Wołowej Góry budują również grzbiet Rudaw Janowickich, gdzie kontakt ich z granitem budującym Kotlinę Jeleniogórską sięga wysoko na ich zachodnich, stromych zboczach. Przyczyn tego wysokiego położenia granitu dopatrywać się należy w ochronie jaką tworzyły dla niego przez około 300 mln lat metamorficzne, bardziej odporne na erozję i denudację skały osłony. Pozostałą część obszaru opracowania buduje granit występujący w kilku odmianach, wiekowo zaliczany do górnego karbonu.

2. W obszarach zbudowanych z granitu, nieprzykrytych osadami czwartorzędowymi, pokrywy zwietrzelinowe, nieprzemieszczone, mogą mieć jeden z następujących profilów zwietrzelinowych:

- zawierające prawie wyłącznie zwietrzelinę ziarnistą o zbliżonym stopniu dezintegracji skały;
- zawierające obok zwietrzeliny ziarnistej także niezwietrzane bloki skalne;
- zwietrzelinę typu regolitu (t.j. formie zwartej pokrywy zawierającej fragmenty skalne) o względnie wyższej zawartości części pylastych i ilastych.

Zasadniczo niezakłócony procesami grawitacyjnymi profil pokrywy zwietrzelinowej *In situ* spotyka się rzadko. Najczęściej występują dwudzielne pokrywy, z wyraźnie wyodrębnionym poziomem górnym z reguły przemieszczonym i w znacznej mierze zdegradowanym i dolnym poziomem nieprzemieszczonym typu regolitu. Te przeobrażenia i grawitacyjne przemieszczenia związane są ze środowiskiem peryglacialnym charakteryzującym się intensywnymi procesami mrozowymi. O rozmiarach procesów denudacyjnych w obszarze granitowym świadczą ostańce denudacyjne zwane skałkami, które powstały na skutek selektywnego wietrzenia, głównie chemicznego, w starszym trzeciorzędzie, a następnie usunięcia pokrywy zwietrzelinowej.

3. Drugi typ utworów peryglacialnych powstałych w wyniku grawitacyjnego przemieszczenia zwietrzeliny przy znacznym udziale wód opadowych i roztopowych to przemieszczone pokrywy stokowe wydzielone na mapie jako utwory zboczowe. Zaliczono tu również pokrywy deluwialne powstałe z rozmycia przez wody opadowe i roztopowe pokryw gliniasto – gruzowych. Utwory deluwialne o znacznej zawartości frakcji piaszczystej i pylastej stanowią najczęściej stropową warstwę utworów zboczowych. We wklęsłych profilach stoku miąższość utworów zboczowych dochodzi do 7,0 m.

4. Z okresem plejstoceniowym związane są również osady rzeczne budujące dwie terasy: środkowopolską (wyższą) w rejonie Krzaczyzny i bałtycką (niższą) po prawej stronie Jedlicy. Są to głównie utwory piaszczysto-żwirowe z otoczkami i kamieniami o miąższości od 1,5 m do 5,0 m nieprzewiercone, zalegającymi najczęściej pod nasypami niekontrolowanymi. Stanowią one dobre podłoże budowlane i w związku z tym w większości tereny ich występowania są zabudowane.

5. Obszary, z których w późniejszym plejstocenie zostały wyprątnięte pokrywy sedymentacyjne budujące terasę bałtycką stały się w holocenie miejscem współczesnej sedymentacji rzecznej. Składają się na nią rzeczne osady piaszczysto-żwirowe, lokalnie mady. W rejonie Wojkowa fragment tego poziomu budują żwirowo-piaszczyste utwory stożków napływowych. Holocenijskie pokrywy akumulacyjne osiągają miąższości rzędu 2 do 3 m i zalegają często na skalnym podłożu. Podobnie przedstawia się sytuacja w obrębie den dolin większych potoków, gdzie pokrywy te zalegają cienką warstwą na powierzchni skalnej.

6. Niewielkie obszary torfiasto – murszowe występują w dolinie Kalnicy. Miąższość ich jest niewielka rzędu 1,5 m.

SUROWCE MINERALNE

1. Teren opracowania jest urozmaicony pod względem różnorodności występowania surowców mineralnych. Obecnie nie występują czynne kopalnie. Liczne są stare hałdy, sztolnie o

różnym stopniu zachowania, zawalone małe szyby, co świadczy o historycznej działalności górniczej, gdzie eksploatowane były m.in. rudy żelaza i uranu. Ważniejsze złoża i wystąpienia kruszców na tym terenie związane są z orogenezą waryscyjską. Dominujące pod względem ilości skupień i różnorodności składu mineralnego są nagromadzenia minerałów kruszczowych w żyłach hydrotermalnych. Wymienić tu należy kruszce związków: srebra, arsenu, złota, kobaltu, miedzi, molibdenu, azotu, ołowiu i uranu.

2. Złoża magnetytu nie posiadające znaczenia ekonomicznego zalegają w okolicach Podgórze, Kowar, Wołowej Góry. Złoża magnetytu w Kowarach wykształcone są w postaci soczewy o miąższości niekiedy przekraczającej 1 m. Występują w niej również siarczki, jak pirotyt, piryt, arsenopiryt oraz ilmenit i płonne minerały skał otaczających. Na Wołowej Górze, w obrębie gnejsów, stwierdzono strefę leukogranitu, którą przecina żyła kwarcu zawierająca branneryt.

3. W obszarze opracowania nie występują udokumentowane złoża surowców mineralnych. W południowej części miasta usytuowana jest nieczynna kopalnia uranu „Przedgórze” (obecnie udostępniona częściowo turystycznie), w której odsłaniają się strefy uranonośne. Złoże rud uranu kod: RU, id: 5071 „Wolność” było eksploatowane od 01.01.1948 r. do lat 50-tych w kopalni „Wolność”. Data skreślenia z bilansu zasobów i zakończenia eksploatacji – 31.12.1960r. Źródło: MIDAS [http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/zloza_wglad_2025]

4. W obszarze opracowania występuje około 20 odkrywek stanowiących nieczynne wyrobiska surowców skalnych i kruszyw mineralnych. Wg danych szacunkowych wielkość złoża żwirów w odkrywce nr 6 ocenia się na 1000 ton, a w nr 8 na kilka tysięcy ton. Na kilka tysięcy ton ocenia się złoża granitu w odkrywce nr 9 oraz gnejsów i łupków w odkrywce nr 14. Góra Brzeźnik, to obszar występowania granitów, gdzie zlokalizowana jest odkrywka nr 1. Eksploatację marmuru w odkrywce nr 20 na Kowarskim Grzbiecie zakończono przed 1886 r.

GLEBY

1. Na obszarze Gminy Miejskiej Kowary występują następujące działy gleb:

- autogeniczne, utworzone pod wpływem czynników glebotwórczych skały macierzystej, roślinności i rzeźby terenu;
- semihydrogeniczne, w których wpływ wód gruntowych lub silne oglejenie opadowe zaznacza się na dolnych oraz częściowo środkowych częściach profilu glebowego. Uwilgocenie górnych poziomów uwarunkowane jest głównie wodami opadowymi;
- hydrogeniczne - gleby bagienne i pobagienne.

2. W rejonie górskim występują gleby skaliste oraz szkieletowe, wytworzone ze skał pochodzenia magmowego. Skaliste, typologicznie nie wykształcone, są przeważnie pokryte lasami i zajmują tereny o spadkach większych niż 20°. Na pozostałych ziemiach górskich znajdują się lasy oraz pastwiska. Częściowo są one wykorzystane pod uprawy rolne. Wartość użytkowa gleb górskich nie jest wysoka ze względu na niekorzystne warunki klimatyczne i dużą erozję wodną. Na wysokości 500 m n.p.m. pola uprawne przechodzą w łąki oraz pastwiska, a powyżej 600 m n.p.m. całkowicie zanikają.

3. W dolinach rzek przeważają gleby bielcowe terenów górzystych. Są to gleby przemieszczone w wyniku procesów erozji (np. splukiwania przez wodę ze stoków), w których zaszły procesy bielcowania. Występują one łącznie z glebami brunatnymi podtypu górskiego, często jako bielcowo-brunatne. Towarzyszą im użytki zielone średnie. Na gruntach ornych dominuje kompleks zbożowy górski, rzadziej owsiano – ziemniaczany górski. Częste są także gleby brunatne wylugowane - gleby o odczynie od kwaśnego do lekko kwaśnego, powstałe w wyniku intensywniejszego wymywania składników zasadowych z poziomu brunatnienia, ale charakteryzujące się wciąż dobrą żyznością. Im z kolei towarzyszą użytki zielone słabe i bardzo słabe.

4. W dolinach zalegają też mady rzeczne z dużym udziałem żwirów i głazów, naniesionych przez wody z pobliskich potoków. Rolnicza przydatność gleb jest zróżnicowana w zależności od ich żyzności, głębokości, wilgotności oraz wysokości nad poziomem morza. Najlepsze ziemie występują na terenach położonych w niższych partiach regionu, najgorsze najwyżej. Gleby gminy cechuje odczyn bardzo kwaśny i kwaśny. Na terenie miasta Kowary ponad 80% gleb wymaga wapniowania.

Część gleb zlokalizowanych w dolinach rzek, głównie mad, oprócz okresowej możliwości występowania zbyt płytko wód gruntowych lub narażenia na zalanie w okresach powodziowych posiada mniej korzystne warunki agroklimatyczne, charakteryzujące się częstym występowaniem przymrozków w okresie wiosennym i jesiennym.

5. Do innych czynników warunkujących produktywność gleb na terenach podgórskich należą: nachylenie zboczy oraz ich wystawa, a także stosunki wilgotnościowe w glebie. Najbardziej zalecaną formą użytkowania rolniczego gleb na terenach o większych spadkach jest ich wykorzystanie pod hodowlę, jako pastwiska i łąki kośne. Zwarte zadarnienie zabezpiecza stoki przed erozją, a wykaszanie łąk zapobiega ekspansji roślin inwazyjnych i zarastaniu łąk.

KLIMAT

1. Gmina Miejska Kowary znajduje się w zasięgu klimatu typu górskiego, o cechach właściwych dla umiarkowanej strefy klimatycznej odmiany środkowo - europejskiej. Cechuje się on znacznym udziałem napływu wilgotnych mas powietrza z kierunku zachodniego. Do najważniejszych, specyficznych cech klimatu należą: piętrowy układ stref termicznych i opadowych oraz znaczne zróżnicowanie atmosferycznych uwarunkowań lokalnych. Średnioroczna temperatura wynosi 6,4 °C. w centrum miasta Kowary. Lipiec jest najcieplejszym miesiącem roku, średnia temperatura w lipcu wynosi 16,0 °C. Najniższa średnia temperatura w roku występuje w styczniu i wynosi ok -5,4 °C.

2. Średnia roczna temperatura obniża się wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza: od 7,0 °C (420 m n.p.m.) do 2,8 °C (1268 m n.p.m.), a więc przeciętnie 0,51 °C/100 m. Lokalnie zdarzają się odstępstwa od wyżej wymienionego schematu. Na obszarze gminy występują dwa piętra klimatyczne: umiarkowanie ciepłe (leżące niżej), ze średnią temperaturą roczną 5-8 °C; umiarkowanie chłodne (leżące wyżej), średnia temperatura roczna 2-5 °C. Pod względem temperatury klimat terenów leżących powyżej 1000 m n.p.m. zbliżony jest do subpolarnego. Charakteryzuje się niską średnią roczną temperaturą, długą zimą i krótkim chłodnym latem. Zazwyczaj na Grzbiecie Kowarskim temperatura jest o 3-5 °C niższa niż w Dolinie Jedlicy. Jedynie zimą bywa czasem odwrotnie. Przy bezwietrznej pogodzie, gdzie zimne cięższe powietrze spływa w doliny, zachodzi niekiedy zjawisko inwersji. Wtedy, co zaskakujące, temperatura w Kowarach jest niższa od panującej na Skalniku (945 m n.p.m) czy na Czołe (1266 m n.p.m). Rozkład opadów atmosferycznych cechuje się przyrostem sum rocznych i sezonowych, powiązanych z wysokością nad poziomem morza. Obszary położone około 500 m n.p.m. otrzymują rocznie 750-800 mm opadów, natomiast kulminacje Rudaw Janowickich i Kowarskiego Grzbietu od 950 do 1050 mm. Przeciętny gradient wysokościowy sumy opadów wynosi 47 mm/100 m. Maksymalna suma miesięczna opadów przypada na lipiec i wynosi ok. 93 mm. Letnie deszcze charakteryzuje gwałtowność, będąca przyczyną wielkich powodzi. Najbardziej suchym miesiącem roku jest luty z 33 mm deszczu.

3. Często pierwszy śnieg w Dolinie Jedlicy pada już w połowie października, a w wyższych partiach we wrześniu. Ostatni odpowiednio w końcu kwietnia i połowie maja. Pokrywa śnieżna występuje na niżej leżących obszarach przez 50-60 dni, natomiast w strefie grzbietowej trwa nieprzerwanie przez 120-150 dni. Zanika przeciętnie w terminie od 20-30 kwietnia do 10-20 maja lub nawet później w wyższych partiach gór. Odpowiednio gradient wysokościowy dni z pokrywą śnieżną stanowi 11 dni/100 m. Maksymalne grubości warstwy śnieżnej w mieście Kowary nie przekraczają 40 cm, a w wyżej położonych partiach nie-rzadko sięgają ponad 100 cm. Obszary górskie znane są z silnych wiatrów. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi od 3,0- 3,5 m/s do ponad 10 m/s. Jesienią oraz zimą zdarzają się okresy, kiedy przeciętna szybkość wiatrów przekracza 25 m/s i utrzymuje się nieraz przez kilkanaście

dni. Ogółem przez 70-90 dni w roku wieją wiatry z prędkością przekraczającą 20 m/s. Frekwencja cisz atmosferycznych wynosi średnio na terenach położonych niżej od 15-20% do 5% w górach. W regionie przeważają wiatry z kierunków południowo-zachodnich, stanowiąc około 22% różnych kierunków. Zimą powodują one nagłe topnienie śniegu (zjawiska fenowe). Przewaga wiatrów niosących wilgotne, oceaniczne masy powietrza powoduje duże zamglenia i zachmurzenia, a zimą częste zjawisko szadzi. Rocznie na Kowary przypada około 120 dni pochmurnych, natomiast w wyższych partiach gór jest ich ponad 160. Okres wegetacyjny w gminie wynosi średnio około 190 dni. Warunki klimatyczne panujące na tym terenie można określić jako korzystne.

4. Warunki topoklimatyczne są zależne od wysokości terenu, relacji form dolinnych i grzbietów, ekspozycji terenu na oddziaływanie wiatru, promieniowania słonecznego i hydrografii. Obszary pozadolinne posiadają korzystne warunki klimatyczne, odpowiednie warunki solarne i termiczno-wilgotnościowe oraz dobre przewietrzenie. Spadki terenu na stromych stokach północnych różnicują istotnie warunki termiczne, wilgotnościowe i solarne w porównaniu do stoków o ekspozycji południowej i spadkach poniżej 10%, które posiadają najkorzystniejsze warunki bioklimatyczne. Niekorzystne warunki klimatyczne występują też w dolinach cieków wodnych stanowiących miejsca tworzenia się mgieł, mrozowisk, a także gromadzenia się mas wychłodzonego powietrza spływającego z wyższych partii terenu. Stosunki termiczno - wilgotnościowe są tu w dużym stopniu modelowane warunkami wodnymi: występowaniem podmokłości stałych i okresowych, wód płynących i stojących. Wody dolin są źródłem mgieł, które przy słabym przewietrzaniu nie przemieszczają się w obszary pozadolinne.

5. Odmienne warunki topoklimatyczne panują w części terenu zajętej przez fragmenty kompleksów leśnych i zadrzewienia. W przypadku terenów o zwartym zalesieniu zaznacza się złagodzenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności, wyhamowanie prędkości wiatru. Lasy posiadają także zdolność retencjonowania wód oraz nasycania powietrza olejkami eterycznymi podnosząc jego walory zdrowotne. W stosunku do terenu odsłoniętego, w lasach obserwuje się następujące odchylenia podstawowych parametrów meteorologicznych [Kozłowska - Szczesna 2002]:

- bezpośrednie promieniowanie słoneczne docierające do dna lasu jest zmniejszone o 50÷ 90%;
- temperatura powietrza w ciągu dnia niższa od 2 do 5 stopni, mniejsze są też jej dobowe i roczne amplitudy;
- wilgotność względna powietrza wyższa o 5÷10%;
- prędkość wiatru mniejsza o 40-90%;
- ilość opadu pod koronami drzew mniejsza o około 50%.

6. Warunki klimatu lokalnego wynikające z uwarunkowań fizjograficznych terenów podlegają lokalnym modyfikacjom, związanym z oddziaływaniem powierzchni biologicznie czynnych lub antropogeniczną działalnością człowieka. Tereny zwartej zabudowy cechują się zwiększonym udziałem powierzchni sztucznych, o podwyższonej akumulacji ciepła. Z uwagi na indywidualny sposób ogrzewania, a także występowanie różnego typu zabudowy, w tym bloków mieszkalnych, zakładów produkcyjnych i usługowych, w okresach późnojesiennych i zimowych występuje lokalne pogorszenie jakości higieniczno-sanitarnej powietrza.

WARUNKI HYDROGEOLOGICZNE I WODY PODZIEMNE

1. Wody podziemne badanego terenu występują w obrębie:

- luźnych utworów czwartorzędowych oraz zwietrzelin;
- szczelin skał granitowych i metamorficznych w partiach towarzyszących zaburzeniom tektonicznym.

Wody pierwszego z poziomów dzielą się na wody występujące w utworach czwartorzędowych o charakterze aluwii i w pokrywach zwietrzelinowych. Występowanie wód aluwialnych ogranicza się do Obniżenia Mysłakowickiego, gdzie zalegają one w utworach żwirowo – kamienistych lokalnie piaszczysto – żwirowych niewielkich miąższości. Wydajności tego poziomu są niewielkie, sporadycznie eksploatowane w studniach.

2. Strefy uwolnione w zwietrzelinach tworzą płyty o zmiennym rozprzestrzenieniu, a ich zasoby są zróżnicowane. Prawie wszystkie zbiorniki wód podziemnych w dolnych partiach stoków, gdzie miąższość pokryw jest większa, są zasobniejsze i cechują się większą stabilnością. Dotyczy to również niektórych płatów uwodnionych w zwietrzelinach, położonych na nachylonych stokach, gdzie mogą być one dodatkowo zasilane wodami podziemnymi pochodzenia szczelinowego.

3. Podstawowym zbiornikiem wód podziemnych dla obszaru opracowania są nadkapilarne szczeliny skalne. Najbardziej uwodniona jest strefa przypowierzchniowa, a wraz z głębokością ilość szczelin wodonośnych maleje. Płytkie wody szczelinowe uzależnione są w dużym stopniu od zasilania infiltracyjnego. Naturalne wypływy szczelinowe zasilane tymi wodami reagują dość szybko na intensywne zasilanie powierzchniowe wydatnym wzrostem wydajności. Ważną właściwością wód szczelinowych jest ich mineralizacja. Są to wody siarczanowo – wapniowo – sodowej wykazują cechy radoczynności, której wielkość waha się od kilku do kilkunastu nCi/l. Najważniejsze skupisko najbardziej radoczących wód występuje w pobliżu Wojkowa, Podgórze i Kowar Średnich.

4. Większość źródeł występujących w okolicy Kowar charakteryzuje się podwyższoną zawartością radonu, którego koncentracja uzależniona jest od charakteru źródła. Zawartość radonu w wodach wypływających z aluwii potoków i płytkich partii zwietrzelin skalnych dochodzi do 2 nCi/dm³, z rumoszu i szczelin skalnych od 5 do 10 nCi/dm³ i szczelin tektonicznych od 10 do 20 nCi/dm³. Wody te są ultra słodkie o mineralizacji od 118 do 258 mg/dm³, głównie typu siarczanowo-wapniowo-sodowego, część z nich oprócz radonu zawiera rad i uran. Spośród występujących tu źródeł sześć wytypowanych zostało do celów balneologicznych. Zatwierdzone dla nich zasoby wynoszą 31,13 m³/h (Fistek, 1970). [mgsp].

WODY POWIERZCHNIOWE

1. Grzbietami Karkonoszy przebiega dział wód zlewnisk Morza Północnego i Morza Bałtyckiego. Jest to dział pierwszego rzędu, rozdzielający dorzecza Łaby i Odry. Cały obszar gminy Kowary należy do dorzecza Bobru (lewy dopływ Odry, o powierzchni dorzecza = 5876,1 km²). Teren opracowania położony jest w zlewni rzeki Jedlicy, która stanowi jego oś hydrograficzną. Rzeka Jedlica jest prawobrzeżnym dopływem Łomnicy, której dorzecze ma powierzchnię 55,7 km². Powierzchnia zlewni Jedlicy, wykracza poza teren opracowania i wynosi 58.499 km². Jedlica w Kowarach, o powierzchni zlewni = 13,3 km², ma następujące przepływy charakterystyczne: SSQ = 0,58 m³/s⁻¹, WWQ = 20,0 m³/s⁻¹, NNQ = 0,04 m³/s⁻¹. Odpowiadają im następujące odpływy jednostkowe: średni 43,5 dm³/s-1km², maksymalny 1504 dm³/s-1km², minimalny 30,1 dm³/s-1km². Źródła Jedlicy znajdują się tuż pod przełęczą Okraj, na wysokości około 1040 m n.p.m. Pierwszy odcinek biegu rzeki (od źródeł do Kowar), na którym przecina ona twarde skały metamorficzne, ma postać głęboko wciętego, często skalistego wąwozu. Spadek wody wynosi 160 promile. Jedlica uchodzi do Łomnicy po przebyciu 16,5 km. Jedlica na całym odcinku w obrębie terenów zabudowanych jest uregulowana, kamienną obudową.

2. Największy dopływ Jedlicy to prawobrzeżna Kalnica, płynąca przez Wojków, prowadząca wody z Rudaw Janowickich. System wód płynących terenu uzupełniają liczne mniejsze cieki wodne. Część zachodniej granicy gminy stanowi potok Malina, który przepływa przez Krzaczynę i wpada do Jedlicy w rejonie pałacu Ciszyc. Ze wschodnich stoków Wołowej Góry spływa potok Piszczak, do którego wpada w postaci lewobrzeżnego dopływu potok Pluszcz. Potok Piszczak w rejonie „Uroczyska” tworzy system kaskad skalnych zwanych „Wodospadem Piszczaka” a następnie wpada do Jedlicy w Kowarach Górnych. Ważniejsze prawobrzeżne dopływy Jedlicy to: Jelenia Struga, Kuźniczy Potok [POŚ]. Cieki wodne zachowały stan zbliżony do naturalnego.

3. Rzeki cechują znaczne spadki w profilu podłużnym, typowe dla terenów podgórskich. Przeważająca ilość cieków ma swoje źródła powyżej 700 m n.p.m., co stanowi o ich górskim charakterze. Duże nachylenia występują także w obrębie powierzchni stokowych, kształtujących ich zlewnie. Jest to przyczyna przyspieszonego obiegu wody w podłożu, obejmującego w przewodzie płytkie strefy zwietrzelin stokowych. Zjawisko to powoduje także obniżenie retencji podziemnej. Okresowo i lokalnie znaczny udział w kształtowaniu odpływu ma spływ powierzchniowy. Jednak głównym procesem kształtującym wezbrania na tym obszarze jest szybki spływ pod-powierzchniowy, działający w obrębie gleb i zwietrzelin. Rzeki charakteryzuje duża zmienność przepływów, co przejawia się szybką reakcją stanów wody w ciekach na wystąpienie opadu nawałnego lub wzmożone zasilanie roztopowe.

4. W okresie wczesnojesiennym (wrzesień, początek października) występują niskie przepływy, co wiąże się z częstą o tej porze roku pogodą bezdeszczową luba małą ilością opadów. Na koniec jesieni oraz początek zimy przypada faza wzrostu przepływów, co jest związane z typowym okresem jesiennych opadów o ciągłym, chociaż niskim natężeniu. Zima jest okresem niskich, wyrównanych przepływów. Okres wiosennych wysokich stanów rozpoczyna się od połowy marca, niekiedy od początku i trwa do pierwszej połowy maja. Przepływy okresu wiosennej wysokiej wody mają stosunkowo wyrównany charakter, wahania dobowe są małe. Okres letni, tj. od czerwca do sierpnia, cechuje się znacznymi wahaniami przepływów, kiedy to zdarzają się przypadki przekroczenia stanów katastrofalnych.

5. Wody stojące na terenie Kowar to:

- stały zbiornik retencyjny, zasilany przez górski potok Bystra, przy ul. Zamkowej (Radociny) powstały w latach 1970–1974 jako zbiornik wody technologicznej dla pobliskiej Fabryki Dywanów. Obecnie, po rewitalizacji, pełni funkcję rekreacyjną;
- zalew przy ulicy Karkonoskiej – obecnie zagospodarowany jako ośrodek rekreacyjny,
- stawy w Krzacynie, w rejonie pałacu Ciszycy i mniejsze stawy w rejonie Podgórza.

SZATA ROŚLINNA

Zgodnie z geobotanicznym podziałem Śląska omawiany obszar należy do prowincji Górskiej podprowincji Hercyńsko – Sudeckiej, działu Sudeckiego, okręgu Sudety Zachodnie, podokręgu Rudawy Janowickie oraz podokręgu Karkonosze. Potencjalna roślinność na tym terenie to kwaśne buczyny górskie - na terenach położonych wyżej i grądy środkowo-europejskie w formie podgórskiej - na obszarach leżących niżej. Aktualna roślinność reprezentowana jest przede wszystkim przez sztucznie wprowadzone lasy świerkowe. Tworzą one rozległe monokultury, które zostały wprowadzone sztucznie na przełomie XIX i XX stulecia w miejsce pierwotnych lasów mieszanych. Świerk zajmuje 76% powierzchni.

Lasy

W obszarze Gminy Miejskiej Kowary znaczą powierzchnię, 2387 ha, tj. 63% powierzchni gminy zajmują lasy i grunty leśne. Zwarte obszary leśne porastają zbocza Kowarskiego Grzbietu oraz Rudaw Janowickich. Szata roślinna zmienia się w zależności od wysokości nad poziomem morza i typu gleby. W obszarze KPN dominuje Bór Wyżynny Górski Świeży. Powszechnie występujące gatunki oprócz wymienionego świerka pospolitego to: buk pospolity, brzoza brodawkowata, grab pospolity, jarzab pospolity, jesion wyniosły, klon pospolity, klon jawor, modrzew europejski, dąb szypułkowy, olcha czarna, świerk pospolity, wiąz szypułkowy. Lasy w obrębie gminy administrowane są przez Nadleśnictwo Śnieżka, z siedzibą w Kowarach. Tereny leśne pod zarządem nadleśnictwa stanowią w całości lasy ochronne, w tym wodochronne – 47% powierzchni, przeznaczone do masowego wypoczynku – 43% i glebochronne – 10% powierzchni. Lasy cechują się budową piętrową, w której można wyróżnić: lasy pogórza (do około 500 m n.p.m.), lasy regla dolnego (500-1000 m n.p.m.), lasy regla górnego (1000 – 1250 m n.p.m.). Piętro subalpejskie na terenie miasta nie występuje. W strefie pogórza i regla dolnego na południowy wschód od zabudowy miejskiej Kowary występuje strefa ze znacznym udziałem fitocenozy o charakterze zbliżonym do autogenicznego.

Roślinność łąkowa i torfowiskowa

1. Ekosystemu nieleśne na omawianym terenie to łąki pastwiska. Dominują arealy łąk antropogenicznych i zbiorowisk roślinności synantropijnej. Rzadziej łąki mają charakter naturalny lub zbliżony do naturalnego. Wymienić tu należy: półnaturalne łąki wilgotne i półnaturalne łąki świeże. Występują niekiedy bogate zespoły roślinne, np. łąka storczykowa w Krzaczyńie, która powinny podlegać ochronie. Cenne ekosystemy nieleśne obejmują również występujące na niewielkich powierzchniach zespoły źródliskowe i przypotokowe m.in. zarośla lepiężnika białego.

2. Niegdyś szeroko rozpowszechnione tu, bogate florystycznie podmokłe łąki z rzędu *Molinietalia* zatraciły swój naturalny charakter i występują jedynie fragmentarycznie w dolinach cieków i obniżeniach terenu. Siedliska łąk podmokłych i wilgotnych, powszechnie tu występujące, zazwyczaj zajęte są przez zbiorowiska zastępcze z dużym udziałem traw. Do charakterystycznych dla tego typu siedlisk gatunków, zaliczyć można krwawnik kichawiec *Achillea ptarmica*, wiązówkę pospolitą *Filipendula ulmaria*, knieć błotną, rdest węzownik *Polygonum bistorta*, niezapominajkę błotną *Myosotis palustris*, firletkę poszarpaną *Lychnis flos-cuculi* czy sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*. Z traw najczęściej spotkać można śmiałka darniowego *Deschampsia caespitosa* oraz gatunki podsiewane, takie jak: kostrzewa czerwona *Festuca rubra*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata* oraz mietlica pospolita *Agrostis capillaris*.

3. W miejscach o nieco większym nachyleniu stoku oraz w sąsiedztwie polnych dróg spotyka się fitocenozy łąk świeżych z rzędu *Arrhenatheretalia*. Reprezentowane są one przez dzwonek rozpięchły *Campanula patula*, krwawnika pospolitego *Achillea millefolium*, jaskra ostrego *Ranunculus acris*, przytulię pospolitą *Galium mollugo* oraz gatunki należące do rodziny motylkowatych m.in. groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* i wykę ptasią *Vicia cracca*. Istotnym składnikiem tych układów są także trawy, a przede wszystkim rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*, kłosówka miękka *Holcus mollis* oraz kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*. Rzadziej pojawia się świerzbica polna *Knautia arvensis*, biedrzeniec mniejszy *Pimpinella saxifraga*, jastrun właściwy *Leucanthemum vulgare* oraz przywrotniki *Alchemilla* ssp., natomiast licznie występuje ekspansywny dziurawiec czteroboczny *Hypericum maculatum*.

4. Gatunki wskaźnikowe półnaturalnych łąk świeżych to m.in. rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, grzebienica pospolita *Cynosurus cristatus*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis*, koniczyna drobnogłówkowa *Trifolium dubium*, koniczyna pagórkowa *Trifolium montanum*, przywrotniki *Alchemilla* spp., jarzmianka większa *Astrantia major*, dzwonek rozpięchły *Campanula patula*, dzwonek piłkowany *Campanula serrata*, szelężniki *Rhinanthus* ssp.

Stanowiska roślin i obszary cenne przyrodniczo

1. W obszarze miasta zinwentaryzowano 33 gatunki roślin na 222 stanowiskach. Spośród nich 5 podlega ochronie całkowitej, a 15 częściowej. 13 gatunków nie podlega ochronie (podlegały ochronie w 1993 r., kiedy prowadzono inwentaryzację przyrodniczą). Gatunki nie podlegające ochronie to: barwinek pospolity *Vinca minor* (5), bluszcz pospolity *Hedera helix* (2), kalina koralowa *Viburnum opulus* (12), konwalia majowa *Convallaria majalis* (27), kopytnik pospolity *Asarum europaeum* (15), kruszyna pospolita *Frangula alnus* (10), marzanka wonna *Galium odoratum* (10), naparstnica purpurowa *Digitalis purpurea* (21), paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare* (2), pierwiosnka wyniosła *Primula elatior* (17), porzeczka czarna *Ribes nigrum* (1),

2. Obszary, na których skupia się większa ilość gatunków chronionych i cennych to m.in.:

- Obszar łąk z niewielkimi terenami zadrzewionymi, położony między Krzaczyną, a zachodnią częścią miasta, gdzie występują 4 gatunki chronione: storczyk plamisty, storczyk Fuchsa, ciemniżyca zielona i arnika górską oraz m.in. 5 innych gatunków: pier-

wiosnek wyniosły, naparstnica górską, konwalia majowa, kalina koralowa, kruszyna pospolita.

- Las jesionowo-olchowy w dolinie Bystrej na przedłużeniu ulicy Bukowej, gdzie rosną 2 gatunki chronione: lilia złotogłów i wawrzynek wilczelyko oraz m.in. 4 gatunki takie jak: kalina koralowa, kopytnik pospolity, konwalia majowa, marzanka wonna, lilia złotogłów. Drzewostan reprezentowany jest przez olsze czarną, jesion wyniosły, świerk, runo cechuje się dużym bogactwem i dobrym wykształceniem.
- Rejon leśno-łąkowy między Krzaczną a leśniczówką „Jedlinki”, gdzie występują cenne zbiorowiska leśne i łąkowe, w których występują gatunki chronione: lilia złotogłów, wawrzynek wilczelyko oraz: konwalia majowa, kopytnik pospolity, marzanka wonna, naparstnica purpurowa.
- Uroczysko Piszczak w przełomowej dolinie potoku, z zachowanym na wschodnim stoku dużym fragmentem lasu bukowego, w którym występują gatunki chronione: m.in. lilia złotogłów, wawrzynek wilczelyko oraz gatunki: bluszcz pospolity, konwalia majowa, kopytnik pospolity, marzanka wonna, sromotnik bezwstydný, w pobliżu potoku chroniony podrzeź żebrowiec, a na pobliskich łąkach: pierwiosnka wyniosła i gatunki chronione: dziewięciśń bezłodygowy i storczyk Fuchsa.
- Przełęcz Kowarska, gdzie występują naturalne łąki, lasy świerkowe i źródłiskowy obszar strumyka z olszą szarą, klonem jaworem i bukiem pospolitym. Rosną tu m.in. gatunki chronione: arnika górską dziewięciśń bezłodygowy, ciemiężycę zieloną, gółkę długoostrogową, kruszczyk szerokolistny, lilia złotogłów, listerę jajowatą, podkolan biały, wawrzynek wilczelyko, zimowit jesienny oraz gatunki takie jak: konwalia majowa, kalina koralowa, pierwiosnka wyniosła.
- Rejon Rozdroża Kowarskiego – obszar między drogą do Lubawki, a szosą do Przełęcz Okraj, na południowo – wschodnim stoku góry Sulica porośniętej lasem bukowym i łąkami o naturalnym charakterze w dolinie Złotnej. Występują tu gatunki chronione: dziewięciśń bezłodygowy, goryczka trojeściowa, gółka długoostrogowa, storczyk Fuchsa, zimowit jesienny, a w lesie bukowym: ciemiężycę zieloną, lilię złotogłów, wawrzynek wilczy łyko oraz gatunki takie jak: kopytnik pospolity, marzanka wonna, pierwiosnka wyniosła.

Tereny rolne i zbiorowiska ruderalne

1. W związku z rolniczym wykorzystaniem gruntów, ukształtowały się towarzyszące uprawom zbiorowiska chwastów, tzw. zbiorowiska segetalne należące do klasy *Stellarietea medieae*. Są to najczęściej zbiorowiska z rzędu *Centauretalia cyani*, rozwijające się w uprawach zbóż. Gatunki charakterystyczne tego rodzaju zbiorowisk to m. in. chaber bławatek *Centaurea cyanus*, mak polny *Papaver rhoeas*, ostróżeczka polna *Cosolida regalis*, owies głuchy *Avena fatua*, wyka płotowa *Vicia sepium* oraz kąkol polny *Agrostemma githago*. Są to zbiorowiska dość zmienne, gdyż ich skład gatunkowy i stopień wykształcenia uzależnione są w dużym stopniu od stosowanych zabiegów rolniczych (środki nawozowe, środki ochrony roślin, orka itp.). Występują także zbiorowiska z rzędu *Polygono-Chenopodietalia* (zbiorowiska upraw okopowych). Występują one w różnej postaci w zasięgu prowadzonych upraw ornych.

2. Ugorowane nieużytki, przydroża oraz śródpolne miedze porośnięte są przez roślinność ruderalną. Są to najczęściej zbiorowiska wysokich bylin z klasy *Artemisietea*, do których zalicza się m.in. wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare*, bylicę pospolitą *Artemisia vulgaris*, nawłóć olbrzymia *Solidago gigantea*, pokrzywę zwyczajną *Urtica dioica*, szczaw tępolistny *Rumex obtusifolius* oraz ostrożeń polny *Cirsium arvense*.

Zbiorowiska ruderalne z klas *Artemisietea vulgaris* i *Epilobietea angustifolii* występują bardzo często i odznaczają się różnym stopniem organizacji, w zależności od miejscowych warunków siedliskowych. Porastają tereny przekształcone, a w szczególności rejony zabudowane, przydroża, nasypy, sztuczne skarpy, miejsca wydeptywane, a także tereny bezglebowe (np. w wyrobiskach poeksploatacyjnych czy na nasypach), gdzie tworzą pierwsze stadium zara-

stania terenów ruderalnych. Zbiorowiska siedlisk ruderalnych są bardzo zróżnicowane. Należą do pospolitych, nie przedstawiających szczególnych walorów przyrodniczych.

3. Coraz większym problemem są ekspansywne zbiorowiska obcych naszej florze rdestowców: *Reynoutria japonica* oraz *R. sachalinensis*, a także zespołu rudbekii nagiej *Rudbeckia laciniata* i nawłoci późnej *Solidago gigantea*.

Tereny zieleni

1. Na tereny zieleni składają się:

- parki, skwery, zieleńce, tereny zieleni osiedlowej, stadion miejski,
- cmentarze;
- tereny otwarte gruntów rolnych i związane z nimi zbiorowiska;
- tereny zieleni naturalnej, w tym: zespoły zieleni związane z ciekami wodnymi;
- zadrzewienia przydrożne i śródpolne;
- ogrody działkowe;
- ogrody przydomowe i sady.

W mieście znajduje się wiele drzew okazowych, w tym drzewa o wymiarach kwalifikujących je do objęcia ochroną.

2. Kowary realizują działania ukierunkowane na zachowanie i wzmacnianie walorów przyrodniczych miasta, rozwój zieleni urządzonej oraz poprawę jakości przestrzeni publicznej. Wysoka dostępność terenów zieleni, parków i zieleńców wpływa pozytywnie na warunki życia mieszkańców, pełniąc funkcje rekreacyjne, zdrowotne, estetyczne i osłonowe. Wskaźnik powierzchni gminnych terenów zieleni przypadającej na 1 mieszkańca wskazuje, że Kowary zajmują pierwsze miejsce wśród gmin Powiatu Karkonoskiego, osiągając poziom 30,8 m² na mieszkańca. Wynik ten jest ponad dwukrotnie wyższy od średniej powiatu wynoszącej 13,3 m². Tak wysoka dostępność terenów zieleni świadczy o dużej dbałości miasta o jakość przestrzeni publicznej oraz zapewnienie mieszkańcom warunków do wypoczynku, rekreacji i aktywności na świeżym powietrzu.

3. Kowary wyróżniają się na tle powiatu bardzo wysoką dostępnością terenów zieleni. Na tle gmin Powiatu Karkonoskiego Kowary utrzymują bardzo dobrą pozycję pod względem dostępności terenów zieleni przypadających na jednego mieszkańca. Wysoka powierzchnia zieleni urządzonej, w tym parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców oraz zieleni osiedlowej, stanowi istotny atut miasta. Wskaźnik udziału parków spacerowo-wypoczynkowych w strukturze terenów zieleni pokazuje, że Kowary osiągają poziom 18,8%, co daje miastu drugie miejsce w powiecie, tuż za Mysłakowicami (19,6%), oraz wynik wyższy od średniej powiatu (17,7%). Wysoki udział parków oznacza, że znacząca część terenów zieleni ma charakter urządzony i jest dostosowana do potrzeb mieszkańców.

4. W ostatnich latach miasto prowadziło intensywne działania związane z odtwarzaniem zieleni, zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych, nasadzeniami drzew i krzewów oraz poprawą estetyki przestrzeni publicznej. Działania te obejmowały zarówno nowe nasadzenia, jak i zabiegi pielęgnacyjne oraz działania kompensacyjne. Wskaźnik liczby nasadzeń drzew i krzewów na 1 km² powierzchni gminy pokazuje bardzo wysoką aktywność Kowar w zakresie rozwoju i odtwarzania zieleni miejskiej. Miasto osiągnęło wynik 38,5 nasadzeń na 1 km², co stanowi najwyższy wynik w powiecie i ponad czterokrotnie przekracza średnią powiatu wynoszącą 9,3. Nasadzenia poprawiają retencję, mikroklimat, estetykę i komfort życia mieszkańców. Szczegółne znaczenie w 2024 r. miała realizacja projektu „Zielono-Niebieskie Kowary”, którego celem było zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu oraz poprawa jakości przestrzeni publicznej. W ramach projektu zrealizowano m.in. modernizację przepływowego zbiornika retencyjnego „Kowary” na potoku Bystra, rozwój małej retencji, montaż elementów zielono-niebieskiej infrastruktury, nasadzenia zieleni oraz działania edukacyjne.

5. Parki spacerowo-wypoczynkowe i zieleńce zajmują 11,5 ha, tereny zieleni osiedlowej - 12,0 ha. Na zieleńce i parki spacerowo-wypoczynkowe składają się następujące tereny:

- leśny Park Miejski przy ul. Parkowej,
- park przy siedzibie Nadleśnictwa Śnieżka przy ul. Leśnej, zabytkowy
- park przy Pałacu „Nowy Dwór” przy ul. Zamkowej,
- dawny park przyszpitalny przy ul. Jeleniogórskiej,
- park Rodzinnej Rozrywki przy ul. Karkonoskiej.

Z parków zabytkowych należy wymienić: park przy Pałacu „Ciszycy” przy ul. Jeleniogórskiej, kompleks parkowo-leśny przy szpitalach "Bukowiec" i "Wysoka Łąka" przy ul. Sanatoryjnej (stoki gór Parkowej i Bukowej), park Radziwiłówka, skwer - dawny cmentarz ewangelicki przy ul. Staszica oraz teren Skansenu Górnictwa Kowarskiego przy ul. Jagiellończyka.

6. W Kowarach funkcjonują dwa cmentarze komunalne: Nowy Cmentarz przy ul. Matejki (posiadający dom pogrzebowy z lat 90.) oraz Stary Cmentarz przy ul. Staszica.

GRZYBY

W mieście zinwentaryzowano 16 stanowisk grzyba gatunku sromotnik smrodliwy (bezwstydny) *Phallus impudicus* L. (podczas inwentaryzacji przyrodniczej w 1993 r. podlegał ochronie).

FAUNA

Duże kompleksy leśne oraz górski charakter obszaru powoduje, że w Karkonoszach i Rudawach Janowickich żyje wiele różnorodnych gatunków zwierząt, przede wszystkim ssaków oraz ptaków.

Ssaki

Ssaki zasiedlają różnorodne stanowiska i prowadzą zróżnicowany tryb życia. Wiele z nich aktywnych jest o zmierzchu i w nocy, a dzień spędzają w kryjówkach. Drobne ssaki przemieszczają się w zależności od warunków terenowych, pory roku, warunków klimatycznych i stanów fizjologicznych. Najliczniejszą grupę stanowią gryzonie 73% oraz ssaki owadożerne - 27%. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono występowanie 8 gatunków ssaków, objętych ochroną gatunkową:

- drobne owadożerne: jeż zachodni *Erinaceus europaeus* (ochr. ścisła, czynna), kret *Talpa europaea* (ochr. cz.), ryjówka aksamitna *Sorex araneus* (ochr. cz.), rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens* (ochr. cz.), zębielek karliczek *Crocidura suaveolens* (ochr. cz.);
- gryzonie (ssaki wszystkożerne): wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris* (ochr. cz.);
- ssaki drapieżne: gronostaj europejski *Mustela erminea* (ochr. cz.); łasica łąska *Mustela nivalis* (ochr. cz.).

2. Na terenie miasta występują ponadto następujące ssaki łowne: dzik *Sus scrofa*, jelen szlachetny *Cervus elaphus*, lis pospolity *Vulpes vulpes*, sarna europejska *Capreolus capreolus*, zając szarak *Lepus europaeus*. Powszechnie spotykane małe ssaki to: badylarka pospolita *Micromys minutus*, karczownik *Arvicola amphibius*, kuna leśna *Martes martes*, kuna domowa *Martes foina*, mysz domowa *Mus musculus*, mysz polna *Apodemus agrarius*, mysz leśna *Apodemus flavicollis*, nornica ruda *Myodes glareolus*, nornik bury *Microtus agrestis*, nornik zwyczajny (polnik) *Microtus nivalis*, *Rattus norvegicus*, piżmak *Ondatra zibethicus*, szczur wędrowny tchórz zwyczajny *Mustela putorius*.

Ptaki

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie 98 gatunków ptaków, w tym 84 chronione stale lub częściowo. Dzikie ptaki w Polsce, których w całym kraju odnotowuje się ponad 450 gatunków (zarówno lęgowych, jak i przelotnych), podlegają rygorystycznej ochronie gatunkowej. Do ptaków łownych zalicza się 5 gatunków. Ochronie gatunkowej ścisłej podlegają m. in.: czajka (zwyczajna) *Vanellus vanellus*, jastrząb zwyczajny (gołębiarz) *Astur gentilis*, kukulka (zwyczajna) *Cuculus canorus*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*, myszołów

(zwyczajny) *Buteo buteo*, pustulka (zwyczajna) *Buteo buteo*, sowa uszata *Asio otus*, puszczyk (zwyczajny) *Strix aluco*, dzięcioł zielony *Picus viridis*, słonka *Scolopax rusticola*.

Ryby

W Jedlica powyżej Kowar występuje wiele gatunków ryb, związanych z rzekami o charakterze górskim, w tym liczna naturalna populacja pstrąga potokowego i lipienia.

Bezkręgowce

Na tle innych grup bezkręgowce są na rozpatrywanego obszaru są bardzo słabo rozpoznane. Teren nie był tematem kompleksowych badań biologicznych w tym zakresie. Udokumentowano jednak kilkadziesiąt gatunków ślimaków, muchówek i roztoczy.

Nietoperze

1. Na terenie miasta Kowary występują liczne stanowiska nietoperzy. Występowanie nietoperzy uzależnione jest od dostępności do miejsc na kryjówki dzienne i kolonie rozrodcze, warunków mikroklimatycznych oraz od bazy pokarmowej. W Kowarach jest wiele terenów mogących stanowić miejsca bytowania, żerowania i migracji nietoperzy. Ważnymi miejscami bytowania, żerowania i migracji nietoperzy są lasy i ciągi zadrzewień w dolinach rzek. Ciek wodne i stawy to dla nietoperzy dobre miejsca do żerowania. Na terenach zurbanizowanych nietoperze zakładają kolonie w budynkach i budowlach, wykorzystując je zarówno na kryjówki letnie i zimowe, a w parkach i ogrodach żerują. Duża kolonia nietoperzy – około 200 sztuk mopka zachodniego hibernuje w tunelu kolejowym pod przełęczą Kowarską, gdzie osiedliła się po czasowym zamknięciu linii.

2. Siedliska leśne i zadrzewienia mają dla nietoperzy duże znaczenie. Prawie dla wszystkich gatunków stanowią podstawową rolę w ich cyklu życiowym. Nietoperze wiosną i latem wykorzystują drzewa na zakładanie kolonii, gdzie wychowują młode, a zimą w głębokich zakamarkach mogą hibernować. Siedliska leśne wraz z bytującą w nich bogatą fauną owadów stanowią też podstawowe miejsca żerowania dla nietoperzy. Z kolei drzewa i szpalery, jako struktury liniowe, stanowią dla nietoperzy punkty orientacyjne. Skraje lasów, szpalery drzew i krzewów stanowią dla nietoperzy korytarze łączące kryjówki z terenami łowieckimi. Nietoperze są gatunkiem migrującym. W Europie sezonowe wędrówki odbywają się głównie z północnego-wschodu na południe. Wszystkie nietoperze wędrują też regularnie pomiędzy letniskami kryjówek do miejsc hibernacji. Do orientacji wykorzystują różne elementy krajobrazu, takie jak aleje drzew, rzeki, ciągi zabudowy, drogi itp.

[http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5437/Gatunki_nietoperzy.pdf]

3. Oprócz wspomnianego gatunku mopek zachodni *Barbastella barbastellus* często występujące w regionie nietoperze to: borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek rudy *Myotis daubentonii*.

Nietoperze występujące w Polsce podlegają ścisłej ochronie gatunkowej, zgodnie z zał. 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2380). Należą do grupy najbardziej zagrożonych wymarciem zwierząt na Ziemi.

Płazy i gady

Na terenie miasta występuje 5 gatunków płazów: traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*), traszka górską *Triturus alpestris*, ropucha szara *Bufo bufo*, żaba wodna *Rana esculenta*, żaba trawna *Rana temporaria* i 3 gatunki gadów: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*. W Polsce płazy i gady objęte są ochroną prawną częściową (zał. 2 Rozporządzenia z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2380). Niektóre z nich zagrożone są wyginięciem.

Obszary cenne pod względem faunistycznym

W wyniku inwentaryzacji faunistycznej w gminie Kowary zaproponowano 6 obszarów, zasługujących na ochronę. Są to:

- Las bukowy na Górze Średnica - obszar buczyny na południowych stokach Góry Średnica, o pow. kilku ha, proponowany do ochrony ze względu na stanowisko lęgowe chronionego ptaka – siniaka; winien być chroniony przed ewentualną wycinką.
- Las na Górze Kowska Czubatka - fragment dobrze zachowanego lasu bukowego na stokach góry, gdzie ochronę zaproponowano ze względu na stanowisko lęgowe chronionego ptaka – siniaka; winien być chroniony przed ewentualną wycinką.
- Uroczysko w dolinie Piszczaka - kilometrowy odcinek potoku Piszczaka i jego głęboko wcięta dolina porośnięta lasem świerkowym i buczyną. W środku odcinka naturalny wodospad. Ochronę proponuje się ze względu na walory krajobrazowe i przyrodnicze, lokalizację stanowisk lęgowych 3 gatunków chronionych ptaków: pliszki górskiej, dzięcioła zielonosiwego oraz mucholówki małej, oraz ze względu na występowanie w strumieniu naturalnej populacji pstrąga potokowego; ochrona tego terenu powinna objąć skałki i wodospad oraz ograniczyć penetrację ludzi i pozyskiwanie pstrągów ze strumienia.
- Dolina Jedlicy - fragment strumienia o charakterze górskim i jego bezpośrednie otoczenie, proponowany do ochrony ze względu na występowanie naturalnej populacji pstrąga potokowego; ochrona powinna zabezpieczyć strumień przed regulacją i zanieczyszczeniami, a także ograniczyć pozyskiwanie pstrągów ze strumienia.
- Lasocki Grzbiet - bór świerkowy w strefie regla górnego Karkonoszy; proponowany do ochrony ze względu na stanowiska lęgowe chronionych ptaków: cietrzewia, orzechówki, słonki, pliszki górskiej i dziwonii.
- Las bukowy na górze Sulica - zadrzewienie bukowe o powierzchni 1 ha na stokach góry Sulica. Ochronę proponuje się ze względu na stanowiska lęgowe chronionych gatunków ptaków: siniaka i orzechówki; winien być chroniony przed wycinką.

Wśród wyróżnionych obszarów największe znaczenie mają tereny w otoczeniu Przełęczy Kowskiej i „Uroczyska”.

DOBRA KULTURY

Na wartości historyczno-kulturowe składają się:

- zabytkowy układ urbanistyczny miasta wpisany do rejestru zabytków (nr rej. 607/295 z dnia 4 kwietnia 1953 r.) obejmujący układ średniowieczny Starego Miasta (wpisany do rejestru zabytków nr rej. A/1804/377 z dnia 25 listopada 1956 r.) i układ miasta z XIX i XX w.,
- zespoły kościelne i cmentarne,
- historyczne założenia pałacowo – parkowe,
- historyczne założenia szpitalne i sanatoryjne,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

6.2. DOTYCHCZASOWE ZMIANY ŚRODOWISKA I POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PLANU

1. Zmiany środowiska spowodowane działalnością człowieka polegają na:

- wykształceniu układu urbanistycznego,
- powstaniu obiektów liniowych – dróg, linii kolejowej, linii elektroenergetycznych i sieci infrastruktury technicznej,
- zmniejszeniu powierzchni lasów i łąk oraz zmianie ich składu gatunkowego,
- powstaniu form antropogenicznych – wyrobisk poeksploatacyjnych, zwałowisk i osadników,
- pogorszeniu stanu czystości wód i powietrza, zanieczyszczenia odpadami,
- zubożeniu walorów krajobrazowych i kulturowych.

2. Zmiany środowiska następowały stopniowo wraz z rozwojem miasta, którego powstanie i rozwój wiąże się przede wszystkim z górnictwem rud żelaza i kowalstwem. W połowie XII wieku rozpoczęła się penetracja górnicza Sudetów przez górników walońskich. Jak podają niektóre źródła w 1148 r. Eksploatacja magnetytu w Kowarach sięga XII w. Walon Wawrzyniec Angelus odkrył na zboczu góry Rudnik rudę żelaza. 10 lat później z polecenia księcia Polski Bolesława Kędzierzawego rozpoczęto eksploatację złoża oraz założono osadę. Kuto żelazo i wytwarzano różne wyroby metalowe. Dzięki górnictwu, hutnictwu i kowalstwu Kowary były osadą bogatą i skutecznie konkurowały z pobliską Jelenią Górą. W 1513 r. król Czech i Węgier Władysław II Jagiellończyk (cz. Vladislav Jagellonský, węg. II. Ulászló) nadał Kowarom prawa miejskie. W XVI wieku miasto było obok Świdnicy oraz Wrocławia najważniejszym centrum przemysłu żelaznego na Dolnym Śląsku. W drugiej połowie XVI wieku miasto było znanym ośrodkiem produkcji broni palnej. Kowary rozwijały się do połowy XVII w. do czasu wojny 30-letniej (1618-1648), która wyniszczyła ludność i miasto i spowodowała upadek górnictwa. Po wojnie rozpoczął się etap rozwoju tkactwa. Kowary stały się ośrodkiem produkcji i zbytu płócien lnianych. W XVIII wieku istniały tu m.in. tkalnie adamaszku.

3. Od 1741 r., w wyniku wygrania wojny prusko - austriackiej, miasto jak i cały Dolny Śląsk zaczęły administrować Prusy. Do 1747 r. Kowary należały do rodu Schaffgotschow, następnie służyły czeskim Czerninom, po czym zostały wykupione przez króla pruskiego Fryderyka II. Od tego roku ośrodek uzyskał prawa wolnego miasta królewskiego. W XVIII i XIX wieku podejmowano próby wznowienia działalności górniczej, ale bez wcześniejszych rezultatów. Miasto nadal rozwijało się w kierunku włókiennictwa. W końcu XVIII i pierwszej połowie XIX wieku Kowary były widownią częstych buntów wyzyskiwanych tkaczy (szczególnie w latach 1793, 1848 i 1855). Wówczas to wybudowano drogę przez dzisiejszą Przełęcz Kowarską - tzw. „Drogę Głodu”. Rozwój przemysłu od drugiej połowy XIX wieku (w 1856 r. założono fabrykę dywanów smyrneńskich) i ponowne ożywienie górnictwa ustabilizowały kondycję gospodarczą. Impuls do rozwoju gospodarczego dała również dwuetapowa budowa linii kolejowej Jelenia Góra - Kowary - Kamienna Góra. Na przełomie XIX i XX wieku, wykorzystując sprzyjające warunki naturalne, rozbudowana została infrastruktura turystyczna, sanatoryjna oraz lecznicza.

4. Istotne zmiany środowiska w mieście wiążą się z eksploatacją surowców. Po pierwszej wojnie światowej bardzo krótko kontynuowano wydobywanie rud magnetytu dla potrzeb rozwijającego się przemysłu zbrojeniowego III Rzeszy. Rudy uranu odkryto w 1912 r., eksploatację rozpoczęto w 1925 r. i wznowiono w 1948 roku. Po 1945 r. początkowo kontynuowano wydobywanie rud żelaza, ale przede wszystkim prowadzono eksploatację rud uranu, które wydobywano na przełomie lat 40 i 50-tych. Miasto rozwijało się głównie w oparciu o działalność Zakładów Przemysłowych R1, związanych z wydobywaniem uranu, a także dzięki przemysłowi włókienniczemu, produkującemu płótna lniane oraz dywany. Poza Fabryką Dywanów i tzw. Bielnikiem należącym do Fabryki „Orzeł” w Mysłakowicach do lat 90-tych XX w. z większych zakładów przemysłowych działały w Kowarach jeszcze Fabryka Porcelany, Fabryka Filców Technicznych, Fabryka Maszyn oraz Zakłady „Polsport”. Pod koniec XX wieku polityka w kraju doprowadziła do ich upadłości.

5. Największe zmiany w urbanistyce Kowar wiążą się z końcem XIX i początkiem XX wieku. Wtedy to nastąpiło ożywienie ruchu inwestycyjnego oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego. Zabudowa spowodowała rozszerzenie zainwestowania wokół środkowej części miasta, w kierunku południowo - zachodnim. Analogiczne ciążenia inwestycyjne charakteryzowały okres powojenny. Na przełomie XIX i XX wieku powstało osiedle Wojków (dawna wieś Hohenwiese), które zasadniczo różni się pod względem urbanistycznym i architektonicznym od miasta. Jest ono położone na zboczu góry, posiada wybitne walory widokowe oraz fizjograficzne. Z powyższych powodów szybko rozwijała się tu zabudowa mieszkaniowa, nie związana z rolnictwem. W sąsiedztwie osiedla na początku XX wieku powstały obiekty sanatoryjne otoczone zieleńią. Obecnie Wojków stanowi atrakcyjne skupisko domków jednorodzinnych, gdzie obok zabudowy z początku wieku powstało wiele obiektów współczesnych. W latach 50-tych wypełniono przestrzeń między zespołami mieszkaniowymi,

wznosząc osiedle górnicze. Kolejne inwestycje uzupełniły niezabudowane tereny na południowy - zachód od centrum.

6. Lata 90-te wiązały się z restrukturyzacją, a następnie upadłością szeregu zakładów przemysłowych. Tereny przemysłowe w części zostały zagospodarowane na inne funkcje, w części do dzisiaj stanowią tereny zdewastowane, niezagospodarowane. Zamknięcie części zakładów przemysłowych i zmniejszenie zanieczyszczeń wpłynęło jednocześnie na poprawę jakości powietrza, jaką odnotowano w latach 90-tych w porównaniu do lat 80-tych. Pozytywne zmiany od lat 90-tych to działania związane z poprawą jakości środowiska i krajobrazu, dotyczące:

- modernizacji lokalnych kotłowni i indywidualnych źródeł grzewczych,
- rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej,
- porządkowania gospodarki odpadami,
- zmniejszenia zużycia wody,
- renowacji i rewaloryzacji miasta.

Od połowy lat 90-tych stan czystości powietrza atmosferycznego utrzymuje się na stałym poziomie. Znaczący pozostaje nadal udział emisji niskiej w sezonie grzewczym. Z kolei wzrastający ruch komunikacyjny powoduje wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych, głównie w centrum miasta, wzdłuż trasy z Karpacza. Tereny zainwestowane na przestrzeni ostatniego 20-lecia uległy rozbudowie, głównie w zakresie powstania nowych osiedli zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Odnotowuje się też dalsze pozytywne zmiany związane z poprawą jakości powietrza atmosferycznego i podejmowaniem działań dla poprawy jakości wód powierzchniowych.

7. Zjawiskiem powszechnym jest zmniejszanie się powierzchni łąk i pastwisk na skutek zajęcia pod tereny inwestycyjne, zmiany użytkowania czy sukcesji na skutek zaprzestania użytkowania. W wyniku zaprzestania użytkowania części gruntów ornych oraz łąk i pastwisk wkraczają na nie takie gatunki jak: brzoza brodawkowata, topola osika, klon pospolity, klon jawor, olsza czarna.

Na skutek przebudowy ciągów komunikacyjnych i infrastruktury, jak i wieku, zniszczeniu i obumarciu ulega starodrzew i zadrzewienia przydrożne. W ten sposób zniknęły liczne szpalery i aleje lub pozostały z nich pojedyncze drzewa. Nieodwracalnej zmianie, a nawet zupełnej likwidacji ulega zieleń przydomowa. W miejsce sadów i ogrodów wprowadza się nawierzchnię utwardzoną i parkingi, a z roślinności preferuje się krzewy i drzewa iglaste.

8. Zgodnie z prognozami na terenie kraju niekorzystne współczesne warunki termiczno-pluwalne będą się stopniowo pogłębiać. Tempo zmian prognozowane jest jako powolna ewolucja ku warunkom klimatycznym charakterystycznym termicznie dla klimatu oceanicznego, ale z pogłębiającym się w czasie deficycie zasilania opadowego. W zakresie gospodarki wodnej współcześnie lokalnie występujący deficyt zasobów wodnych typowy dla lat suchych w przyszłości będzie narastał jako zjawisko o zwiększającej się częstości. Deficyt będzie postępował w konsekwencji wydłużającego się czasu trwania okresu wegetacyjnego, skutkującego wzrostem zapotrzebowania roślin na wodę. Prognozowane skrócenie czasu zalegania pokrywy śnieżnej oraz opadów śniegu będzie miało niekorzystny wpływ na odnawianie zasobów wód podziemnych.

9. Niezależnie od ustaleń opracowywanego projektu planu będzie następował rozwój zabudowy i zainwestowania. Został on określony w dotychczas obowiązujących planach i w praktyce jest niemożliwe odwrócenie tego procesu, gdyż wiązałoby się to, zgodnie z przepisami odrębnymi, z odszkodowaniami dla właścicieli. Aktualnie opracowywany projekt planu ogólnego ma za zadanie głównie działania porządkujące. Ze względu na przyjęte kierunki rozwoju miasta ma też za zadanie stworzenie możliwości rozwoju gospodarczego i turystycznego. Ustalenia planu ogólnego wynikają też z przyjętych dokumentów strategicznych i rozwoju miasta. Brak realizacji planu ogólnego skutkowałaby utrudnieniem procesów inwestycyjnych i możliwości rozwijania lokalnej działalności gospodarczej oraz publicznej infrastruktury.

6.3. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE OBSZARU Z JEGO OTOCZENIEM

1. Powiązania ekologiczne - migracje roślin i zwierząt opierają się na systemie terenów przyrodniczo aktywnych, przenikających dany obszar, umożliwiających przyrodnicze powiązania funkcjonalne w płaszczyźnie horyzontalnej. Uzupełniają go i wiążą się z nim mniejsze ciągi takie jak kompleksy leśne, zadrzewienia, ciągi obudowy biologicznej, mniejsze cieki i zbiorniki wodne, tereny łąk i pastwisk. Powiązania ekologiczne obszaru planu reprezentowane są przez ww. elementy. Bariery powiązań przyrodniczych miasta to: drogi wojewódzkie o dużym natężeniu ruchu: nr 366 Piechowice – Kowar, nr 367 Jelenia Góra - Kowary - Kamienna Góra, nr 368 Przełęcz Kowarska - Przełęcz Okraj. Wraz z momentem rewitalizacji barierę taką ponownie stworzy linia kolejowa. Bariery przyrodnicze tworzą także zwarte zespoły zabudowy bez udziału zieleni towarzyszącej.

2. Z układem hydrograficznym gmin sąsiednich wiąże miasto główne cieki wodne: Jedlica i jej dopływy. Powierzchnia zlewni Jedlicy, wykracza poza teren opracowania i wynosi 58.499 km². Na ilość wody w Kwisie oddziałują opady w Karkonoszach i Górach Izerskich. System ten ma tym większe znaczenie, że cieki wodne w przeważającym stopniu (poza obszarami zabudowy) są nieuregulowane. Cieki wodne zachowały stan zbliżony do naturalnego. Cały obszar gminy Kowary należy do dorzecza Bobru - lewego dopływu Odry, o powierzchni dorzecza = 5876,1 km². Grzbietami Karkonoszy przebiega dział wód zlewnisk Morza Północnego i Morza Bałtyckiego. Jest to dział pierwszego rzędu, rozdzielający dorzecza Łaby i Odry. Cały obszar gminy Kowary należy do dorzecza Bobru (lewy dopływ Odry, o powierzchni dorzecza = 5876,1 km²). Jedlica w Kowarach, o powierzchni zlewni = 13,3 km², ma następujące przepływy charakterystyczne: SSQ = 0,58 m³/s⁻¹, WWQ = 20,0 m³/s⁻¹, NNQ = 0,04 m³/s⁻¹. Odpowiadają im następujące odpływy jednostkowe: średni 43,5 dm³/s-1 km², maksymalny 1504 dm³/s-1 km², minimalny 30,1 dm³/s-1 km². Źródła Jedlicy znajdują się tuż pod przełęczą Okraj, na wysokości około 1040 m n.p.m. Pierwszy odcinek biegu rzeki (od źródeł do Kowar), na którym przecina ona twarde skały metamorficzne, ma postać głęboko wciętego, często skalistego wąwozu. Spadek wody wynosi 160 promile. Jedlica uchodzi do Łomnicy po przebyciu 16,5 km. Jedlica na całym odcinku w obrębie terenów zabudowanych jest uregulowana, kamienną obudową.

3. Powiązania klimatyczne obszaru z otoczeniem dotyczą zmian właściwości powietrza pod względem fizycznym: temperatury i wilgotności oraz chemicznym, jako nośnika pierwiastków chemicznych w zależności od przepływu na określonych obszarach, modyfikowane kompleksami leśnymi, zielenią wysoką, dolinami rzecznyymi i układem zabudowy. Odprowadzenie wód powierzchniowych oraz zimnego powietrza (w okresach inwersji termicznych i ciszy) odbywa się wzdłuż doliny Jedlicy i jej dopływów.

4. Wskaźnik lesistości w Kowarach wynosi 63,36%, a ich zwarte kompleksy otaczające miasto od strony południowo - zachodniej i północno - wschodniej decydują o powiązaniach przyrodniczych. W powiązaniach przyrodniczych szczególną rolę oświadają też ciągi obudowy biologicznej cieków wodnych, strefy brzegowe lasu i tereny zieleni o znacznym udziale w obszarze miasta. Struktury ekologiczne odpowiadające za utrzymanie wewnętrznych powiązań przyrodniczych to:

- kompleksy leśne i rzeka Jedlica wraz z doliną, stanowiące podstawową strukturę umożliwiającą migracje i rozprzestrzenianie wielu gatunków fauny i flory;
- korytarze ekologiczne rangi lokalnej – małych dolin rzecznych, łąki, parki i tereny zieleni stanowiące o powiązaniach przestrzennych między odrębnymi ekosystemami, w tym zwłaszcza korytarzami ekologicznymi wyższej rangi, oraz obszarami węzłowymi.

Położenie miasta na tle układu głównych korytarzy ekologicznych obrazuje poniższa grafika.

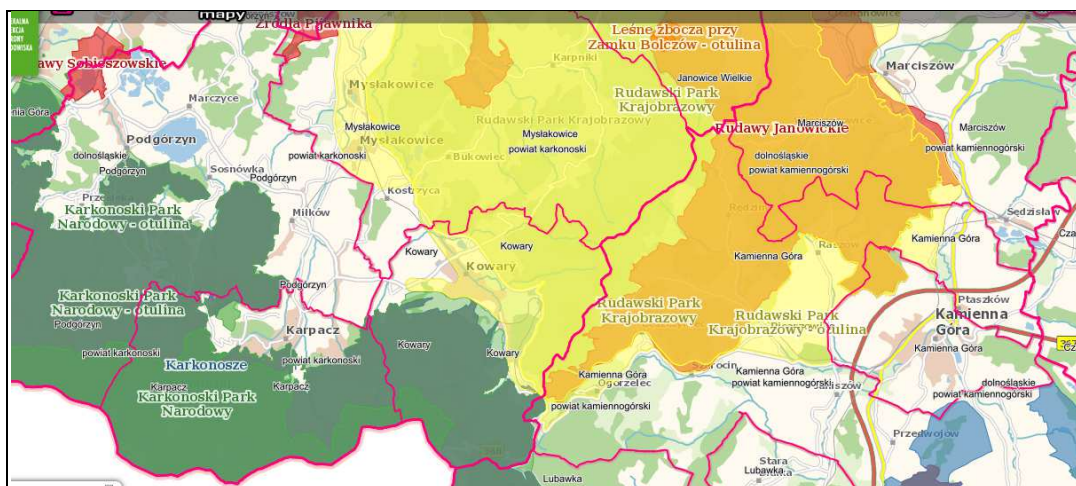

Ryc. Ponadlokalne korytarze ekologiczne
[<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>]

5. Główny system powiązań przyrodniczych miasta tworzą tereny objęte formami ochrony z mocy art. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 13 z późn. zm.), w obszarze których Kowary są położone:

- Karkonoski Park Narodowy i jego otulina,
- Rudawski park Narodowy i jego otulina,
- Obszary Natura 2000 Karkonosze i Rudawy Janowickie.

Karkonoski Park Narodowy po stronie czeskiej przechodzi w Krkonošský národní park (KRNAP) – położony w północnej części republiki czeskiej, w krajach hradeckim i libereckim. Poniższa grafika pokazuje wyraźnie, że obszary te łączą się ze sobą tworząc wyraźny korytarz ekologiczny spinający formy ochrony w obszarze miasta Kowary, co wyróżnia miasto na tle gmin sąsiednich. Dalej łączą się one z licznymi w tym regionie terenami chronionymi, których analizę zawiera poniższe zestawienie tabelaryczne.

Ryc. Formy ochrony przyrody w otoczeniu miasta Kowary.
[<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>]

Tab. Analiza odległości od granic miasta najbliższych form ochrony w Polsce (do 15 km).

L.p.	Forma ochrony	Nazwa	Odległość (w km)
1.	Rezerwat	Leśne zbocza przy Zamku Bolczów - otulina	5.36
2.		Leśne zbocza przy Zamku Bolczów	5.68
3.		Kruczy Kamień	12.02
4.		Góra Miłek	13.55

5		Buczyna Storczykowa na Białych Skałach	15.46
6	Park krajobrazowy	Park Krajobrazowy Doliny Bobru - otulina	12.15
7		Park Krajobrazowy Doliny Bobru	12.52
8	Obszar Chronionego Krajobrazu	Masyw Trójarbu	15.70
9	Natura 200 Obszary specjalnej ochrony	Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010	10.04
10		Góry Izerskie PLB020009	15.78
11	Natura 2000 Specjalne obszary ochrony	Stawy Karpnickie PLH020075	2.86
12		Źródła Pijawnika PLH020076	6.05
13		Trzcińskie Mokradła PLH020105	6.79
14		Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037	8.75
15		Stawy Sobieszowskie PLH020044	9.62
16		Góry Kamienne PLH020038	10.24
17	Stanowiska dokumentacyjne	Sztolnia Wapienna w Ciechanowicach	9.87

6.4. OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH

1. Na terenie opracowania występują obszary objęte formą ochrony przyrody, określoną w rozdz. 3, art. 13, ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 13 z późn. zm.). W obszarze planu występują stanowiska gatunków chronionych. Gatunki roślin i zwierząt podlegają ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 13 z późn. zm.), rozporządzenia z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409), rozporządzenia z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183), ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. *O zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2187 z późn. zm.), rozporządzenia z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. Nr 25. poz. 133, z późn. zm.), rozporządzenia z dnia 13 kwietnia 2010 r. *w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000* (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1713).

2. W obszarze opracowania występują formy ochrony przyrody, określone w Rozdz. 2, art. 6 ustawy *o ochronie przyrody* (t.j. Dz.U.2026 poz. 13 z późn. zm.):

- Karkonoski Park Narodowy,
- Rudawski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000,
- pomniki przyrody ożywionej,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

3. Ochroną prawną w obszarze miasta, na podstawie przepisów odrębnych i aktów prawnych, objęte są następujące tereny i obiekty:

- siedliska chronione,
- lasy, w tym ochronne,
- trwałe użytki zielone,
- grunty rolne i leśne,
- kopaliny,
- obiekty i tereny w rejestrze zabytków i w gminnej ewidencji zabytków.

KARKONOSKI PARK NARODOWY

1. Południową część jednostki Kowary – Podgórze w obrębie Kowarskiego Grzbietu zajmuje Karkonoski Park Narodowy, a jego otulina obejmuje przeważającą część jednostki Podgórze, z wyjątkiem jej wschodniego fragmentu. Uchwały ustalające i wyznaczające KPN to:

- Rozporządzenie RM z dnia 16 stycznia 1959 r. w sprawie utworzenia Karkonoskiego Parku Narodowego (Dz. U. 1959 nr 17 poz. 90);
- Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 2 marca 1959 r. w sprawie określenia granic Karkonoskiego Parku Narodowego i ograniczeń obowiązujących na jego terenie oraz w sprawie zarządzania Parkiem (M.P.1959 r. nr 23 poz. 106);
- Rozporządzenie RM z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie KPN (Dz. U. z 2015 r., poz. 2002).

2. Dla Parku obowiązuje Plan ochrony Karkonoskiego Parku Narodowego, przyjęty Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Karkonoskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 2021 r., poz. 882). Plan ochrony określa następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które winny mieć przełożenie na ustalenia planu ogólnego Kowar:

- ograniczanie przeznaczania nowych gruntów pod zabudowę mieszkaniową na terenach bezpośrednio przylegających do granic Parku lub jego otuliny w strefie o szerokości minimum 100 m,
- ograniczenie wprowadzania obiektów budowlanych i urządzeń technicznych mogących mieć negatywne oddziaływanie na zasoby przyrodnicze i krajobrazowe Parku, w szczególności na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt chronionych, będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000;
- dopuszczenie budowy powierzchniowych ujęć wody oraz zbiorników retencyjnych zlokalizowanych w niższych położeniach Parku lub w jego otulinie;
- niewprowadzanie nowej zabudowy w przebiegu istniejących korytarzy ekologicznych, łączących Park i jego otulinę z obszarami cennymi przyrodniczo w następujących strefach:
 - obszary leśne i rolne leżące między miejscowościami Ściegny i Kowary – Krzaczyna stanowiące korytarz migracji zwierząt między Karkonoszami a Wzgórzami Łomnickimi oraz Wzgórzami Karpnickimi,
 - obszary leśne i rolne leżące między Kowarami Podgórzem, Przełęczą Kowarską a Przełęczą Okraj stanowiące korytarz migracji zwierząt między Kowarskim Grzbieciem, a Rudawami Janowickimi oraz Lasockim Grzbieciem;
- wyznaczenie stref chronionych wglądów bliskich i dalekich, zwłaszcza związanych z granią Karkonoszy i ich głównymi kulminacjami, przylegających do głównych dróg publicznych oraz szlaków turystycznych i wprowadzenie w ich obrębie ograniczenia zabudowy, w szczególności wzdłuż drogi nr 366 między miejscowościami Piechowice i Kowary;
- utrzymanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania i niepodejmowanie nowej eksploatacji surowców skalnych na obszarze Parku i jego otuliny oraz ograniczanie eksploatacji tych surowców w bezpośrednim sąsiedztwie Parku i otuliny;
- preferowanie utrzymania istniejącego charakteru i skali zabudowy w historycznie ukształtowanych ośrodkach osadniczych oraz lokalizowania nowej zabudowy, zaplanowanej jako kontynuacja istniejących układów (przy szczegółowym określeniu zasad jej ukształtowania);
- preferowanie dostosowania skali nowej zabudowy do historycznie ukształtowanego otoczenia z zachowaniem reguł dobrego sąsiedztwa, z preferowaniem zabudowy mieszkaniowej i usługowej o gabarytach umożliwiających zachowanie przyrodniczego i kulturowego krajobrazu, na działkach z dużym udziałem zieleni;
- dążenie do ograniczania wprowadzenia obiektów usługowych o większej skali według indywidualnie opracowanych projektów z uwzględnieniem studiów krajobrazowych, w których będzie się chronić wglądy z i na główne kulminacje grzbietu Karkonoszy,
- ograniczanie lokalizacji obiektów o skali i formach ukształtowania degradujących walory przyrodnicze i krajobrazowe w bezpośrednim otoczeniu Parku.

RUDAWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Rudawski Park Krajobrazowy obejmuje wschodnią część miasta, na wschód od drogi wojewódzkiej nr 36, w tym cały obręb Wojków i wschodni fragment jednostki Podgórze, Otulina obejmuje znaczną część centrum Kowar na wschód od linii kolejowej i obrębu nr 3 na wschód od ul. Wiejskiej. Park został utworzony Uchwałą Nr VIII/49/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Jeleniej Górze z dnia 16 listopada 1989 r. w sprawie utworzenia parku krajobrazowego pod nazwą „Rudawski Park Krajobrazowy” (Dz. U. W. J. nr 16 poz. 209). Rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego dotyczące parku to:

- Rozp. z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie zmiany uchwały nr VIII/49/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Jeleniej Górze z dnia 16 listopada 1989 r. w sprawie utworzenia parku krajobrazowego pod nazwą „Rudawski Park Krajobrazowy” (Dz. U. W. J. Nr 16, poz. 209).
- Rozp. z dnia 7 maja 2007 r. w sprawie Rudawskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. W. D. z 2007 r. nr 11, poz. 1524).
- Rozp. z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie Rudawskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. W. D. z 2007 r. nr 27, poz. 3386).

Dla Parku obowiązuje Plan Ochrony, przyjęty Uchwałą Sejmiku WD nr XVI/329/11 z dnia 27 października 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony RPK (Dz. U. W. D. nr 250 poz., 4507).

OBSZAR NATURA 2000 KARKONOSZE

Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 Karkonosze, o kodzie PLC020001 zajmuje południową część miasta, przeważającą część obrębu Podgórze. Jest to obszar specjalnej ochrony ptaków, wyznaczony na podstawie Dyrektywy Ptasiej, Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. pod kodem PLB020007 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275 z 28.09.2007) Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z 04.02.2011 r.). Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 8 listopada 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków: (Dz. U. z 2022 r. poz. 96 z 17.01.2022 r.) nastąpiła zmiana granic i kodu na PLC. Powierzchnia całego obszaru wynosi 18660,74 ha, a w obszarze Kowar - 1571,89 ha.

Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000

Utworzony na podstawie Dyrektywy Siedliskowej decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującej, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE) (Dz. Urz. UE L 12 z 15.01.2008, str. 383 z 15.01.2008 r.), PLH020006 Karkonosze. Obecnie obowiązującym aktem jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 lipca 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Karkonosze (PLC020001) (Dz. U. z 2023 r. poz. 1910 z 18.09.2023 r.).

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY NATURA 2000 RUDAWY JANOWICKIE

Specjalny obszar ochrony NATURA 2000 Rudawy Janowickie o kodzie PLH020011 położony jest faktycznie na południowy – wschód od gminy Kowary, a w obszarze miasta znalazł się niewielki fragment o powierzchni 0,05 ha w dzielnicy Podgórze, w rejonie ul. Rejtana. Jest to obszar bardzo zróżnicowany siedliskowo. Znaczna część obszaru pokryta przez lasy dolno-reglowe świerkowo-bukowe z fragmentami dobrze zachowanych buczyn, grądów olsów i łęgów. Około 40% obszaru to ekstensywnie użytkowane łąki. Występuje tu wiele cennych zbiorowisk: 9 siedlisk z załącznika I dyrektywy siedliskowej. W potokach występuje głowacz białopłetwy (z załącznika II). W licznych na tym obszarze sztolniach żyje kilka gatunków nietoperzy.

POMNIKI PRZYRODY

W mieście ustanowiono 2 pomniki przyrody:

Lp.	Nr rejestru / data utworzenia	Dokument o utworzeniu	Gatunek Obwód pnia na wys. 130 cm (w cm)	Położenie	Charakterystyka	Forma własności / zarządzający
1.	594 1980-12-31	Decyzja Nr 117/80 Urzędu Woj. w Jeleniej Górze z dnia 31 grudnia 1980 r.	Świerk pospolity <i>Picea bies „Maciek”</i> 430	Obręb 2 dz. nr 466	Drzewo rośnie na skraju lasu, na stromym stoku, na łące, w pobliżu strumienia. Wys. ok. 25 m	Lasy Państwowe Nadleśnictwo „Śnieżka”,
2.	595 1990-02-21	Zarządzenie Nr 6/90 Woj. Jelen. z 21 lutego 1990 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 1 poz. 17)	Jodła pospolita <i>Abies alba „Kosmata”</i> 382	Obręb 4 Podgórze dz. nr 518/3, Użytek: Ls	Rośnie na brzegu lasu, na stromym stoku, ok. 30 m od ujścia potoku Jelenia Struga do potoku Jedlica. Wys. ok. 31 m, wiek ok. 250 lat.	Lasy Państwowe Nadleśnictwo „Śnieżka”

GATUNKI ROŚLIN CHRONIONE I RZADKIE

1. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. Nr 0, poz. 1409), inwentaryzacja przyrodnicza z 1993 oraz badania autorskie wykazały obecność na terenie miasta 5 gatunków objętych w Polsce ścisłą ochroną prawną i 15 ochroną częściową. Są to gatunki podlegające ochronie całkowitej: arnika górską *Arnica Montana* (3), lilia złotogłów *Lilium martagon* (8), kukulka (storczyk) plamista *Dactylorhiza maculata* (2), kukulka (storczyk) Fuchsa *Dactylorhiza Fuchsiae* (1), gółka długoostrogowa *Gymnadenia conopsea* (1).

2. Ochronie częściowej podlegają: cis pospolity *Taxus baccata* (7), ciemiężycza (ciemierzycza) zielona *Veratrum lobelianum* (9), dziewięciśń *Carlina acaulis* (9), gnidosz rozesłany *Pedicularis sylvatica* (1), goryczka trojeściowa (goryczka trojeściowata) *Gentiana asclepiadea* (15), naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora* (1), podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant* (17), kukulka (storczyk) szerokolistna *Dactylorhiza majalis* (4), podkolan biały *Platanthera bifolia* (1), listera jajowata *Listera opata* (1), kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* (5), śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum* (1), wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum* (9), wroniec widlasty (widłak wroniec) *Huperzia selago* (1), widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* (4), zimowit jesienny *Colchicum autumnale* (2).

GATUNKI CHRONIONE ZWIERZĄT

Na terenie miasta występują chronione gatunki zwierząt, podlegające ochronie na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2380). Stwierdzono występowanie 8 gatunków ssaków, objętych ochroną gatunkową.

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie 98 gatunków ptaków, w tym 84 chronione stale lub częściowo. Dzikie ptaki w Polsce, których w całym kraju odnotowuje się ponad 450 gatunków (zarówno lęgowych, jak i przelotnych), podlegają ochronie gatunkowej.

Nietoperze występujące w Polsce podlegają ścisłej ochronie gatunkowej, zgodnie z zał. 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2380).

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

Na terenie miasta stwierdzono zbiorowiska, będące potencjalnymi siedliskami chronionymi na podstawie art. 6 pkt 2 lit b Ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r., poz. 2187) oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia, jako obszary Natura 2000 (Dz.U. z 2010 r. Nr 77, poz.510). Zaliczono do nich:

- 9170 Grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum*,
- 9119 Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagetum*,
- 9190 Pomorski kwaśny las brzozyowy
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*,

- 6520 Górskie łąki konietlicowe *Polygono –Trisetion*,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe).

TRWAŁE UŻYTKI ZIELONE

Trwałe użytki zielone to obszary pokryte trawą lub innymi roślinami zielnymi (pastwiska, łąki), które nie były objęte płodozmianem (nie były orane ani przekształcane) przez 5 lat lub dłużej. Trwałe użytki zielone są objęte szczególną ochroną, zwłaszcza jeśli znajdują się na obszarach Natura 2000 lub są wyznaczone jako "TUZ cenne przyrodniczo". Przekształcenie ich (zaoranie, zamiana na grunt orny) często wymaga zgody RDOŚ lub jest całkowicie zabronione. W ramach tzw. warunkowości (normy GAEC 1), rolnicy mają obowiązek utrzymania TUZ, aby przeciwdziałać ich zanikowi w skali kraju. W przypadku "TUZ cennych" obowiązuje zakaz ich przekształcania.

Obowiązkowa praktyka TUZ na terenie miasta przekłada się na utrzymywanie powierzchni TUZ na niezmienionym poziomie w stosunku do powierzchni TUZ ustalonej w roku referencyjnym (2015). Współczynnik referencyjny trwałych użytków zielonych ustalony w roku 2015 wynosił 18,75% i został określony w Obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie wskaźnika referencyjnego stosunku trwałych użytków zielonych do całkowitej powierzchni użytków rolnych (Dz. Urz. Monitor Polski, poz. 1163).

Utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ), w tym wyznaczonych TUZ wartościowych pod względem środowiskowym (TUZ cenny) wiąże się z: zakazem przekształcania trwałych użytków zielonych, gdy wskaźnik udziału powierzchni trwałych użytków zielonych ogółem w powierzchni użytków rolnych zmniejszy się o więcej niż 5% w stosunku do wskaźnika ustalonego w roku referencyjnym (2015) na poziomie kraju. W takim przypadku na rolników, którzy dokonali przekształcenia TUZ nakłada się obowiązek ich przywrócenia lub ustanowienia, nie później niż do dnia 31 maja roku następującego po roku złożenia wniosku o przyznanie płatności. Procentowa zmiana wskaźnika z danego roku w stosunku do wskaźnika z roku referencyjnego określana jest corocznie, w terminie do dnia 30 listopada, przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w drodze obwieszczenia.

LASY OCHRONNE

Zasady uznania lasów za lasy szczególnie chronione, zwane „lasami chronionymi” określają przepisy ustawy *o lasach* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 567 z późn. zm.). Zgodnie z art. 16. ww. ustawy, Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze decyzji, uznaje las za ochronny, na wniosek Dyrektora Generalnego, zaopiniowany przez radę gminy – w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa. Przeważającą część lasów w mieście stanowią lasy ochronne, ze względu na funkcję wodochronną, glebochronną, trwale uszkodzone na skutek działań przemysłowych oraz położone w miastach i wokół miast. Lasy trwale uszkodzone na skutek działań przemysłowych zakwalifikowane są do tej kategorii ze względu na I i II strefę uszkodzeń przemysłowych. Na skutek osłabienia drzewostanów spowodowanych działalnością przemysłową i prowadzeniem monokultur sosnowych w lasach występują zagrożenia związane z występowaniem szkodliwych owadów, chorób grzybowych i wiatrolomów.

ZASOBY GLEBOWE

Ochronie podlegają grunty rolne i leśne na podstawie ustawy *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82). Na terenie objętym opracowaniem gleby stanowią jeden z zasobów przyrodniczych, gdyż pomimo zainwestowania nadal dużą część obszaru miasta zajmują tereny rolnicze. W strukturze terenów rolnych przeważają grunty orne. Stosownie do art. 3 ust. 1 ww. ustawy, ochrona gruntów rolnych i leśnych polega przede wszystkim na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ww. ustawy, na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej. Grunty rolne klasy II i III należy traktować jako szczególnie chronione, które winny być ograniczane dla zainwestowania.

KOPALINY

Północno – wschodnią część obrębu Wojków zajmuje złożo wód termalnych Nr 17448 Termy Karpniki, obejmujące granice obszaru zasobowego ujęcia Karpniki KT-1.

Ochrona złóż surowców polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Obejmuje zapobieganie niekontrolowanemu wydobywaniu, minimalizowanie strat surowców podczas eksploatacji oraz rekultywację terenów poeksploatacyjnych, przy zachowaniu równowagi między korzyściami gospodarczymi a ochroną środowiska i interesów przyszłych pokoleń.

DOBRA KULTURY

1. Miasto charakteryzuje się szczególnym bogactwem kulturowym. W Gminnej ewidencji Zabytków figuruje aż 512 obiektów, oraz 17 parków, cmentarzy i otoczenia zabytków. Rejestr zabytków obejmuje kilkadziesiąt pozycji, w tym obiekty sakralne, użyteczności publicznej oraz 5 założeń parkowych. Do rejestru zabytków wpisany jest układ urbanistyczny miasta decyzją nr A/1808/365 z dnia 25.11.1956 r. obejmujący obszar 4 obrębów miasta Kowary z wyłączeniem obrębu Krzaczyzna.

2. Ważniejsze obiekty budowlane w rejestrze zabytków to:

- Zespół kościelny – kościół rzymsko-katolicki parafialny pw. Imienia Najświętszej Marii Panny, Pl. Franciszkański 1, decyzja nr A/1983/135 z dn. 02.01.1950 r.
- Zespół sanatorium kobiecego, przy ul. Jeleniogórskiej 14, 14A, 14B, 14C, 16A, decyzja nr A/5625/910/J z dn. 30.03.1988 r.
- Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy — pałac ("Schloß Ruhberg", "Hoymberg", "Ministerberg", Radziwiłłówka), przy ul. Jeleniogórskiej 38, decyzja nr A/5681/652/J z dn. 07.08.1980 r.
- Pałac - willa dyrektora fabryki dywanów smyrneńskich "Schmiedeberger Teppichfabrik Gevers und Schmidt", ob. "Willa Smyrna" — hotel i restauracja, ul. Ogrodowa 21, decyzja nr A/5370/516/J z dn. 06.03.1978 r.;
- Willa z belwederem Sanatoryjna 1, decyzja nr 415/1-2/A/04 z dn. 22.10.2004 r.;
- Zamek (dwór) "Nowy Dwór" ("Radociny"), ul. Sanatoryjna 2, decyzja nr A/5509/256 z dn. 23.06.1953 r.
- Zespół sanatorium przeciwgruźliczego "Bukowiec" — budynek główny, ob. Szpital "Bukowiec" — Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o., ul. Sanatoryjna 15, decyzja nr A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990 r.
- Zespół sanatoryjno-parkowy "Wysoka Łąka" — budynek główny (sanatorium dla mężczyzn), ob. Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc "Wysoka Łąka", ul. Sanatoryjna 27, decyzja nr A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990 r.
- Pałac, ul. Ludwika Waryńskiego 40, decyzja nr A/5738/1155/J z dn. 18.02.1994 r.
- Pałac, ul. Zamkowa 1, decyzja nr A/5509/256 z dn. 23.04.1951 r.

3. Założenia parkowe i ogrodowe ujęte w rejestrze zabytków to:

- Park w Zespole sanatorium kobiecego, ul. Jeleniogórska 14, ww. decyzja nr A/5625/910/J z dn. 30.03.1988 r.;
- Park przypałacowy w Ciszycy, ul. Jeleniogórska 38, decyzja nr A/5367/537/J z dn. 06.07.1979 r.;
- Park przy willi, ul. Sanatoryjna 1, ww. decyzja nr 415/1-2/A/04 z dn. 22.10.2004 r.;
- Park przy zamku (dworze) "Nowy Dwór" ("Radociny"), ul. Sanatoryjna 2, decyzja nr A/5375/505/J z dn. 07.12.1977 r.;
- Park przy sanatorium Wysoka Łąka i Bukowiec w zespole sanatorium, decyzja nr A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990 r.;
- Park przypałacowy, ul. Zamkowa 1, decyzja nr A/5375/505/J 07.12.1977 r.

4. W obszarze miasta znajduje się 28 stanowisk archeologicznych. Większość z nich to późnośredniowieczne z XIII-XIV w. ślady osadnictwa lub osad. Z okresu nowożytnego odnotowano 1 osadę – nr 27/2/87-17. Stanowisko średniowieczne 5/5/86-17 to krzyż pokutny (z wyrytą dżdż jako narzędziem zbrodni). Archiwalne, o nieokreślonej lokalizacji stanowiska to m.in.:

- nr 1/1/86-17 cmentarzysko ciałopalne pradzieje,
- nr 6/6/86-17 średniowieczna /kopalnia – szyb(?), huta(?),
- nr 26/38/86-17 wieża rycerska(?), okres nowożytny XVI w./.

6.5. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ZAGROŻENIA WRAZ Z IDENTYFIKACJĄ ICH ŹRÓDEŁ

ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA

1. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie. Odpowiadają one za większość emisji benzo(a)pirenu, pyłu PM_{2,5} oraz pyłu PM₁₀. Emisje pyłów i gazów pochodzące ze źródeł spalania w gospodarstwach domowych, po-wodują tzw. emisję niską. Emisja niska ma duży udział szczególnie w emisji tlenków azotu. Emisja niska ulega zwiększeniu w okresie sezonu grzewczego, zwłaszcza w okresach spadku temperatur, oddziałując szczególnie negatywnie w okresie występowania pogody bezwietrznej, mglistej oraz podczas inwersji termicznej w atmosferze. Największy wpływ na ilość i rodzaje zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery ma struktura zużycia paliw, używanych do celów grzewczych. W wielu punktach źródłem opałowym pozostaje węgiel kamienny i dlatego w okresie grzewczym szczególnie odczuwalne jest zwiększenie tzw. niskiej emisji (zanieczyszczania powietrza CO₂). Koncentracja zanieczyszczeń pyłami i gazami ma miejsce w centrum miasta o zagęszczonej zabudowie mieszkaniowej. W sezonie grzewczym miejsca koncentracji zabudowy są narażone na zanieczyszczenie powietrza na skutek emisji niskiej. Teren zabudowy mieszkaniowej położonej na obrzeżach miasta są mniej narażone na od nadmierne stężenia emisji substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Sektor przemysłowy (emisja punktowa) odpowiada za większość emisji tlenków siarki i 1/2 emisji tlenków azotu.

2. Znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów. Na zanieczyszczenia komunikacyjne narażona jest zabudowa w ciągu głównych dróg i linii kolejowej. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon i nawierzchni dróg oraz hamulców i unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu emitowane z układów wydechowych pojazdów stanowią około 1/3 emisji. W ostatnich latach notuje się dynamiczny wzrost liczby pojazdów na drogach, przy niezbyt znaczącej poprawie infrastruktury drogowej. Środki transportu drogowego odpowiedzialne są za emisję: około 63% tlenków azotu, 50% substancji chemicznych pochodzenia organicznego, około 80% tlenku węgla, 10-25% pyłów zawieszonych w powietrzu, 6,5% dwutlenku siarki. Wzdłuż ruchliwych dróg poziom zanieczyszczenia może być kilkakrotnie wyższy niż średnia w danym obszarze. W mieście występuje duży ruch tranzytowy biegnący przez śródmieście i centrum miasta.

3. Łączna oszacowana wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Miejskiej Kowary w roku 2020 wyniosła 39 090,13 Mg CO₂. 97 % emisji dwutlenku węgla pochodzi z sektora publicznego i prywatnego z podsektora budynków mieszkalnych, co związane jest z wykorzystywaniem węgla kamiennego, gazu ziemnego i ciepła z miejskiej sieci ciepłowniczej na cele ogrzewania budynków, a także ze zużyciem energii elektrycznej na cele bytowe przez mieszkańców Gminy. Suma emisji na terenie miasta Kowary w Mg CO₂/ rok w 2020 r. wg Planu Gospodarki Niskoemisyjnej przedstawiała się następująco.

Lp.	Źródła emisji	Wielkość emisji
1.	Emisja z energii elektrycznej	13 470,59
2.	Emisja z tytułu ruchu pojazdów po drogach	17 652,20
3.	Emisja z tytułu użytkowania budynków publicznych	793,99
4.	Emisja gospodarka wodno-kanalizacyjna	530,21
5.	Emisja z sektora prywatnego	2 043,77
6.	Emisja z tytułu spalania paliw przez gospodarstwa indywidualne	19,37
	Suma emisji ze wszystkich źródeł	34 510,13

4. W strukturze finalnego zużycia energii pomiędzy rokiem bazowym i kontrolnym zmniejszyło się zużycie energii finalnej w wyniku podjętych działań (o ok. 13%) i jest to wynikiem zmiany dotychczas stosowanych kotłów węglowych na bardziej energooszczędne, wykorzystaniem drewna jako paliwa uzupełniającego. Zmniejszenie zużycia energii wynika również z prowadzonych prac termomodernizacyjnych, polegających na wymianie nieszczelnych okien. Wzrost finalnego zużycia benzyny, oleju napędowego jest związany z prywatnym sektorem transportowym i większą liczbą pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy i poruszających się lokalnie na terenie Gminy Miejskiej Kowary. Na podstawie powyższego zestawienia wynika, iż realizacja zadań określonych w pierwotnym Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Kowary na lata 2015 - 2020 przebiega w sposób prawidłowy i konsekwentny. Corocznie podejmowane są działania, które w sposób znaczący przyczyniają się do redukcji emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy.

ZANIECZYSZCZENIA GRUNTU, WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

1. Stan czystości rzeki Jedlicy jest zróżnicowany w zależności od odcinka. W odcinku źródłowym (Kowary Średnie) wody rzeki odpowiadają zazwyczaj wysokiej (I/II) klasie czystości. Jednak w odcinkach ujściowych (przed ujściem do rzeki Łomnicy) jakość wód spada z powodu podwyższonej zawartości fosforanów i wskaźników bakteriologicznych. Odcinek górny i źródłowy, pod względem wskaźników fizyczno-chemicznych oraz biologicznych stan wód zazwyczaj spełnia wymogi I klasy czystości. W odcinku ujściowym wody stają się pozaklasowe (poniżej II klasy), co jest typowe dla wielu cieków w regionach o częściowo nieuporządkowanej gospodarce wodno-ściekowej. Ze względu na położenie i historyczną działalność wydobywczą w rejonie Kowar, rzeka oraz jej dopływy niosą ryzyko specyficznych zanieczyszczeń.

2. Degradacja wód powierzchniowych następuje przez niekontrolowane zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntu, rowów melioracyjnych lub bezpośrednio do cieków wodnych. Źródłami zanieczyszczeń cieków wodnych są też indywidualne zbiorniki bezodpływowe, w praktyce często nieszczelne. Powoduje to lokalne zanieczyszczenie wód objawiające się wzrostem wartości BZT₅, wzrostem zawartości sodu, potasu, azotanów i fosforanów oraz skażeniem bakteriologicznym. Do zanieczyszczenia wód substancjami biogennymi (azotany, fosforany) przyczyniają się spływy z pól uprawnych oraz z nawożonych łąk i pastwisk. Mniejsze źródła zanieczyszczeń to systemy kanalizacji deszczowej, których wyloty kierowane są do przydrożnych rowów.

3. Do wód podziemnych i powierzchniowych zanieczyszczenia przenikają też infiltracyjnie z powierzchni terenu. Grunty w pasie przyulicznym i wzdłuż linii kolejowej są zanieczyszczone związkami pochodzącymi ze źródeł komunikacyjnych.

KLIMAT AKUSTYCZNY

Obszar planu charakteryzuje stosunkowo dobry klimat akustyczny, za wyjątkiem pasów przylegających do głównych ciągów komunikacyjnych i linii kolejowej oraz terenów położonych w rejonie zakładów przemysłowych. Największym nośnikiem hałasu jest ruch pojazdów mechanicznych na drogach wojewódzkich. Szczególne zagrożenie dla stanu akustycznego badanego terenu należy odnotować wzdłuż dróg wojewódzkich. nr 366 Piechowice - Kowary w obszarze zabudowanym. Można przyjąć, że w obszarze zabudowanym wzdłuż tej drogi będą przekraczane dopuszczalne wartości hałasu emitowanego w porze昼iennej i nocnej

Nie występują większe uciążliwości związane z funkcjonowaniem przemysłu czy obiektów turystycznych.

PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE I NIEJONIZUJĄCE

1. W obszarze planu głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego są sieci i urządzenia elektroenergetyczne. Dla linii przesyłowych oraz stacji elektroenergetycznych wysokiego napięcia ustala się pasy technologiczne.

2. Źródłami emisji promieniowania elektromagnetycznego są również stacje bazowe telefonii komórkowej. Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach granicznych w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzanej do anten i charakterystyki promieniowania tych anten. Głównym czynnikiem oddziaływania stacji nadawczej są pola elektromagnetyczne wytwarzane przez anteny stacji. Istnieje potencjalna możliwość oddziaływania na ludzi i środowisko przez anteny stacji wytwarzające pola elektromagnetyczne. Urządzenia nadawcze i ich systemy antenowe wytwarzają i wypromieniają do otoczenia energię elektromagnetyczną. Stacje bazowe telefonii komórkowej, zgodnie z art. 76 ustawy *Prawo Ochrony Środowiska*, muszą spełniać wymagania ochrony środowiska w zakresie nieprzekraczania ustalonych norm promieniowania elektromagnetycznego w miejscach przebywania ludzi i w środowisku. W związku z tym ich parametry powinny być tak ustalone, aby nie powodować ograniczeń w użytkowaniu terenów.

3. Na terenie miasta nie stwierdzono anomalii radiacyjnych ani wzmożonej emanacji radonu z gleby. Nie występują obiekty mogące stanowić radiologiczne zagrożenie dla środowiska.

RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii na terenie opracowania związane jest z ciągami komunikacyjnymi, którymi mogą być przewożone materiały niebezpieczne. Ryzyko takie może być też związane z przebiegiem sieci gazowej średniego i wysokiego ciśnienia. Nie występują w pobliżu zakłady o Dużym Ryzyku ani o Zwiększonym Ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (wg wykazu WIOŚ).

6.6. ISTNIEJĄCY STAN ZAGOSPODAROWANIA

OBSŁUGA KOMUNIKACYJNA

1. Podstawowy układ komunikacyjny miasta tworzą trzy wojewódzkie:

- nr 366 Piechowice - Kowary (w granicach administracyjnych Kowar 3,308 km);
- nr 367 Jelenia Góra - Kowary - Kamienna Góra - Wałbrzych (w granicach administracyjnych Kowar 8,391 km);
- nr 368 Przełęcz Kowarska - Przełęcz Okraj (granica państwa) (w granicach administracyjnych Kowar 5,438 km).

Obwodnica na drodze nr 367 odciąża ruch tranzytowy z centrum Kowar do Jeleniej Góry i Wałbrzycha. Obecnie zaznacza się wzmożony ruch pojazdów przez Kowary do Karpacza. Istniejący układ dróg wymusza przejazd przez centrum miasta, powodując dyskomfort akustyczny mieszkańców i zanieczyszczenie powietrza spalinami, co jest istotnym problemem miejscowości.

2. Układ komunikacyjny uzupełniają:

- Droga powiatowa - W ciągu ul. Wojska Polskiego - od skrzyżowania z drogą nr 367 do granicy gminy i dalej w kierunku Gruszkowa i Karpnik;
- gminne, w szczególności ciąg ulic Bielarska - Sienkiewicza - Leśna - Wolności - Rejtana, spinające południową część śródmieścia z obwodnicą,
- drogi wewnętrzne oraz drogi transportu rolnego.

3. Położenie komunikacyjne Kowar z punktu widzenia połączeń regionalnych i międzynarodowych jest korzystne. Odległość Kowar od najbliższych ważnych węzłów wynosi:

- ok 12 km z centrum Kowar drogą wojewódzką nr 367 i i nr 368 do Przełęczy Okraj graniczącej z Czechami w miejscowości Mała Upa;
- ok. 25 km do drogi krajowej nr 3 w miejscowości Piechowice, która prowadzi do przejścia granicznego Jakuszyce;
- ok. 26 km do drogi krajowej nr 5 w miejscowości Lubawka - droga Krajowa nr 5, która kończy bieg na granicy z Czechami na przejściu granicznym Lubawka – Kralovec
- 40 km do węzła odcinka drogi S3 Świnoujście Praga w Bolkow (odcinek Jawor - Bolków)
- ok 67 km do autostrady A4 przy miejscowości Nowa Wieś Legnicka, która prowadzi od zachodu do granicy z Niemcami w Jędrzychowicach.

4. Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 308 Jelenia Góra - Mysłakowice - Kowary - Ogorzelec - Kamienna Góra. Pociągi pasażerskie kursowały na całej trasie Jelenia Góra – Mysłakowice – Kowary – Kamienna Góra do 1986 r. Przewozy towarowe utrzymały się nieco dłużej – na niektórych fragmentach nawet do 2007 r. Przez 30 lat linia była nieczynna. Po przejściu przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego, rewitalizowany jest odcinek Mysłakowice Kowary. Planowana jest rewitalizacja odcinka Kowary Kamienna Góra, której zakończenie przewiduje się do końca 2028 r. W mieście zlokalizowane będą 3 przystanki.

5. Reaktywowanie tej linii ułatwi komunikację mieszkańcom miasta, mieszkańcom Kotliny Jeleniogórskiej i turystom. Ponowne udostępnienie linii o charakterze kolei podmiejskiej i turystycznej jest pożądane z punktu widzenia ekologicznego. Inwestycja umożliwi połączenie z większością ośrodków leżących w Sudetach Zachodnich po polskiej i czeskiej stronie. W dłuższej perspektywie można liczyć na zwiększenie ruchu turystycznego w okolicach Kowar i rozwój usług okołoturystycznych. Równolegle prowadzone są zamierzenia dotyczące rozwoju tras rowerowych o znaczeniu miejscowym i regionalnym.

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

1. Kowary posiadają korzystne warunki zasilania w energię elektryczną. Przepustowość linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć pozwala na swobodną rozbudowę układu sieciowego, dla istniejących i prognozowanych potrzeb poprzez budowę nowych linii napowietrznych 110 kV, a także stacji 110/20 kV. Ponadto możliwe jest wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii. Na obszarze gminy Kowary nie ma oraz nie przewiduje się budowy nowych obiektów elektroenergetycznych krajowej sieci przesyłowej o napięciu 400 kV i 220 kV, której właścicielem jest TAURON Polska Energia SA.

2. Energię elektryczną niskiego napięcia pobiera w gminie 4 569 odbiorców. W 2019 r. jej zużycie przez gospodarstwa domowe wyniosło 7394,74 MWh, na jednego korzystającego wynosiło 2138,8 kWh, a na jednego mieszkańca 680,35 kWh. Miasto w zakresie eksploatacji regionalnych sieci elektroenergetycznych podlega pod Oddział w Jeleniej Górze. W Kowarach znajduje się Posterunek Energetyczny w Kowarach, ul. Jeleniogórska 37a.

ZAOPATRZENIE W WODĘ I GOSPODARKA ŚCIEKOWA

1. Gmina bazuje na zasobach wodnych rzeki Jedlicy i jej dopływów. Za zasobną w wodę należy uważać lewobrzeżną i górną część dorzecza rzeki Jedlicy. Są to stoki Kowarskiego Grzbietu powyżej wysokości 550 m n.p.m. o północnej ekspozycji oraz zachodnie zbocza Lasockiego Grzbietu i Rudaw Janowickich usytuowane na wysokości ponad 600 m n.p.m.

2. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę w Gminie Kowary następuje z pięciu ujęć wody: Kowary Dolne, Kowary Średnie, Kowary Górne, Kowary Wojków, Kowary Podgórze o łącznej nominalnej i zgodnej z pozwoleniami wodno-prawnymi wydajności wynosi $Q_{\text{sr}} = 3781 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz $125 \text{ m}^3/\text{d}$ z ujęcia Wysoka Łąka – wody podziemne. Ujęcia wody posiadają ważne pozwolenia wodno-prawne:

- Ujęcie Podgórze - OŚR.IV-6223/14/07 z dnia 03.07.2007 r. - ważne do 30.12.2026 r.

- Ujęcie Kowary Górne, Kowary Średnie i Kowary Wojków - OŚR-IV. 6341.2.6.2011, OŚR-IV. 6341.2.8.2011, OŚR-IV.6341.2.7.2011 z dnia 17.03.2011 r. - ważne do 01.03.2031 r.
- Ujęcie Kowary Dolne - OŚR-IV6223/31/10 z dnia 13.01.2011 r. - ważne do 31.12.2030 r. Ujmowana woda z ujęć wód powierzchniowych i ujęć wód podziemnych jest uzdatniana i dezynfekowana. Stopień zwodociągowania Gminy Miejskiej Kowary wynosi 99%. Całkowita długość sieci rozdzielczej wynosi 38,9 km, magistrala przesyłowa 17,4 km.

3. Mieszkańcy są zaopatrywani w wodę przez sieć wodociągową o długości 38,9 km z 1348 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. Korzysta z niej 99,43% ogółu mieszkańców. W 2019 r. zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe wyniosło 293 tys. m³, co daje ok. 27 m³ na 1 mieszkańca Kowar. W związku rosnącym zapotrzebowaniem mieszkańców na wodę pitną w Kowarach, istnieje potrzeba zwiększenia retencji wody i budowy zbiorników wody, budowa nowych ujęć wody i studni głębinowych.

4. Na system kanalizacji składa się sieć kanalizacyjna o długości 42,5 km (wg danych na 2019 r.) i 2 przepompownie ścieków. System kanalizacyjny obsługiwany jest głównie przez nowe sieci tj. wybudowane w 2010r., z rur PVC. Kanał ogólnospławny jest kanałem deszczowym. Wody opadowe zostały odprowadzone są bezpośrednio do rzeki Jedlica z pominięciem oczyszczalni ścieków. Zbiornym punktem systemu kanalizacyjnego Kowar jest Oczyszczalnia Ścieków zlokalizowana przy ul. Jeleniogórskiej 39. Zdolność oczyszczalni ścieków wynosi $Q_{\text{śrd.}} = 2500 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczalnia Kowary posiada ważne do 03.01.2029 r. pozwolenie wodno-prawne wydane przez Starostę Jeleniogórskiego na szczególne korzystanie z wód. Oczyszczone ścieki komunalne odprowadzone do rzeki Jedlicy spełniają wymagania Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r., dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, a także warunki Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. *w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych*. Rocznie na oczyszczalni ścieków w Kowarach powstaje około 800 Mg ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych o kodzie 19 08 05. Osad po odwodnieniu zagospodarowany jest przyrodniczo. Zawartość piaskownika wywożona jest na składowisko odpadów do Karkonoskiego Centrum Gospodarowania Odpadami w Ściegnach-Kostrzycy. Skratki wywożone są do zakładu utylizacji odpadów Izery w Lubomierzu.

5. Podłączeń kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych jest 1064. Korzystają z sieci kanalizacyjnej 8599 osób, to jest 79,52 % ogółu mieszkańców. W 2019 r. ilość ścieków wytworzonych przez gospodarstwa domowe wyniosła 255,5 tys. m³, co daje 23,63 m³ na 1 mieszkańca Kowar oraz 29,71 m³ na 1 korzystającego. W Gminie Miejskiej Kowary dane kształtują się na podobnym poziomie do danych charakteryzujących dostępność sieci kanalizacyjnej ludności województwa dolnośląskiego i znacznie lepiej od powiatu karkonoskiego. KSWiK w Gminie Miejskiej Kowary do roku 2030 planuje następujące inwestycje:

- budowa nowego ujęcia wody dla Kowar, Ujęcie głębinowe ze zbiornikiem 500 m³/d.
- budowa sieci wodociągowej łączącej Podgórze z Kowarami Górnymi
- budowa pośredniej stacji dezynfekcji wody przy ul. Rejtana
- modernizacja Oczyszczalni ścieków
- budowa rurociągu tranzytowego Ściegny Krzaczyzna, tym samym odbiór części ścieków z Karpacza.
- zmniejszenie ścieków przypadkowych z 52% w roku 2018 do 33% w roku 2030
- rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej o około 1500 mb.

GOSPODARKA ODPADAMI

Usługę odbioru i zagospodarowania odpadów świadczy spółka COM-D, a odpady kierowane są do instalacji komunalnej Karkonoskiego Centrum Gospodarki Odpadami w Ściegnach-

Kostrzycy. W ramach systemu zapewniono odbiór wszystkich podstawowych frakcji odpadów, w tym: odpadów zmieszanych, bioodpadów, papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali, odpadów wielkogabarytowych oraz problemowych. Uzupełnieniem systemu jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który umożliwia mieszkańcom przekazywanie odpadów problemowych, budowlanych oraz niebezpiecznych. Dodatkowo prowadzono mobilne zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz sezonowe akcje odbioru odpadów zielonych. Ilość wytworzonych odpadów w 2025 r. na terenie Gminy Miejskiej Kowary wynosiła łącznie: 3 872,68 Mg odpadów komunalnych, w tym: 1 905,60 Mg odpadów zmieszanych, 711,93 Mg bioodpadów oraz znaczące ilości frakcji selektywnych (tworzywa sztuczne, szkło, papier). Dodatkowo w PSZOK zebrano ponad 234 Mg odpadów, w tym odpady budowlane i rozbiórkowe wyniosły ponad 193 Mg.

ZAOPATRZENIE W GAZ I GOSPODARKA CIEPLNA

1. Przez teren gminy bieżąca dwa gazociągi wysokiego ciśnienia Dn 300, doprowadzające gaz do dwóch stacji redukcyjnych I stopnia zasilających Kowary: w Krzaczyńcu i na ulicy Leśnej, oraz stację przesyłową w rejonie ulicy Wiejskiej. Na terenie miasta funkcjonuje 48755 mb czynnej sieci gazowej, z czego długość czynnej sieci przesyłowej wynosi 14137 mb, natomiast czynnej sieci rozdzielczej 34618 mb. Doprowadzone są 773 przyłącza gazowe. Ilość przyłączy co roku nieznacznie rośnie, jak też wzrasta liczba gospodarstw ogrzewających mieszkania gazem. Mieszkańcy gminy, którzy nie mają podłączenia do zbiorczej sieci gazowej posiadają indywidualne systemy ogrzewania oparte głównie na węglu i niewielkim stopniu na drewnie; nieliczni mieszkańcy posiadają również ogrzewanie olejowe. Łączne zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w gminie w 2019 r. wyniosło 15 268,3 MWh.

2. Na obszarze Kowar, osiedla Wichrowa Równia i Pstrowskiego mieszkańcy posiadają scentralizowany system ogrzewania mieszkań i ciepłej wody. Dostawcą jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Wałbrzychu. Ciepłownia centralna zlokalizowana jest w Kowarach przy ulicy Zamkowej 9. Zasilana jest gazem, posiada moc zainstalowaną 3,2 MW. Przedsiębiorstwo posiada w eksploatacji 2 406 mb sieci, którą przesyłany jest wysokotemperaturowy nośnik ciepła. W Kowarach PEC posiada w eksploatacji 13 węzłów, w tym 4 węzły ma zamontowaną automatykę pogodową. Wszystkie węzły są własnością odbiorców ciepła.

3. Zaspokajanie potrzeb cieplnych pozostałych odbiorców na terenie Gminy Miejskiej Kowary odbywa się głównie z wykorzystaniem następujących źródeł:

- lokalne kotłownie opalane węglem, olejem opałowym, gazem;
- kotłownie zlokalizowane na terenie zakładów produkcyjnych (węglowe, gazowe, olejowe, opalane biomasą);
- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze zasilane gazem oraz na paliwa stałe (węgiel, drewno, odpady drzewne).

Kotłownie lokalne zaopatrują w ciepło odbiorców na potrzeby ogrzewania budynków oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej; dostarczają one ciepło głównie do obiektów użyteczności publicznej (urzędów i instytucji, placówek oświatowych i kulturalnych).

W Kowarach większość budynków zaopatrywana jest w ciepło z lokalnych kotłowni zarządzanych przez Zarząd Eksploatacji Zasobów Komunalnych (ZEZK).

4. Zakłady produkcyjne zaopatrywane są w energię cieplną z własnych źródeł dostarczających energię cieplną na potrzeby C.O. (ogrzewanie hal produkcyjnych oraz pomieszczeń biurowych i socjalnych) i przygotowania C.W.U. oraz (w przypadku części zakładów) do celów technologicznych. Odbiorcy zasilani z indywidualnych źródeł stanowią największą grupę odbiorców energii cieplnej. Szacuje się, że w grupie odbiorców indywidualnych struktura wykorzystywanych nośników energii przedstawia się następująco: – gaz 30% – węgiel 65% – drewno i odpady drewniane 5% Zapotrzebowanie na energię cieplną zależy do wielu czynników, do których można zaliczyć: izolację termiczną przegród zewnętrznych, powierzchnia przegród, rodzaj wentylacji budynku, usytuowania względem stron świata, a także efektywności zastosowanych w obiekcie urządzeń grzewczych.

5. W celu stopniowej eliminacji uciążliwych ekologicznie systemów grzewczych stworzono narzędzia prawne dla zmniejszenia niskiej emisji (zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza przez CO²) wytwarzanej przez sektor komunalny i mieszkaniowy - prace nad gminnym programem wymiany kotłów; Wspieranie działań proekologicznych i promocja alternatywnych źródeł energii wśród mieszkańców i inwestorów; modernizacja źródeł energii ciepłej na terenie Gminy Miejskiej Kowary przy udziale funduszy uzyskanych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w ramach programu „Ograniczenie niskiej emisji na obszarze województwa dolnośląskiego”.

TELEKOMUNIKACJA

Cały obszar Gminy Miejskiej Kowary znajduje się w zasięgu działania następujących telefonii komórkowych: Orange, Plus, Play, T-Mobile. Stacje przekaźnikowe zlokalizowane są w mieście, wykorzystując między innymi kominy fabryczne oraz dachy najwyższych budynków. W gminie umiejscowiony jest pasywny węzeł infrastruktury światłowodowej ulokowany w ramach projektu DSS (Dolnośląska Sieć Szkieletowa), który znajduje się na ul. Dworcowej 8A (przy przystanku PKS). Pozwala to dostawcom usług telekomunikacyjnych korzystać (poprzez wydzierżawienie) z łącza będącego częścią sieci światłowodowej rozmieszczonej na terenie całego województwa dolnośląskiego w celu świadczenia usług telekomunikacyjnych mieszkańcom Kowar. Wg obecnej definicji dostępu szerokopasmowego oznaczającego szybkość pobierania min. 2Mbps, każdy z operatorów komórkowych oferuje taką szybkość na terenie całej gminy. Wg informacji zamieszczonych przez lokalnych dostawców łącz radiowych dostęp radiowy jest zapewniony na terenie całej gminy. Można założyć, że większość gminy jest w zasięgu dostępu radiowego oferowanego przez przynajmniej jednego dostawcę.

Część odbiorców, głównie budynków wielorodzinnych oraz głównych ulic miasta jest w zasięgu sieci światłowodowej, zapewniającej obecnie najlepszy dostęp do internetu.

Jeszcze inne medium dostępu oferuje lokalna telewizja kablowa, która dostarcza możliwość dostępu do internetu wszędzie tam, gdzie doprowadzony został sygnał telewizji kablowej. Obejmuje on głównie budynki wielorodzinne oraz duże osiedla na terenie miasta, a także niektóre domy jednorodzinne.

Istnieje znaczne zapotrzebowanie w zakresie korzystania z publicznych punktów dostępowych do sieci WiFi.

7. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO I WSKAZANIA PLANISTYCZNE

OKREŚLENIE PRZYDATNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH TERENÓW DLA ROZWOJU FUNKCJI UŻYTKOWYCH

1. Obszar planu cechuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, od terenów płaskich i lekko falistych w centrum i w północno – wschodniej części miasta oraz w obrębie Krzaczyzna przez tereny o większych spadkach dzielnicy Wojków i Podgórze po tereny typowo góryste. Pod względem morfologii i warunków gruntowo – wodnych w obszarze planu warunki korzystne dla budownictwa występują na terenach, gdzie nachylenie zboczy nie przekracza 20% (optymalnie do 12%), a podłoże budowlane stanowią grunty skaliste lub grunty niespoiste wyższych terasów rzecznych. Podłoże skaliste, w postaci wychodni spoiстых skał lub pod cienką pokrywą rumoszu i zwietrzeliny, występuje często w rejonie Kowar Średnich i Podgórza. Nośne grunty niespoiste o co najmniej średnim zagęszczeniu, i żwiry terasów wyższych występują w północno zachodniej części miasta. Są to utwory w których wody podziemne występują na głębokości większej niż 2 m pod powierzchnią terenu. Cechują się one bardzo dobrymi warunkami gruntowo-wodnymi dla realizacji zabudowy.

2. Wydzielić można poniższe strefy pod względem spadków oraz stwarzanych przez nie ograniczeń dla realizacji zabudowy:

- tereny o spadkach 0 – 2 % i 2%-5%, nie stwarzające żadnych ograniczeń i utrudnień dla realizacji zabudowy;
- tereny o spadkach 5 – 8 %, gdzie spadki nieznacznie ograniczają i utrudniają realizację zabudowy;
- tereny o spadkach powyżej 8% -20%, znacznie utrudniające zabudowę.

Obecnie spadki terenu występujące w obszarze planu, w praktyce nie stanowią tak istotnego ograniczenia dla lokalizacji i realizacji zabudowy.

3. Obszary niekorzystne dla zabudowy to:

- Tereny typowo górskie, na których przeważają niekorzystne warunki dla budownictwa nie tylko w związku ze znacznymi nachyleniami, ale również ze względu na niewielką nośność gruntów, jak również płytko występujące wody gruntowe. Płytkie występowanie pierwszego zwierciadła wód podziemnych obserwuje się na niezalesionych zboczach, gdzie występują liczne wysięki wody, jak ma to miejsce np. w rejonie Przełęczy Kowarskiej. Taka sytuacja może powodować powstawanie destrukcyjnych procesów stokowych np. osuwisk.
- Dna dolin rzecznych charakteryzują płytkie występowanie pierwszego zwierciadła wód podziemnych. Grunty słabonośne występują w większych dolinach rzecznych w postaci mad, namulów i luźnych gruntów piaszczysto-żwirowych o znacznym nawodnieniu. Zbocza dolin zbudowane są zazwyczaj z zaglinionych rumoszy i glin deluwialnych, często plastycznych lub miękkoplastycznych, nie nadających się do zabudowy.

4. Obszar poszczególnych stref zabudowy obejmuje tereny w części już zainwestowane, w obrębie istniejących układów osadniczych lub na terenach z nimi powiązanych. Predestynuje to je do rozwoju funkcji osadniczych, na którą powinny być przeznaczone tereny luk w istniejącej zabudowie, jak i tereny sąsiadujące z istniejącą zabudową. Uzbrojenie i skomunikowanie terenu jest możliwe z istniejących sieci inżynierskich i dróg. Na terenach tych wskazane są dalsze działania inwestycyjne, przy zachowaniu reguł wynikających z praktyki dobrego planowania, a w szczególności przy uwzględnieniu wymogu dotrzymania standardów jakości środowiska, ograniczenia konfliktów sąsiedztwa i prawa osób trzecich. Są to tereny, które należy traktować jako przydatne pod zainwestowanie.

5. Ograniczeniem dla nowego zainwestowania są ponadto:

- tereny zagrożone powodzią; obszary narażone na zalewy powodziowe, leżące w strefie występowania powodzi powinny być wyłączone spod zabudowy i przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczych.
- Obszary hałd i szkód górniczych.

OKREŚLENIE OGRANICZEŃ WYNIKAJĄCYCH Z KONIECZNOŚCI OCHRONY ZASOBÓW ŚRODOWISKA

1. Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym winny dotyczyć:

- ograniczenia zainwestowania w obszarach objętych formami ochrony;
- ograniczenia zainwestowania w obszarach wytypowanych jako cenne przyrodniczo;
- ograniczeń w strefach ochrony ujęć wody i na terenach zbiorników wód podziemnych;
- ochrony istniejących kompleksów leśnych, zbiorowisk łąkowych, ciągów ekologicznych cieków wodnych;
- ochrony zieleni parkowej i drzewostanu, zwłaszcza zieleni komponowanej, w zieleni przyulicznej i przydrożnej;
- ochrony walorów kulturowych.

2. Szczegółnej ochronie podlegają tereny Karkonoskiego Parku Narodowego i Rudawskiego Parku Krajobrazowego. Zagospodarowanie turystyczne nie może wpływać degradująco na funkcje przyrodnicze tego terenu. Należy ograniczyć powstawanie nowej zabudowy i infrastruktury do niezbędnego minimum. Zagospodarowanie Karkonoskiego Parku Naro-

dowego i Rudawskiego Parku Krajobrazowego winno uwzględniać obowiązujące dla nich plany ochrony. Wszystkie obszary leżące powyżej granicy lasu ze względu na istniejącą ochronę prawną i ważne funkcje przyrodnicze należy przeznaczyć wyłącznie do pełnienia funkcji przyrodniczych.

3. Tereny cenne przyrodniczo, o kluczowym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności w mieście to:

- ekosystemy leśne,
- ekosystemy łąkowe,
- ciągi obudowy biologicznej cieków wodnych,
- założenia parkowe i naturalistyczne założenia sanatoryjne.

Większość obszaru, poza zwartą zabudową centrum miasta Kowary, pełni bardzo ważne funkcje przyrodnicze. Nie tylko o znaczeniu lokalnym, ale również regionalnym i transgranicznym.

Tereny zalesione oraz zbliżone do naturalnych tereny łąk podgórskich, pełnią istotną rolę w zachowaniu równowagi ekologicznej na tym obszarze. Są również obszarami łączącymi większe biocentra, zapewniającymi wzajemne zasilanie biologiczne terenów, ich równowagę ekologiczną i bioróżnorodność.

Nadrzeczne łąki są ekosystemem coraz rzadziej spotykanym w stanie naturalnym wymagają zachowania i ochrony. Ich istnienie ma duże dla łączności ekosystemów i prawidłowego kształtowania się stosunków wodnych.

Kompleksy leśne, siedliska łąkowe i tereny zieleni winny pozostać w dotychczasowym użytkowaniu.

4. Obszary które winny być wyłączone z nowego zainwestowania i podlegać ochronie to tereny cenne pod względem florystycznym, faunistycznym oraz geologicznym. Wśród wyróżnionych obszarów największe znaczenie mają tereny w otoczeniu Przełęczy Kowarskiej i „Uroczysko”.

Obszary predestynowane do ochrony pod względem florystycznym (opisane w rozdz. Szata roślinna) to:

- Obszar łąk z niewielkimi terenami zadrzewionymi, położony między Krzaczną, a zachodnią częścią miasta;
- Las jesionowo-olchowy w dolinie Bystrej na przedłużeniu ulicy Bukowej;
- Rejon leśno-łąkowy między Krzaczną a leśniczówką „Jedlinki”;
- Uroczysko Piszczak w przełomowej dolinie potoku, z zachowanym na wschodnim stoku dużym fragmentem lasu bukowego;
- Przełęcz Kowarska, gdzie występują naturalne łąki, lasy świerkowe i źródłowy obszar strumyka;
- Rejon Rozdroża Kowarskiego – obszar między drogą do Lubawki, a szosą do Przełęczy Okraj; z lasem bukowym na południowo – wschodnim stoku góry Sulica i łąkami o naturalnym charakterze, w dolinie Złotnej.

5. Obszary cenne pod względem faunistycznym florystycznym (opisane w rozdz. Fauna) to:

- Las bukowy na Górze Średnica - obszar buczyny na południowych stokach Góry Średnica, o pow. kilku ha, winien być chroniony przed wycinką;
- Las bukowy na Górze Kowarska Czubałka - fragment dobrze zachowanego lasu bukowego na stokach góry, winien być chroniony przed wycinką;
- Uroczysko w dolinie Piszczaka - kilometrowy odcinek potoku Piszczaka i jego głęboko wcięta dolina porośnięta lasem świerkowym i buczyną oraz naturalny wodospad i skałki, wskazany do ograniczenia penetracji ludzi i pozyskiwanie pstrągów.
- Dolina Jedlicy - fragment strumienia o górskim charakterze i jego bezpośrednie otoczenie, proponowany do ochrony przed regulacją i zanieczyszczeniami oraz ograniczenia w zakresie połowu pstrągów;
- Lasocki Grzbiet - bór świerkowy w strefie regla górnego Karkonoszy;

- Las bukowy na górze Sulica - o pow. 1 ha, winien być chroniony przed wycinką.

6. W planach ochrony Rudawskiego Parku Krajobrazowego i Karkonoskiego Parku Narodowego wyróżniono na terenie Kowar cenne obiekty przyrody nieożywionej - kilka obiektów geologicznych i geomorfologicznych zasługujących na ochronę. Najważniejsze z nich to następujące obiekty geologiczne:

- Łom z parkingiem na zboczu góry Siodło, gdzie występuje głęboko zwietrzały granit porfirowaty, a w części wschodniej łomu źródło szczelinowe.
- Odslonięcie gnejsów na Przełęczy Kowarskiej - różne typy gnejsów i przejścia między nimi odsłaniające się w skarpie drogi.
- Skalki na południowym zboczu Sulicy, przy ostrych zakrętach drogi z Przełęczy Kowarskiej na Przełęcz Okraj - odslonięcie deformacji fałdowych w fyllitach serycytowochlorytowych o wysokiej wartości naukowej.
- Skalka na lewym brzegu potoku Piszczak w Podgórzu, o wysokiej wartości naukowej - odslonięcie gnejsów oczkowych (kowarskich) z licznymi żyłami kwarcu; widoczne powierzchnie ślizgowe i fragmenty łupków.
- Nieczynny łom pomiędzy torem kolejowym, a drogą Kowary- Kamienna Góra 1,75 km na E od ratusza w Kowarach, w którym odsłaniają się żyły aplitowe tzw. anastomozujące o dużej wartości naukowej.

oraz obiekty geomorfologiczne:

- Kowarska Skala granitowe ostańce skalne;
- Babie Skąły granitowe ostańce skalne;
- Wąwóz Uroczysko w dolinie potoku Piszczak o dużej wartości krajobrazowej i przyrodniczej.
- Zwietrzeliny granitowe koło dawnej stacji PKP Kowary Średnie - dawne wyrobisko eksploatacyjne gruzu wietrzeniowego, cenne ze względów naukowych odslonięcie zwietrzelin granitowych i przykrywających je soliflukcyjnych utworów stokowych, proponowane do ochrony jako stanowisko dokumentacyjne.

WALORYZACJA TERENU ZE WZGLĘDU NA WARUNKI EKOFIZJOGRAFICZNE

Na podstawie oceny uwarunkowań ekofizjograficznych można wyróżnić obszary, które powinny pełnić funkcje przyrodnicze, mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe oraz tereny predestynowane do rozwoju nieuciążliwych dla środowiska funkcji turystycznych i rekreacyjnych.

Tereny o funkcji przyrodniczej to:

- Tereny ochrony środowiska przyrodniczego. Są to przede wszystkim tereny Karkonoskiego Parku Narodowego i Rudawskiego Parku Krajobrazowego, na których rozwój zagospodarowania winien być podporządkowany konieczności ochrony przyrody i krajobrazu. Na terenach tych nie należy planować nowego zainwestowania poza nieuciążliwymi funkcjami sportu, turystyki i rekreacji. Tereny te są bardzo wrażliwe na antropopresję ze względu na wysokie wartości przyrodnicze.
- Inne tereny pełniące funkcje przyrodnicze, takie jak: lasy, ciekł wodne wraz z ich otoczeniem, tereny oraz zieleń towarzysząca innym funkcjom. Należy tak kształtować zabudowę miasta, aby jego znaczenie jako bariery ekologicznej było niewielkie. Zwartą zabudowę powinny przenikać tereny zieleni, szpalery drzew, zieleń towarzysząca zabudowie.

2. Jako tereny mieszkaniowe można określić:

- Tereny rewaloryzacji zabudowy. Centralna część miasta położona wzdłuż ulicy 1-go Maja pełni funkcje reprezentacyjne. Wymagana jest rewitalizacja zabudowy przy respektowaniu wymogów ochrony konserwatorskiej i ochrony środowiska.
- Tereny uzupełniającej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. Są to tereny śródmiejskiej zabudowy Kowar, predestynowane do lokalizacji zabudowy uzupełniającej mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej, o gabarytach i architekturze dopasowanej do istniejącej zabudowy historycznej. Warunki geoinżynierskie na

większości obszarów są korzystne dla lokalizacji zabudowy. Należy uwzględnić konieczność ochrony przeciwpowodziowej na terenach narażonych na zalanie wodami powodziowymi.

- Tereny nowej i uzupełniającej zabudowy siedliskowej. Są to obszary, na których przewiduje się możliwość powstania nowej lub uzupełniającej zabudowy siedliskowej.

3. jako tereny przemysłowe należy wskazać:

- Tereny rozwoju aktywności gospodarczej. Tereny istniejącej zabudowy przemysłowej przeznaczone do utrzymania bądź rozbudowy istniejących funkcji. Konieczne jest uwzględnianie przepisów z zakresu ochrony środowiska oraz wszelkie działania mogące zmniejszyć uciążliwość działalności przemysłowej na środowisko i warunki życia ludzi.
- Tereny przemysłowe wskazane do zmiany funkcji. Obiekty przemysłowe proponowane do przekształcenia funkcji i rehabilitacji zabudowy. Obiekty w większości stanowią dysonans architektoniczny i wpływają degradująco na krajobraz i stan środowiska. Postuluje się zmianę funkcji na nieuciążliwe usługi bądź funkcje mieszkaniowe i rekreacyjne przy uwzględnieniu ochrony konserwatorskiej i przepisów z zakresu ochrony środowiska.
- Tereny nowej zabudowy usługowej bądź produkcyjnej. Wskazana realizacja funkcji nie oddziałujących istotnie na środowisko, a więc funkcji handlowych, magazynowych, nieuciążliwych usług i produkcji.

4. Tereny przydatne dla funkcji turystycznych to:

- Tereny predestynowane do rozwoju funkcji wypoczynkowo-uzdrowiskowych. Obszar Wojkowa, na którym postulowany jest rozwój funkcji uzdrowiskowych i wypoczynkowych. Jest to zgodne z dotychczasowym zagospodarowaniem, istniejącymi funkcjami sanatoryjnymi i warunkami środowiskowymi. Należy utrzymać dotychczasowy charakter miejscowości. Możliwa niewielka zabudowa uzupełniająca przy zachowaniu ochrony konserwatorskiej i dostosowaniu do istniejącej architektury z koniecznym uwzględnieniem istniejących wartościowych walorów przyrodniczych.
- Tereny predestynowane do rozwoju nieuciążliwych funkcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych. Na terenach tych możliwy jest rozwój funkcji turystycznych i sportowych w postaci narciarskich tras zjazdowych, tras rowerowych i pieszych szlaków turystycznych wraz z towarzyszącą infrastrukturą.

Możliwy jest też rozwój funkcji rekreacyjnych wokół założeń pałacowo-parkowych w Radziwiłowie i Radocinach.

5. Tereny wskazane do rekultywacji to:

- Tereny szkód górniczych
- Tereny dzikich wysypisk odpadów – wskazanych do likwidacji.

Na terenach szkód górniczych konieczne jest przeprowadzenie prac zabezpieczających i rekultywacyjnych w związku z istniejącymi szkodami górniczymi i znacznym przeobrażeniem terenu spowodowanym eksploatacją górnictwem. Rekultywację należy prowadzić w kierunku leśnym, bez istotnej ingerencji w morfologię i warunki gruntowo-wodne. Zmiana warunków wodnych i rozgrzebywanie hałd może prowadzić do ponownego uruchomienia zdeponowanych odpadów pogórnictwa o podwyższonej zawartości pierwiastków promieniotwórczych. Należy zlikwidować dzikie wysypiska śmieci, liczne na tym terenie.

8. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Główne problemy ochrony środowiska w Kowarach obejmują

- zanieczyszczenie powietrza (niska emisja): ze względu na przestarzałe systemy grzewcze oraz położenie miasta w Kotlinie Jeleniogórskiej i gęstą zabudowę histo-

ryczną, miasto zmaga się z okresowym pogorszeniem jakości powietrza zimą, wynikającym z palenia paliwami stałymi, pomimo programu wymiany źródeł ciepła;

- problemy wodno-kanalizacyjne: niedostateczna wydajność ujęć wody pitnej oraz wyeksploatowana sieć wodociągowej, co w okresach suszy wymusza oszczędzanie wody;
- dziedzictwo przemysłowe (uran i metale ciężkie): w rejonie Kowar, szczególnie w Kowarach-Podgórzu znajdują się pozostałości po dawnych Zakładach Przemysłowych R-1, związanych z wydobywaniem rudy uranu, m.in. wód nadosadowych i osadników, które negatywnie wpływają na środowisko;
- zanieczyszczenie gleby z powodu dawnego i obecnego uprzemysłowienia regionu, niektóre tereny wykazują podwyższone wskaźniki zanieczyszczenia;
- degradacja wartości krajobrazowych i możliwe zanieczyszczenia przemysłowe przez nieużytkowane obiekty przemysłowe;
- transport komunikacyjny drogą wojewódzką z Karpacza w obrębie zabudowy mieszkaniowej i związane z tym zagrożenia: emisja pyłu i zanieczyszczeń komunikacyjnych, hałas, niszczenie infrastruktury drogowej przez zbyt duże obciążenie transportem ciężarowym;
- pogarszanie stanu fitosanitarnego zieleni przyulicznej wynikające z modernizacji dróg i rozbudowy infrastruktury w pasach drogowych oraz dużego ruchu kołowego i związanego z tym zimowego utrzymania, co prowadzi to do sukcesywnego usuwania dojrziałych drzew w pasach drogowych, a tym samym przerzedzenia lub całkowitej likwidacji alej i ciągów zieleni przyulicznej.

2. Głównym problemem, z jakim zmagają się Kowary w 2026 roku, są wieloletnie niedobory wody pitnej. Sytuacja ta, spowodowana zależnością miasta od ujęć powierzchniowych i powtarzającymi się okresami suszy, negatywnie wpływa na mieszkańców wyższych pięter osiedli (np. Wichrowa Równia), gdzie spada ciśnienie. Trwa realizacja pierwszych we współczesnej historii Kowar odwiertów (na Podgórzu i w Wojkowie) o głębokości do 100 metrów, co ma zapewnić niezależne, strategiczne źródło wody pitnej w okresach suszy hydrologicznej. Prowadzone są prace nad budową nowego wodociągu, który ma za zadanie zasilić deficytowe obszary, w tym wspomniane osiedle Wichrowa Równia

3. Kowary, podobnie jak inne miasta górskie, stają się przedmiotem zainteresowania inwestorów zewnętrznych, którzy realizują zabudowę o dużej skali i intensywności, nie korespondującą z dotychczasowym zainwestowaniem. Takim przykładem jest planowane osiedle przy ul. Podgórze. Dotychczas nie doczekał się realizacji planowany kompleks narciarski na stokach Góry Czoło i Sulicy, gdzie planowano wybudować Stację Sportów Zimowych i Paralotniarstwa. Znaczna część terenu znajduje się w obszarze Natura 2000 i otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego. Spory wokół raportów oddziaływania na środowisko sprawiły, że inwestor nie uzyskał ostatecznych decyzji środowiskowych. Zrezygnowano z budowy wyciągów na górę Czoło, najwyżej położone miejsce w Kowarach ze względu na występowanie chronionej sóweczki (najmniejsza sowa Europy) i skupiono się na zboczach Sulicy. Jednak i w tym przypadku prace nie weszły w fazę realizacji, a projekt pozostaje w sferze planów.

4. Rozwój regionu i popyt na działki budowlane pod zabudowę mieszkaniową, zwłaszcza jednorodziną, powoduje presję na lokalne tereny cenne przyrodniczo, w tym siedliska łąkowe i pastwiska, tereny w strefach ekotonowych lasu, tereny związane z ciekami wodnymi, tereny o walorach krajobrazowych. Zainwestowanie działek budowlanych sytuowanych na terenach o dużych spadkach czy w dolinach cieków wodnych i zalewanych wodami powodziowymi, wiąże się ze znacznymi zmianami rzeźby terenu, wykopami i nasypami oraz zawężaniem dolin rzecznych.

5. Zmiana sposobu użytkowania obiektów i podziały własnościowe prowadzą do niekorzystnych przekształceń historycznych obiektów. Z kolei wydzielania w obrębie historycznych założeń stanowiących jedną spójną całość powodują chaos i niespójne zróżnicowane remonty

części obiektów. Wymogi związane z parametrami cieplnymi zabudowy: ocieplenia elewacji, pozbawianie budynków historycznej struktury i detali, wymiana okien powoduje pozbawianie obiektów zabytkowego charakteru.

6. Na części gruntów rolnych, począwszy od lat 90-tych, nastąpiła sukcesja zadrzewień. Sytuacja ta ma miejsce, zwłaszcza na gruntach słabszych klas bonitacyjnych czy terenach planowanych do przeznaczenia pod zabudowę. Zachowanie użytków zielonych jako podstawowej formy użytkowania, szczególnie w zasięgu dolin cieków wodnych jest zgodne z lokalnymi warunkami i pozwala utrzymać wysoką bioróżnorodność.

7. Powszechnym trendem jest eliminowanie zieleni, zwłaszcza zieleni wysokiej, zmniejszanie powierzchni biologicznie czynnej kosztem wprowadzania dużego udziału nawierzchni utwardzonych. W praktyce proces inwestycyjny wiąże się z usuwaniem drzew i likwidacją lub znacznym ograniczaniem powierzchni wartościowej zieleni. Działania inwestycyjne w obrębie zadrzewień często prowadzą do ich zamierania. Takim przykładem jest park o wartościach kulturowych przy ul. Karkonoskiej, gdzie inwestycja turystyczno – rekreacyjna spowodowała drastyczne zniszczenie starodrzewia.

9. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM

1. Obszaru planu dotyczą dyrektywy i konwencji obowiązujące na terenie całego kraju. Przepisy polskie w zakresie ochrony środowiska są w pełni zgodne z wymaganiami Unii Europejskiej, których transpozycja została dokonana poprzez włączenie odpowiednich zapisów do polskich aktów prawnych.

2. Szczególne cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym dotyczą terenów położonych w obszarze Natura 2000 Karkonosze i Rudawy Janowickie, siedlisk Natura 2000 oraz udokumentowanych stanowisk roślin i zwierząt chronionych o znaczeniu wspólnotowym. Ustalenia planu nie będą miały wpływu na cele ochrony wyznaczone dla tych terenów.

3. Z analizy zapisów planu wynika, że jego ustalenia są zgodne z ustaleniami polityki międzynarodowej, wspólnotowej i krajowej, zawartej w stosownych dokumentach i obowiązujących aktach prawnych. Poniżej omówiono cele na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, zawarte w polskich aktach prawnych, istotne z punktu widzenia dokumentu i odniesienie do nich głównie ustaleń przestrzennych planu.

10. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

10.1. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCE Z PROJEKTOWANEGO PRZEZNACZENIA TERENU I OCENA ODDZIAŁYWAŃ

1. Jako obszar znaczącego oddziaływania należy rozumieć obszar, na którym przewidywana jest lokalizacja przedsięwzięć, których funkcjonowanie może doprowadzić do przekształcenia i zmian w środowisku o charakterze trwałym, różnym poziomie korzyści (korzystne, niekorzystne lub obojętne), dużej skali, natężeniu i zasięgu przestrzennym oraz nieodwracalności zjawiska. Większość określonych stref planistycznych w planie ogólnym wynika z ustaleń dotychczas obowiązujących planów miejscowych oraz ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Powyższe akty planowania przestrzennego w szczególności określiły strefy planistyczne SW, SJ i SZ. Strefy te (SW, SJ, SZ), wobec ustaleń art. 13d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie mogą być związane ze zmianami struktury funkcjonalno przestrzennej miasta. Analiza dotycząca zapotrzebowania na nową zabudowę wykazała bowiem, że wyznaczone w planach miejscowych tereny w znacznym zakresie przekraczają obliczone – wg przepisów ustawy – zapotrzebowania na nową zabudowę. Kształt i zakres tych stref określiły ustalenia planów miejscowych, w których

wyznaczone przeznaczenia terenów umożliwiały realizację funkcji mieszkaniowych, wobec czego ich oddziaływanie na środowisko nie będzie poddawane analizie w niniejszym opracowaniu. Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się zabudowę mieszkaniową wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą o powierzchni nie mniejszej niż 2 ha na obszarach objętych formami ochrony i w ich otulinach oraz o powierzchni nie mniejszej niż 4 ha na obszarach innych.

2. Strefa SP obejmuje głównie istniejące obiekty przemysłowe, w tym część nieużytkowanych, co nie przesądza zmiany profilu produkcji. Inne strefy planistyczne (poza strefami SW, SJ, SZ) mogą więc kształtować nową strukturę funkcjonalno-przestrzenną, zarówno poprzez adaptację postanowień dotychczasowych aktów planowania przestrzennego, jak i poprzez prowadzone nowych rozwiązań przestrzennych, modyfikujących dotychczasową politykę przestrzenną. Wskazane więc zostały nowe obszary rozwoju przestrzennego (strefy planistyczne) dla przeznaczeń związanych z usługami (strefa SU) i z terenami zieleni (strefa SN). W strefach tych mogą się pojawić przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko określone w § 3 ust. 1 Rozporządzenia z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U z 2019 r. poz. 1893 z późn. zm.), m.in. takie jak:

- instalacje przemysłowe,
- tereny narciarskie,
- ośrodki wypoczynkowe lub hotele,
- stałe pola kempingowe lub karawaningowe,
- zabudowa przemysłowa, w tym zabudowa systemami fotowoltaicznymi, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą,
- centra handlowe,
- zabudowa usługowa.

Oddziaływania krótkoterminowe dotyczyć będą głównie emisji hałasu i zanieczyszczeń do atmosfery w fazie budowy obiektów. Oddziaływania długoterminowe dotyczyć będą zmiany pokrycia terenu, zmniejszenia powierzchni terenów biologicznie czynnych, emisji hałasu i zanieczyszczeń związanych głównie z komunikacją wewnętrzną. Szkody wynikające z realizacji planu nie są przeważnie szkodami kumulacyjnymi, przy których niekorzystny efekt ujawnia się dopiero po długotrwałym czasie działania bodźców.

3. Główne zmiany dotyczą wyznaczenia strefy SO o profilu dopuszczalnym - teren elektrowni słonecznej. Zamierzenie to wpisuje się w aktualne trendy polityki krajowej i unijnej związane z wprowadzaniem, źródeł odnawialnej energii. Jednocześnie elektrownie słoneczne mają znaczący negatywny wpływ na środowisko naturalne. Oddziaływanie negatywne to:

- utrata siedlisk, fragmentacja terenu,
- zaburzenia dla lokalnych gatunków ptaków i owadów,
- negatywne oddziaływanie na krajobraz.

Oddziaływanie korzystne to:

- brak emisji gazów cieplarnianych ani pyłów, redukcja smogu
- brak emisji hałasu
- przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Szczególnie wielkoskalowe farmy fotowoltaiczne zajmujące znaczne obszary, na terenach wyeksponowanych krajobrazowo mają oddziaływanie negatywne.

Zestawienie stref o profilu dopuszczalnym elektrowni słoneczna obrazuje poniższa tabela.

Nazwa i numer strefy planistycznej	Położenie	Powierzchnia	Dotychczasowa struktura przestrzenna wg planów miejscowych
1SO strefa otwarta	Obręb 1 Kowary, na zachód od linii kolejowej, w rejonie Karkonoskiego Systemu Wodociągów i Kanalizacji	Powiększenie strefy o 8,36 ha, co łącznie wynosi 25,49 ha	PEF i ZN

2SO strefa otwarta	Położenie w północnej części Podgórze, pomiędzy centrum Kowar a Krzaczną, w otulinie KPN,	Powierzchni strefy wynosi 2,58 ha. Powierzchnia w mpzp wynosiła 1,36 ha	1PEF i tereny rolne
3SO strefa otwarta	Położenie w północnej części Podgórze, pomiędzy centrum Kowar a Krzaczną, w otulinie KPN,	Powierzchnia strefy wynosi 8,35 ha	Tereny rolne
4SO strefa otwarta	Obręb Podgórze, na południe od linii kolejowej, powyżej ul. Parkowej i Górniczej, w otulinie KPN	Powierzchnia 13,29 ha	Tereny rolne
5SO strefa otwarta	Obręb Podgórze, na południowy - zachód od linii kolejowej, powyżej ul. Św. Anny, w otulinie KPN		Tereny rolne

4. Poza zdefiniowaną w dotychczasowych dokumentach strukturą przestrzenną, wyznaczono nowe strefy. Nowymi, istotnymi z punktu widzenia przyszłego kształtu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, są następujące strefy SU i SN i ich charakter funkcjonalny: Zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta, wynikające z projektu planu ogólnego, przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne:

Tab. Zmiany w strukturze funkcjonalno przestrzennej wynikające z projektu planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary

Nazwa strefy planistycznej, w obrębie której wystąpiła zmiana	Oznaczenie strefy planistycznej zmieniających strukturę funkcjonalno-przestrzenną	Dotychczasowa struktura przestrzenna wg planów miejscowych
SU Strefa usługowa	1US	ZP/U
	2US	ZP
	53US	KS/U
	55US	UT
SN zieleni i rekreacji	16SN	US/RML/ZN
	17SN	US/RML/ZN
	19SN	US/RML/ZN
	22SN	UZ
	23SN	UZ, U/ZP, ZN/US
	24SN	US/R, US
	25SN	US/R, US
	35SN	UR
	38SN	US
	39SN	UT/ZP
	40SN	UT/ZP
	41SN	UT/ZP, UT,UT

5. Generalnie plan ogólny utrzymuje strukturę zagospodarowania przestrzennego ustaloną w obowiązujących planach miejscowych i wytyczoną w kierunkach rozwoju przestrzennego wynikających z obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Rodzaj wyznaczonych stref planistycznych wynika głównie z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, którymi pokryta jest cała powierzchnia miasta. Określenie strefy, która uniemożliwiałaby przeznaczenie terenu określone obowiązującym mpzp wiązałaby się z naruszeniem zasady ciągłości planowania przestrzennego. Jeśli zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP) prowadzi do szkody w związku z obniżeniem wartości nieruchomości, właściciel (lub użytkownik wieczysty) ma prawo żądać od gminy odszkodowania równego tej stracie, zgodnie z art. 36 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

10.2. PRZEWIDYWANE SKUTKI REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU DLA POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTÓW ŚRODOWISKA

Uwzględniając aktualny stan zagospodarowania terenu opracowania oraz jego wrażliwość na antropopresję, przedstawiono opis spodziewanych skutków realizacji dopuszczonych projektem planu działań dla poszczególnych komponentów środowiska, zakładając pełną realizację ustaleń planu.

PRZEKSZTAŁCENIA NATURALNEGO UKSZTAŁTOWANIA TERENU I POWIERZCHNI ZIEMI

1. Inwestycje wielkogabarytowe na terenach o dużych spadkach w strefie usługowej SU, a także występują w Kowarach, spowodują znaczące zmiany rzeźby terenu związane z udostępnieniem terenu bez wpisywania zabudowy w rzeźbę terenu oraz realizacją parkingów podziemnych. W strefie gospodarczej SP, strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną zmiany rzeźby terenu będą mniejsze, obejmują one przeważnie tereny o mniejszych spadkach i wiązać się będą z udostępnieniem pod obiekty wielkokubaturowe, parkingi i komunikację wewnętrzną. Takie działania w przypadku obiektów wielkokubaturowych prowadzić będą do lokalnych przekształceń powierzchni ziemi, skutkując powstaniem nowych form antropogenicznych, takich jak nasypy, zwałowiska czy powierzchnie niwelowane. Strefy SU i SP w przeważającej części zostały przesądzone w obowiązujących planach miejscowych i przewidziane zostały w kierunkach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

2. Mniejsze zmiany ale o większym natężeniu będą dotyczyć obszarów przeznaczonych pod nowe budynki mieszkalne, zagrodowe, gospodarcze, co wynika z konieczności ich fundamentowania i posadowienia budynków, jak też ze zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Takie działania będą prowadzić do punktowych przekształceń powierzchni ziemi w mniejszym zakresie. W strefach związanych z tego typu zabudową zmiany te będą wynikać wyłącznie z ustaleń obowiązujących aktualnie planów miejscowych. W planie ogólnym nie przewiduje się wyznaczania nowych stref związanych z mieszkalnictwem.

3. Generalnie na terenach zabudowy udostępnienie terenów wiązać się będzie z pracami ziemnymi w fazie budowy obiektów kubaturowych, komunikacji wewnętrznej i instalacji infrastruktury technicznej. Punktowo zabudowa skarp i obniżeń w dolinach rzecznych związana będzie z funkcjonowaniem i rozbudową istniejących obiektów i układów zabudowy. Nie planuje się lokalizacji „nowych” większych inwestycji w dolinach rzek, co mogłoby się wiązać ze zmianą rzeźby terenu – zabudową skarp i obniżeń dolin rzecznych. Na wszystkich terenach przeznaczonych pod zabudowę jest tendencja do maksymalnego ograniczania powierzchni biologicznie czynnej. Należy mieć na względzie, że 1/2 powierzchni biologicznie czynnej jest przeznaczana pod parkingi.

3. Strefy otwarta SO to głównie tereny lasów (63% powierzchni miasta) i teren rolnictwa z zakazem zabudowy, mniejszym udziale teren zieleni naturalnej, tereny wód, teren ogrodów działkowych, teren wód. Zakaz zabudowy stref 6SO-40SO skutecznie ograniczy zmiany rzeźby tych terenów. Profil dodatkowy to tereny zieleni urządzonej, co oznacza brak zmian dotyczących rzeźby terenu i powierzchni ziemi. Profil dopuszczalny tereny elektrowni słonecznych w strefach 1SO-5SO nie wpłynie istotnie na zmianę rzeźby terenu.

ZANIECZYSZCZENIA WÓD, GLEBY LUB ZIEMI

Źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb i ziemi mogą być instalacje odprowadzenia ścieków i zbiorniki bezodpływowe oraz tereny komunikacji wewnętrznej. Na terenach działalności gospodarczej i terenach usług zagrożenia takie wiążą się głównie z komunikacją wewnętrzną, instalacjami indywidualnymi odprowadzenia ścieków i lokalnymi źródłami grzewczymi. Obszar miasta jest w znacznej części podłączony do sieci kanalizacji miejskiej ale rozproszona zabudowa wymusza rozwiązania indywidualne.

WPROWADZANIE GAZÓW LUB PYŁÓW DO POWIETRZA

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery powstanie ze względu na potrzebę ogrzewania obiektów. Dotyczy ona głównie nowych zakładów i instalacji w obrębie stref gospodarczych oraz obiektów usługowych. Emisja zanieczyszczeń związana będzie z transportem w czasie budowy obiektów wielokubaturowych i o dużej intensywności oraz z organizacją placu budowy. Na terenach działalności gospodarczej i terenach usług zagrożenia takie wiążą się głównie z komunikacją wewnętrzną i lokalnymi źródłami grzewczymi.

ZMIANY KLIMATU LOKALNEGO

Ustalenia planu będą miały wpływ na lokalne warunki klimatyczne. Największy wpływ na topoklimat nastąpi w strefie gospodarczej SP, usługowej SU, strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną SW: w związku z budową obiektów wielkogabarytowych, powstaniem dużych powierzchni parkingów i komunikacji wewnętrznej oraz likwidacją zieleni.

W przypadku realizacji terenów narciarskich w strefach 24SN, 25 SN zmiany klimatu wiązać się będą z wylesieniem znacznych powierzchni.

Zmiany klimatu lokalnego będą powodowane zmianą bilansu cieplnego powierzchni (zmianą albedo) oraz zmianami ruchu powietrza w sąsiedztwie obiektów kubaturowych. Mniejszy wpływ na zmiany klimatu ma strefa SJ wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i wielofunkcyjna z zabudową zagrodową SZ, gdzie związane to będzie głównie ze zmianą siedlisk i usuwaniem zadrzewień.

Korzystną zmianą w przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym jest ustalenie profilu dopuszczalnego – teren elektrowni słonecznej w strefach otwartych 1SO-5SO.

ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO AKUSTYCZNE

Źródłem hałasu w obszarze planu mogą być zwłaszcza obiekty związane z usługami turystyki w strefach SU i ZN, a także inne obiekty usługowe i produkcyjne oraz tereny komunikacji wewnętrznej. Uciążliwości akustyczne pojawią się też przejściowo w fazie budowy obiektów. Będą one powodowane transportem materiałów budowlanych oraz pracą hałaśliwego sprzętu. Liniowe, ciągłe źródła emisji hałasu powoduje transport drogowy, który wraz ze rozwojem zainwestowani ulegnie zwiększeniu. Stałym, ciągłym źródłem hałasu jest działalność usługowa i produkcyjna, m.in. w związku z komunikacją wewnętrzną. Z punktu widzenia ochrony klimatu akustycznego, korzystnym rozwiązaniem jest lokalizacja funkcji gospodarczych i usługowych w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, co ogranicza rozpraszanie źródeł hałasu i pozwala lepiej zarządzać jego oddziaływaniem na tereny mieszkaniowe.

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA

W obszarze planu nie przewiduje się eksploatacji złóż surowców mineralnych. Nie występują złoża aktualnie udokumentowane. Wykorzystanie zasobów środowiska dotyczyć będzie głównie poboru wody. Zarówno w planach miejscowych, jak i planach inwestycyjnych gminy przewidziano modernizację i rozbudowę ujęć wody. W mieście zaopatrzenie w wodę odbywać się będzie głównie z istniejących sieci wodociągowych, w mniejszym stopniu ze studni indywidualnych.

ZNISZCZENIE POKRYWY ROŚLINNEJ I SIEDLISK ZWIERZĄT

1. W obrębie terenów planowanych do zainwestowania nastąpi w większości zniszczenie gruntów ornych. Na terenach tych nastąpi zniszczenie siedlisk związanych z miedziami gruntów rolnych oraz zbiorowisk pospolitych roślin trawiastych i synantropijnych na gruntach nieużytkowanych rolniczo. W mniejszym stopniu zainwestowaniu będą podlegać tereny łąk i pastwisk, których zajęcie spowoduje zniszczenie siedlisk wartościowych przyrodniczo. Obszar planu stanowią w części grunty budowlane, tereny poprzemysłowe, tereny poeksploatacyjne, tereny różne oraz nieużytki – ich zainwestowanie będzie najmniej niekorzystne.

2. Ograniczeniu powierzchni i zniszczeniu ulegną przeważnie siedliska pospolitych gatunków ssaków i gryzoni i ptaków terenów rolnych. Nastąpią zmiany w siedliskach przyrodniczych, stanowiących miejsca żerowania i gniazdowania ptaków. Na terenach łąk i pastwisk będą to siedliska o większym zróżnicowaniu. Zróżnicowana powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę pozostanie terenami biologicznie czynnymi - zajmie je zieleń urządzone, najczęściej o bardzoubożonym składzie gatunkowym i małej wartości ekologicznej i parkingi. Poprzez wpływ pośredni nowe inwestycje mogą spowodować zaburzenia związane z płoszeniem przebywających tam gatunków, głównie poprzez prace przy udostępnianiu terenów i budowie oraz tworzenie barier dla ich przemieszczania.

3. W strefach otwartych 1SO-5SO przewidziano tereny elektrowni słonecznych, tylko w części ustalonych w obowiązujących mpzp, co spowoduje zmianę siedliska w tej strefie, a tym samym zmianę siedliska flory i fauny. Jest to szczególnie niekorzystne na terenach siedlisk łąkowych i w obrębie mniejszych cieków wodnych włączonych w te strefy. Tereny elektrowni słonecznych spowodują całkowite zniszczenie siedlisk łąkowych i innych związanych z terenami otwartymi, takimi jak pastwiska, zadrzewienia śródpolne, spowodują fragmentację siedlisk, utrudnią przemieszczanie zwierząt. Duże powierzchnie farm fotowoltaicznych wpływają negatywnie na siedliska zwierząt, przede wszystkim ptaki. Wyłączona z zainwestowania będzie przeważająca część terenów otwartych o symbolach 6SO-7SO i 8SO-40SO, gdzie ustalono zakaz zabudowy – na terenach tych pokrywa roślinna i siedliska zwierząt nie ulegną zmianie.

PRZEKształCENIE KRAJOBRAZU

1. Szczególnie duże zmiany krajobrazu nastąpią w przypadku realizacji w strefach 24SN, 25SN ustalonych w mpzp przedsięwzięć narciarskich. Wiązać się to będzie z wylesieniem pasów tras narciarskich i wyciągów narciarskich w zwartych kompleksach leśnych w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego.

Obszar przeznaczony pod elektrownie słoneczne w strefie otwartej 1SO do 5SO, w dużej części jako nowe zainwestowanie nie przewidziane w mpzp, spowoduje znaczące przekształcenie krajobrazu terenów otwartych, które negatywnie wpłynie na krajobraz. Na etapie sporządzania planów miejscowych zaleca się wprowadzanie obrzeżnej zieleni izolacyjnej.

W obrębie pozostałych stref otwartych nie przewidziano profilu dopuszczalnego np. terenów elektrowni wiatrowych, słonecznych, czy zabudowy, w związku z czym nie nastąpią tu niekorzystne zmiany krajobrazu.

2. Inwestycje wielkogabarytowe i o dużej intensywności na terenach o dużych spadkach powodują drastyczne zmiany w krajobrazie ze względu na rozległe powiązania widokowe obszaru opracowania. Dotyczyć to będzie strefy usługowej SU i strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną – SW. W strefie gospodarczej SP zmianę w krajobrazie spowoduje zagospodarowanie terenu poprzez powstanie obiektów wielkokubaturowych, pokrycie terenu powierzchnią utwardzoną, brak zieleni towarzyszącej oraz zagospodarowanie terenu w jednym przedziale czasowym. Oddziaływanie na walory krajobrazowe w przypadku obiektów nieużytkowanych może być pozytywne.

3. Pozostałe tereny planowanej zabudowy stanowią uzupełnienie i kontynuację istniejącego układu urbanistycznego. Ustalona wysokość zabudowy na w strefach z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową nie będzie wyższa od okolicznej zabudowy.

WPŁYW NA KORYTARZE EKOLOGICZNE

1. Oceniając wpływ ustaleń planu na korytarze ekologiczne posłużyła się Mapą przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Głównym celem ochrony korytarzy o charakterze multifunkcyjnym - przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura 2000 jest ochrona siedlisk i

gatunków zagrożonych fragmentacją środowiska, poprzez wykorzystywanie w planowaniu przestrzennym i projektowaniu inwestycji liniowych. Mapa - etap I - opracowany została w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków. Etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

2. Główne korytarze ekologiczne krajowe zasadniczo obejmują Karkonoski Park Narodowy i jego otulinę omijając tereny zurbanizowane. W planie ogólnym tereny lasów pozostają bez zmian (strefa otwarta SO). Lokalne korytarze ekologiczne wyznaczają doliny cieków wodnych, tereny kompleksów leśnych i zadrzewień oraz tereny zieleni, na których z reguły nie jest planowana zabudowa. W przewadze pozostaną one w dotychczasowym przeznaczeniu jako strefa otwarta SO i strefa zieleni SN. Co istotne nie ustala się w strefie otwartej 6SO-40SO dodatkowego profilu, który naruszałby ciągłość tych terenów. Zagrożeniem jest włączenie niewielkich fragmentów korytarzy ekologicznych w strefy związane z zabudową.

EMITOWANIE PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH

1. Ustalenia planu ogólnego nie przewidują wyznaczenia obszarów w obrębie Stref infrastrukturalnych SI, gdzie mogłyby być zlokalizowane nowe obiekty i urządzenia elektroenergetyczne, mogące być źródłem promieniowania niejonizującego. Zgodnie z przepisami odrębnymi urządzenia takie, jak przekaźniki telekomunikacji cyfrowej mogą się pojawić niezależnie od ustaleń planu we wszystkich strefach, gdzie ustalono profil infrastruktury technicznej, w tym także w strefie otwartej. Ze względu na ścisły katalog zapisów planu ogólnego w obrębie wyznaczonych stref nie ma możliwości wskazania stref technologicznych od obiektów i linii elektroenergetycznych. Ustalenia takie obowiązują w aktualnych planach miejscowych.

2. Tym samym należy ocenić, że ustalenia planu ogólnego nie przewidują zwiększenia zagrożeń związanych z oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Dotychczasowe źródła emitujące pola magnetyczne zlokalizowane są w sposób zgodny z przepisami i normami środowiskowymi. Potencjalne źródła, t.j. głównie stacje bazowe telefonii komórkowej, mogące być zlokalizowane praktycznie w obrębie każdej z wydzielonych stref będą musiały być zgodne z przepisami odrębnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448), wszystkie instalacje mogące emitować pola elektromagnetyczne są zobowiązane do zachowania standardów bezpieczeństwa i nieprzekraczania określonych dopuszczalnych wartości w miejscach dostępnych dla ludności.

RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii dotyczy planowanych stref gospodarczych SP o większej powierzchni, gdzie mogą zostać zlokalizowane nowe zakłady lub instalacje stanowiące przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), stwarzające ryzyko wystąpienia poważnych awarii. Nie przesądza to jednoznacznie o lokalizacji tego typu przedsięwzięć w wyznaczonych strefach. Kwalifikacja zakładów lub instalacji do grup ryzyka zagrożenia poważną awarią rozstrzygana będzie indywidualnie na etapie innych dokumentów planistycznych i wydawania decyzji środowiskowych.

RYZYKO INNYCH ZAGROŻEŃ

Ustalenia planu ogólnego nie stwarzają ryzyka wystąpienia katastrof budowlanych ze względu na lokalizację nowej zabudowy na terenach zagrożenia powodziowego czy ze względu na lokalizację zabudowy na terenach masowych ruchów ziemi.

WPŁYW NA ZABYTKI

Plan ogólny zapewnia ochronę historycznego zabytkowego układu zabytkowego o wysokich wartościach historycznych poprzez dostosowanie parametrów do istniejącej zabudowy, w zakresie wysokości zabudowy, standardowymi wskaźnikami w zakresie MNIZ, takimi jak: maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, MUPZ: maksymalny udział powierzchni zabudowy, MUPBC: minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

WPŁYW NA DOBRA MATERIALNE

Ustalenia planu ogólnego nie spowodują strat materialnych, rozumianych jako dodatkowe nakłady poniesione przez osoby trzecie, konieczne na przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska lub inne szkody dające się wyrazić w pieniądzu. Możliwość efektywnego zagospodarowania terenu zwiększy wpływy do budżetu gminy wynikające z odprowadzanych podatków i możliwości sprzedaży działek inwestycyjnych. Wyznaczenie nowych stref gospodarczych umożliwi rozwój gminy także po ograniczeniu produkcji na skutek wyeksploatowania istniejących złóż surowców.

OCENA WPŁYWU NA OBSZARY NATURA 2000 ORAZ NA INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Ustalenia planu wpłyną na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów w przypadku realizacji zagospodarowania turystycznego Góry Sulica i Góry Czoło, przewidzianego w obowiązującym planie miejscowym.

Ustalenia planu w zakresie stref otwartych 2SO-5SO, z dopuszczalnym profilem teren elektrowni słonecznej mogą wpłynąć negatywnie na przyległe obszary Natura 2000 Karkonosze, z którym sąsiadują. Zakres oddziaływania zależy będzie od rozmieszczenia paneli fotowoltaicznych, wprowadzenia pasów zieleni, wyłączenia z zainwestowania cieków wodnych i innych ustaleń możliwych do wprowadzenia na etapie opracowania zmiany planów miejscowych.

OCENA ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA LUDZI

1. Przewidziane w planie nowe strefy gospodarcze i usługowe oraz planowane do rozbudowy mogą stwarzać uciążliwości głównie w zakresie emisji zanieczyszczeń atmosferycznych i hałasu. Należy podkreślić, że strefy gospodarcze SP obejmują zasadniczo istniejące zakłady lub tereny przemysłowe. Nowe strefy usługowe położone są głównie poza układami zabudowy mieszkaniowej, co powinno ograniczać ewentualne uciążliwości.

2. Usługi w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej mogą powodować uciążliwości związane z obsługą komunikacyjną, a co za tym idzie ryzyko uciążliwości związanej z hałasem i emisją zanieczyszczeń. Usługi te nie mogą przekraczać norm hałasu określonych w przepisach odrębnych. Konflikty mogą być generowane w przypadku lokalizacji w strefach produkcyjnych uciążliwych obiektów produkcyjnych, zwłaszcza przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko.

ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE

Oceniając ustalenia planu ogólnego w kontekście wartości przyrodniczych terenu, powiązań z otoczeniem i planowanego zagospodarowania, ocenia się, że oddziaływanie skumulowane może dotyczyć terenów elektrowni słonecznych, w zakresie negatywnego oddziaływania na fragmentację siedlisk przyrodniczych i krajobraz oraz terenów narciarskich.

10.3. OCENA ZGODNOŚCI ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNYCH I USTALEŃ PLANU**OCENA ZGODNOŚCI PROJEKTOWANEGO UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW Z UWARUNKOWANIAM I EKOLOGICZNYMI**

1. Opracowanie ekofizjograficzne powinno stanowić podstawę informacyjną podejmowania prawidłowych decyzji w zakresie planowania przestrzennego oraz efektywnego zarządzania przestrzenią i gospodarką poprzez wskazanie uwarunkowań przestrzenno-przyrodniczych. Proces użytkowania i zagospodarowania terenu powinien odbywać się z uwzględnieniem jego predyspozycji dla rozwoju określonej funkcji z uwzględnieniem infrastruktury technicznej i komunikacji niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania obszarów.

2. Ocenia się, że obszary położone poza terenami zagrożonymi powodzią i dolinami rzek nie mają przeciwwskazań do zagospodarowania na cele inwestycyjne pod względem uwarunkowań fizycznych środowiska. Tereny powiązane z istniejącym układem urbanistycznym należy traktować jako przydatne dla funkcji zabudowy, w tym mieszkaniowej, zabudowy zagrodowej, usługowej i produkcyjnej. Wolne od zabudowy winny pozostać tereny lasów, łąk, obudowy cieków wodnych, tereny zieleni.

OCENA ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI PRAWA DOTYCZĄCYMI OCHRONY ŚRODOWISKA, A W SZCZEGÓLNOŚCI ZAWARTYMI W AKTACH O UTWORZENIU OBSZARÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ PLANACH OCHRONY

1. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla planu ogólnego został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Prognoza winna m.in. określać, analizować i oceniać wpływ sposobu zagospodarowania terenu na:

- stanowiska gatunków zwierząt objętych ochroną,
- siedliska przyrodnicze o znaczeniu dla Wspólnoty,
- inne cenne zbiorowiska roślinne mogące występować na terenie objętym projektem planu ogólnego,
- ochronę, drożność i funkcjonalność korytarzy ekologicznych,
- różnorodność biologiczną,
- funkcjonalność i spójność ekosystemów polno-łąkowych, z uwagi na występowanie w granicach projektu planu terenów otwartych i półotwartych, stanowiących mozaikę środowisk polno-łąkowych i zadrzewionych,
- zadrzewienia śródpolne oraz tereny leśne i zadrzewione, z uwzględnieniem środowisk ekotonowych w strefie graniczącej z obszarami pól i innymi terenami otwartymi.

Ponadto prognoza powinna:

- identyfikować elementy krajobrazu szczególnie cenne ze względu m.in. na wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne lub estetyczno-widokowe, które wymagają zachowania lub określenia zasad i warunków kształtowania,
- oceniać oddziaływanie ustaleń projektu planu ogólnego na wartości krajobrazowe,
- wskazywać zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu oraz działania mające na celu zapewnienia właściwej ochrony krajobrazów i możliwości ich kształtowania.

2. W planie ogólnym odniesiono w stopniu podstawowym, ze względu na ogólność zapisów planu, odniesiono się do wymogów przepisów odrębnych. Plan uwzględnia m.in. wymagania określone w art. 72 i 73 ustawy z dnia 27 kwietnia *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.). Zgodnie z art. 72 ust 1 ww. ustawy, ustalenia planu ogólnego, zapewniają warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- ustalanie racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym racjonalnego gospodarowania gruntami;

- zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy, z uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni;
- uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi poprzez zachowanie układu dolin rzecznych, systemu terenów otwartych z wykluczeniem zabudowy, zachowanie istniejących terenów zieleni i jego rozbudowę;
- zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych poprzez skupienie stref gospodarczych w południowej części miasta, na południowy zachód od stref z zabudową mieszkaniową.

Uwzględnianie potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom masowym ziemi i ich skutkom nie dotyczy obszaru planu – nie występują obszary masowych ruchów ziemi.

3. Plan ogólny zapewnia racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi. Projekt planu ogólnego w zakresie rozwiązań przestrzennych w dużym stopniu adaptuje rozwiązania przyjęte w dotychczas obowiązujących planach i określone w kierunkach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W planie ogólnym wyznaczono strefy SP zasadniczo w obrębie istniejących terenów produkcyjno-usługowych, powiązanych z głównym układem komunikacyjnym gminy i z dostępem do systemów infrastruktury technicznej. Uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej zapewnia ustalenie strefy otwartej z przewagą terenu rolnictwa z zakazem zabudowy i terenu lasu oraz terenami: ogrodów działkowych, wód, zieleni naturalnej.

4. Zapewnieniu kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej służy wyznaczenie zwartych układów osadniczych nawiązujących do wykształconych ciągów zabudowy, uzupełnianie zabudowy w sposób, umożliwiający ich obsługę przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury drogowej i technicznej.

5. W zakresie urządzania i kształtowania terenów zieleni plan ogólny adaptuje istniejące tereny zieleni ustalając dla nich strefę zieleni i rekreacji, a także ustalając tereny zieleni urządzonej jako profil funkcjonalny podstawowy i funkcjonalny dodatkowy w innych strefach.

6. Plan zapewnia ochronę walorów krajobrazowych środowiska poprzez:

- zachowanie istniejącego systemu terenów otwartych i lokalizowanie nowej zabudowy w sąsiedztwie i w nawiązaniu do ukształtowanego układu urbanistycznego;
- ochronę wartości kulturowych poprzez wyznaczenie w obrębie historycznego układu urbanistycznego stref o parametrach nawiązujących do istniejącej zabudowy.

7. Ochrona warunków klimatycznych związana jest z ochroną terenów otwartych: kompleksów leśnych, terenów zieleni, zadrzewień, dolin cieków wodnych, jako korytarzy napowietrzających teren. Na planowanie przestrzeni, z uwzględnieniem kształtowania lokalnego klimatu, wpływa: zachowanie terenów niezabudowanych zachowanie istniejących lasów i dolin rzecznych.

Dla uwzględniania potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby istotne są :

- zakaz zabudowy w strefie otwartej SO;
- wyznaczenie dużej powierzchni terenów strefy zieleni i rekreacji SN.

WPŁYW NA FORMY OCHRONY I SIEDLISKA NATURA 2000

1. Znaczące oddziaływanie na środowisko dotyczy ustalonych w planie terenów narciarskich w obrębie Podgórze, na zboczach Góry Czoło i Sulica – strefa 24SN i 25SN. Tereny te usytuowane są w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego, w obszarach SOO i OSO Natura 2000 Karkonosze. Realizacja tych przedsięwzięć przesądzona w obowiązujących planach

miejscowych wiąże się z wylesieniem znacznych fragmentów kompleksów leśnych (zgodnie z uzyskaną decyzją). Aktualnie inwestycja, planowana od około 20 lat, nie jest realizowana. W planie akceptuje istniejące obiekty, głównie związane z usługami turystyki (40SU, 41SU i infrastrukturą techniczną) – ujęciami wody (SI). Strefy SU planowane to nieruchomości powiązane z terenami narciarskimi przeznaczone w planach pod usługi turystyki, np. 47SU.

2. Na pozostałych obszarach, poza obrębem Podgórze plan ogólny respektuje obszarowe formy ochrony: Karkonoski Park Narodowy, Rudawski park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 Karkonosze, Rudawy Janowickie, siedliska Natura 2000. W planie ustala się na tych obszarach strefę otwartą SO z zakazem zabudowy.

3. Na terenie miasta znajdują się siedliska Natura 2000, wymienione w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713). Siedliska leśne, objęte są strefą otwartą SO, w których nie ustalono profilu dopuszczalnego, który skutkowałby zmianą zagospodarowania i zniszczeniem tych siedlisk.

WPŁYW NA CHRONIONE GATUNKI ROŚLIN I ZWIERZĄT

Na terenie opracowania stwierdzono występowanie chronionych gatunków roślin i zwierząt, w odniesieniu do których obowiązują zakazy określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409) oraz Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380). Przeważająca część stanowisk gatunków chronionych udokumentowana została w strefie otwartej SO, gdzie nie ustalono profilu dopuszczalnego mogącego powodować negatywne oddziaływanie. Pojedyncze stanowiska gatunków chronionych znajdują się w strefach planistycznych, których sposób zagospodarowania może mieć na nie negatywny wpływ. Szczegółowe działania w zakresie ich ochrony winny być podejmowane na etapie kolejnych dokumentów planistycznych.

OCENA SKUTECZNOŚCI OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Obszar miasta charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością w skali województwa i regionu. Cenniejsze zbiorowiska leśne występują fragmentarycznie, skupione są na obrzeżach gminy. W dużej części obszar miasta pokryty jest terenami już zainwestowanymi i znacznie przekształconymi lub zrekultywowanymi (składowisko odpadów, tereny poeksploatacyjne, tereny przemysłowe). Ustalenia planu nie przyczynią się do znaczącego obniżenia bioróżnorodności. Poza terenami przeznaczonymi pod zainwestowanie w obowiązujących planach miejscowych plan ogólny nie wyznacza nowych terenów inwestycyjnych pod strefę gospodarczą SP.

Ustalenie profilu dopuszczalnego teren elektrowni słonecznych w strefach 1SO-5SO spowoduje zmniejszenie bioróżnorodności, poprzez zajęcie ekosystemów łąkowych, możliwą likwidację małych cieków wodnych, fragmentację siedlisk, likwidację zadrzewień, przerwanie ciągłości lokalnych ciągów ekologicznych.

W strefie otwartej, za wyjątkiem 6SO-40SO nie przewiduje się profilu dopuszczalnego, który mógłby przyczynić się do obniżenia bioróżnorodności. Powiększenie strefy zieleni i rekreacji SN przyczyni się do zwiększenia bioróżnorodności.

WPŁYW NA ZMIANY KLIMATU

Projektowany dokument zawiera ustalenia ograniczające zmiany klimatu poprzez:

- działania skutkujące pochłanianiem gazów cieplarnianych: zachowanie istniejących kompleksów leśnych (za wyjątkiem stref 24SO i 25SO ustalonych w obowiązującym mpzp), ochronę istniejących terenów zieleni, zwiększenie powierzchni zieleni w strefach SN;
- wyznaczenie terenów umożliwiających lokalizację energii odnawialnej – stref otwartych z profilem teren elektrowni słonecznych 1SO-5SO.

10.4. OCENA WŁAŚCIWYCH PROPORCJI POMIĘDZY TERENAMI O RÓŻNYCH FORMACH UŻYTKOWANIA, A POZOSTAŁYMI TERENAMI

1. Miasto jest znaczącym ośrodkiem usługowo - przemysłowym, dobrze skomunikowanym z sąsiednimi miejscowościami i większymi miejscowościami. Ustalenia planu ogólnego zachowują rozwiązania wynikające z obowiązujących dokumentów, które już przesądziły, że w obszarze planu zmieniają się proporcje terenów zainwestowanych do terenów otwartych, głównie kosztem zajęcia terenów rolnych. Nadal tereny otwarte będą dominować w obszarze miasta. Strefa terenów otwartych wyniesie łącznie ze strefą komunikacji 2901,5 ha.

Nie zmieni się powierzchnia kompleksów leśnych, większych cieków i zbiorników wodnych, które pozostaną w strefie otwartej na terenach 1SO-40SO. Na terenach 1SO-5SO o łącznej powierzchni około 64 ha - 2,2% powierzchni tej strefy - powierzchnię łąk, gruntów rolnych i zadrzewień zajmie teren farmy słonecznej.

2. Powierzchnie wyznaczonych stref zawiera poniższe zestawienie planistyczne. Obszar miasta w całości pokryty jest planami miejscowymi, równocześnie z bilansu zapotrzebowania pod nową zabudowę mieszkaniową wynika, że w planie ogólnym brak jest możliwości wyznaczenia nowych terenów poza ustalonymi w planach miejscowych. W zestawieniu dodatkowo określono powierzchnię luk i terenów niezabudowanych dla stref SW, SJ i SZ, mających wpływ na obliczenia i warunki, o których mowa w art. 13d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

L.p.	Nazwa strefy planistycznej i jej symbol	Powierzchnia stref planistycznych wyznaczonych w Planie Ogólnym Gminy Miejskiej Kowary	
		powierzchnia całkowita strefy [ha]	w tym powierzchnia luk i terenów niezabudowanych na terenach ustalonych w planach miejscowych [m ²]
1.	Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW)	157,77	294 550 (SW Kowary) 218 800 (SW Pogórze) 65 800 (SW Wojków) 17 760 (SW Krzaczyzna) Razem 59,69 ha
2.	Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	236,98	371 630 (SJ) 130 870 (SJ) 498 120 (SJ) 696 540 (SJ) Razem 169,72 ha
3.	Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ)	26,09	34 000 (SZ) 15 580 (SZ) 37 490 (SZ) Razem 8,71 ha
4.	Strefa usługowa (SU)	112,52	-
5.	Strefa gospodarcza (SP)	37,98	-
6.	Strefa infrastrukturalna (SI)	6,3	-
7.	Strefa zieleni i rekreacji (SN)	249,43	-
8.	Strefa cmentarzy (SC)	9,43	-
9.	Strefa otwarta (SO)	2901,5	-
10.	Strefa komunikacyjna (SK)		-
	Razem	3738	238,12

3. Z powyższego zestawienia wynika, że w gminie nadal przeważać będą tereny otwarte. Strefa otwarta (SO) wraz ze strefą komunikacji (SK) liczy 2901,5 ha, co stanowi 77,6% jej powierzchni. Strefa otwarta (SO) największą powierzchnię zajmuje w obrębie 2 Wojków i w obrębie 4 Podgórze.

Strefa zieleni i rekreacji (SN) zajmuje dużą powierzchnię - 249,43 ha, co sytuuje miasto na czele innych jednostek miejskich tego rejonu. Jest to tym bardziej korzystna relacja, że mia-

sto jest otoczone z każdej strony dostępnymi terenami otwartymi, stanowiącymi naturalne przedłużenie strefy zieleni i rekreacji. Strefa cmentarzy (SC) zajmuje powierzchnię 9,43 ha. Łącznie tereny biologicznie czynne zajmą niemal (rzeczywiste zestawienie będzie nieco niższe ze względu na ujęcie w tym zestawieniu terenów komunikacji) 3160 ha, t.j. 84,55% powierzchni miasta.

4. Największą powierzchnię obejmują strefy związane z mieszkalnictwem. W strefie związanej z zabudową znaczną powierzchnię miasta obejmuje strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) 236,98 ha, co daje 6,34% powierzchni miasta, w tym bardzo duża jest powierzchnia luk i terenów niezabudowanych na terenach ustalonych w planach miejscowych - 59,69 ha (niemal $\frac{3}{4}$ tej strefy), z czego najwięcej w obrębach Krzaczyzna - 69,65 ha i Wojków - 49,82 ha oraz stosunkowo duża w Kowarach - 37,17 ha. Należy mieć na względzie, że w strefie SJ zainwestowanie będzie przebiegać sukcesywnie w miarę zapotrzebowania i będzie procesem znacznie rozłożonym znacznie w czasie.

Nieco mniejszą powierzchnię - 157,77 ha zajmuje strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW), co daje 4,22% powierzchni miasta, w tym bardzo powierzchnia luk i terenów niezabudowanych na terenach ustalonych w planach miejscowych wynosi około $\frac{1}{3}$ tej powierzchni - 59,69 ha, z czego najwięcej w obrębach Kowary - 29,46 ha i Podgórze - 21,88 ha.

Znikomą powierzchnię obejmuje strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ). To zaledwie 26,09 ha, z czego 8,17 ha przypada na obręb Kowary, gdzie największą powierzchnię zajmuje strefa 1SZ pomiędzy obrębem Kowary, a obrębem Krzaczyzna.

5. Małą powierzchnię obejmie strefa gospodarcza - 37,98 ha, t.j. 1,02%. Dużą większą powierzchnię obejmuje strefa usługowa (SU) - 112,52 ha - 3,01% powierzchni gminy. Jest spójne z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy, w których zakłada się rozwój usług, w tym usług turystyki i infrastruktury związanej z turystyką.

Strefa infrastruktury obejmie tylko 6,03 ha - 0,17% powierzchni gminy. Znajdą się tu głównie istniejące ujęcia wody i istniejąca oczyszczalnia ścieków. Inne obiekty infrastrukturalne: główny punkt zasilania, składowisko odpadów położone są poza granicami gminy.

10.5. OCENA WARUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA TERENU, WYNIKAJĄCYCH Z POTRZEB OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Plan ogólny nie zawiera szczegółowych zapisów, wyznaczając ramy i ograniczenia, które będą dopiero podstawą do podejmowania kolejnych decyzji administracyjnych. W tym dokumencie podstawowe rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ na środowisko, w zakresie ochrony środowiska, w tym środowiska wodno-gruntowego, ochrony powietrza i klimatu akustycznego oraz zdrowia ludzi dotyczą głównie rozwiązań przestrzennych w ramach ustalonych stref i profilu dopuszczalnego. Co istotne, strefy otwarte 6SO-40SO obejmują teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej. Nie przewiduje się więc na nich zabudowy czy lokalizacji źródeł energii odnawialnej. Jedynym profilem dopuszczalnym jest teren zieleni urządzonej. Dla stref 1SO-5SO ustalono jako profil dopuszczalny teren elektrowni słonecznej.

2. Można stwierdzić, że wyznaczone strefy planistyczne w planie ogólnym uwzględniają:

- uciążliwości wynikające z działalności gospodarczej i usługowej,
- strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW,
- tereny cenne przyrodniczo,
- istniejące tereny zieleni.

Szczegółowe zapisy w zakresie zagospodarowania terenu w obrębie wyznaczonych stref będą możliwe na etapie kolejnych procesów planistycznych.

3. W planie ogólnym ustala się standardowe wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej, z większym udziałem na terenach stref zieleni i rekreacji SN i przeciętnym ich udziałem w strefach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej SJ oraz większym wskaźnikiem w strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną SW oraz w strefie wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową. Ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe terenu oraz mały udział zieleni w powierzchni biologicznie czynnej wskazane jest zwiększenie wskaźników powierzchni biologicznie czynnej.

11. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

1. Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3, litera a ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) prognoza powinna przedstawiać rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko. W przypadku opracowywanego dokumentu rozwiązania dotyczą poszczególnych stref, ich profilu dopuszczalnego i ustalonych wskaźników. Ze względu na ograniczone ustawowo zapisy planu ogólnego szczegółowe rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko nie są możliwe do wprowadzenia na etapie przedmiotowego dokumentu.

2. Zagrożenia dla zdrowia ludzi wynikają z braku kolizyjności stref gospodarczych i eksploatacji ze strefami związanymi z mieszkalnictwem wprowadzone zostały w ustaleniach obowiązujących planów miejscowych, które winny być powielane na etapie opracowywania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na etapie opracowywania zmian planów miejscowych nie należy lokalizować obiektów budowlanych i związanego z nimi zagospodarowania na terenach udokumentowanych stanowisk roślin i zwierząt chronionych; wskazane jest wprowadzanie na terenach przemysłowych, usługowych i eksploatacji zieleni izolacyjnej, zwłaszcza na styku z zabudową mieszkaniową. Konkretnie ustalenia minimalizujące negatywny wpływ na środowisko, dotyczące ochrony środowiska, w tym środowiska wodno-gruntowego, ochrony powietrza i klimatu akustycznego oraz zdrowia ludzi wynikać będą z dokumentów środowiskowych na etapie lokalizacji inwestycji.

3. Ustalenia planu mogą spowodować zniszczenia udokumentowanych chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin, grzybów i zwierząt chronionych. Ze względu na fakt, że wyznaczenie stref związanych z zainwestowaniem wynika z obowiązujących ustaleń mpzp, na etapie tego dokumentu nie wskazano rozwiązań kompensacyjnych, które polegałyby na odtworzeniu zniszczonych płatów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, gdyż wynikają one z dokumentów sporządzanych na etapie opracowania mpzp.

4. Rozwiązania proponowane w niniejszym dokumencie dla ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko:

- wyłączyć ze stref związanych z zainwestowaniem tereny położone w obrębie ciągów ekologicznych cieków wodnych w strefach otwartych 1SO-5SO;
- zwiększyć wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej, zwłaszcza na terenach sąsiadujących z terenami otwartymi i w obszarze terenów objętych formami ochrony i ich oyulin.

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PLANIE

Zgodnie z art. 51 ustęp 2, punkt 3, litera b, ustawy z dnia 3 października *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), prognoza

oddziaływania na środowisko powinna przedstawiać, biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej od tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

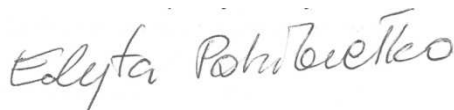
Uwzględniając ustalenia dotychczas obowiązujących planów miejscowych, cele rozwoju gospodarczego gminy, fakt położenia obszaru planu poza obszarami sieci Natura 2000 oraz brak ustaleń powodujących oddziaływania na te obszary stwierdza się brak potrzeby przedstawiania rozwiązań alternatywnych.

Załącznik do prognozy oddziaływania na środowisko
z elementami opracowania ekofizjograficznego
Planu ogólnego Gminy Miejskiej Kowary

OŚWIADCZENIE

Zgodnie z art. 51. ust. 2 pkt 1 ppkt f, oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

mgr inż. Edyta Pohibielko